

10. ACTIVITĂȚI CULTURALE ȘI SPORTIVE

10.1. Patrimoniul cultural și activitatea culturală

Aspectele referitoare la cultură și petrecerea timpului liber reprezintă elemente de plus valoare, care prezintă potențial de dezvoltare a unor infrastructuri noi și adaptate. Prin poziția sa, județul Satu Mare a fost dintotdeauna o punte de legătură între estul și vestul Europei, un ținut al multiculturalității.

În acest context, județul se remarcă printr-o bogată și inedită cultură populară românească și a minorităților etnice.

Analiza datelor disponibile evidențiază situația prezentă la nivelul județului Satu Mare și oferă o imagine de ansamblu asupra potențialului de dezvoltare pe care îl are domeniul cultural.

Conform legislației în vigoare din România (Legea nr. 182/2000), patrimoniul cultural este definit ca fiind “format din totalitatea bunurilor care reprezintă o mărturie și o expresie a valorilor, credințelor, cunoștințelor și tradițiilor naționale, indiferent de regimul de proprietate al acestora”. Așadar:

- patrimoniu mobil cuprinde bunuri cu valoare istorică, arheologică, documentară, etnografică, artistică, științifică și tehnică, literală, cinematografică, numismatică, filatelică, heraldică, bibliofilă, cartografică și epigrafică, reprezentând mărturiile materiale ale evoluției mediului natural și ale relațiilor omului cu acesta, ale potențialului creator uman și ale contribuției românești, precum și a minorităților naționale la civilizația universală.
- patrimoniu imobil cuprinde monumentele istorice care fac parte integrantă din patrimoniul cultural național și sunt protejate prin lege. Activitățile și măsurile de protejare a monumentelor istorice se realizează în interes public.

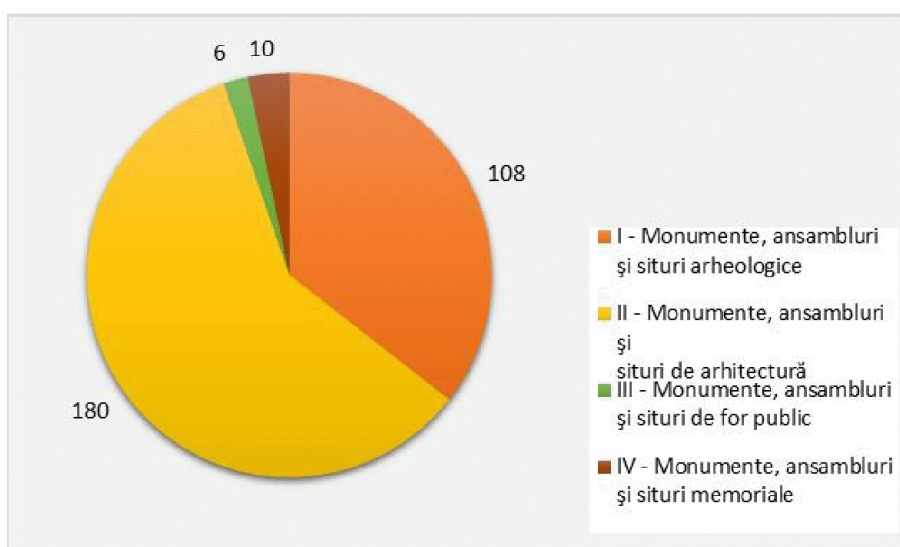
Printre principalele dotări culturale prezente în județ se regăsesc următoarele echipamente majore:

- *Muzee și complexe muzeale, galerii și case memoriale* – sunt în număr de 16 la nivel județean printre care menționăm Muzeul Județean Satu Mare (arheologie și științele

naturii), Muzeul de Artă Satu Mare, Muzeul Orașului Tășnad (istoria și etnografia orașului), Muzeul Țării Oașului din Negrești Oaș, fondat în 1972 (muzeu de etnografie în aer liber), Muzeul Etnografic al Șvabilor din Petrești cu peste 200 de exponate și Rezervația Dacilor Liberi de la Medieșu Aurit.

- *Instituții de spectacole:* Teatrul de Nord cu cele două secții – română și maghiară și Filarmonica Dinu Lipatti cu un număr de 860 de locuri în anul 2020.
- *Biblioteci:* 171 de biblioteci repartizate în 64 de UAT-uri.
- *Lăcașuri și edificii de cult:* Episcopia catolică Satu Mare, Colecția bisericească – Căpleni, jud. Satu Mare.
- *Monumente istorice.*

Ministerul Culturii, prin Direcția Județeană pentru Cultură Satu Mare și Institutul Național al Patrimoniului, a scris până în prezent în Lista Monumentelor Istorice un număr de 310 monumente istorice. Conform legii, monumentele istorice sunt clasificate în monumente, ansambluri și situri, având o valoare culturală națională dacă au fost incluse în categoria A, și o valoare culturală locală, dacă au fost clasate în categoria B. Pe teritoriul județului Satu Mare există un număr de 53 monumente de interes național (categoria A) și 251 de interes local (categoria B). Cele mai multe sunt monumente de arhitectură – 180 (biserici, clădiri cu destinația de instituție publică sau de locuit, ansambluri urbane), urmate de cele de arheologie – 108 (sit-uri arheologice), iar cele mai puține sunt cele de for public – 6 (de ex. ansambluri statuare, monumente funerare etc.).

Figura 10.1. Principalele categorii de monumente istorice din județul Satu Mare.

Sursa datelor: Ministerul Culturii.

Repartiția monumentelor în teritoriul indică faptul că cele mai multe se află localizate în municipiul Satu Mare în număr de 68, acesta fiind și singura localitate unde sunt prezente toate cele 4 categorii de monumente istorice. Municipiul Carei are un număr de 39 de monumente istorice înscrise în lista oficială a Ministerului Culturii, fiind urmat de

comunele Bixad, Hodod și Medieșu Aurit fiecare cu câte 12 monumente și comuna Sănișlău cu 11 monumente. În figura 10.2 sunt evidențiate categoriile de monumente istorice care se regăsesc în primele 6 localități, după numărul total de astfel de obiective deținute. Acestea concentrează peste 50% din numărul total de monumente.

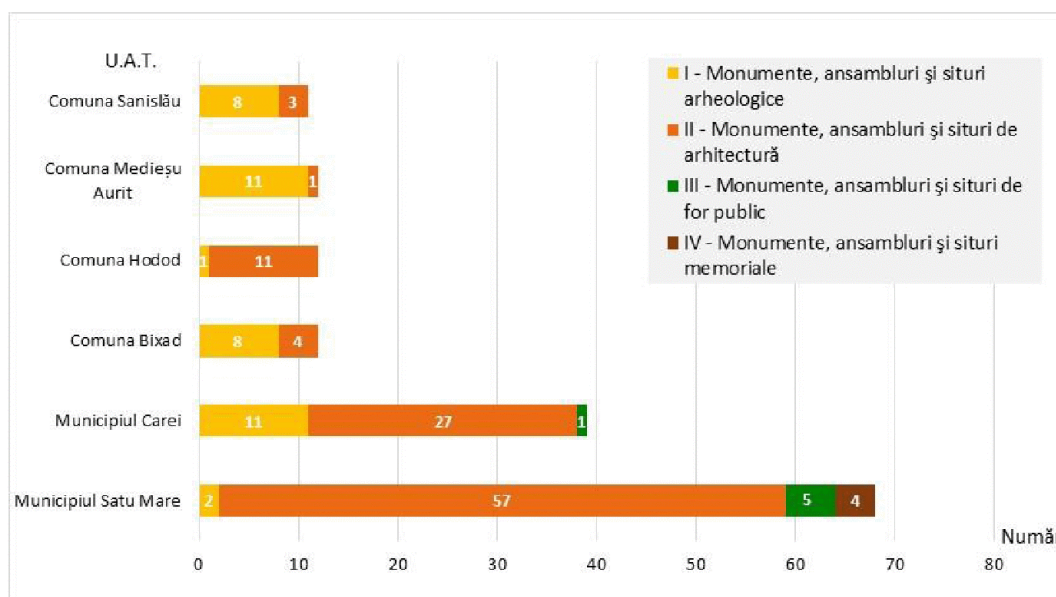

Figura 10.2. Repartiția monumentelor istorice pe categorii și localități din județul Satu Mare.

Starea de conservare a mai multor monumente istorice din județ este una precară, iar resursele financiare limitate fac ca doar mică parte dintre aceste monumente să ajungă să fie restaurate anual.

În pofida demersurilor realizate la nivel județean, singurul monument inclus în Programul Național de Restaurare a fost *Claustrul sudorilor piariste din municipiul Carei* (monument de categorie A) în anul 2015. Până în prezent niciun alt document nu a mai fost inclus pe lista de restaurări anuale a Institutului Național al Patrimoniului.

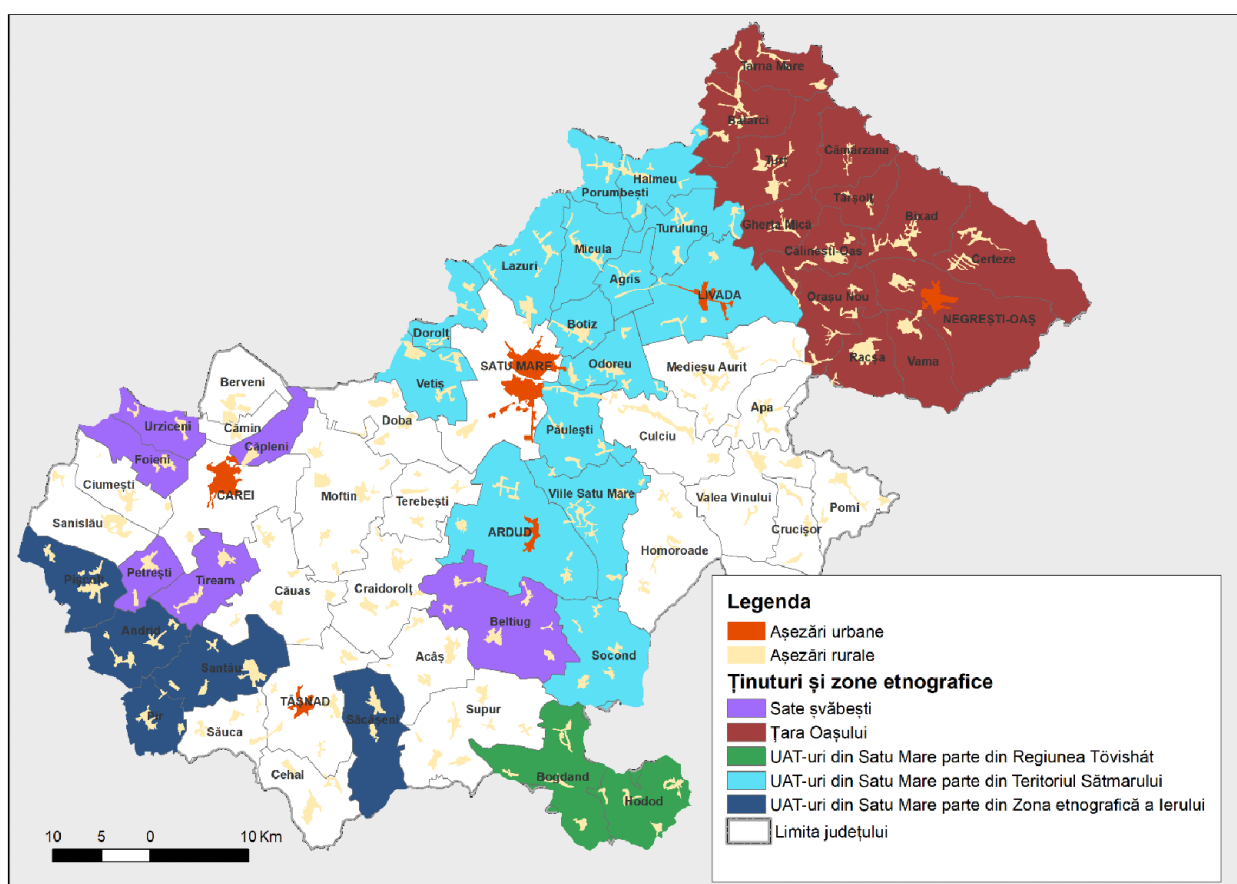
În vederea reabilitării unor obiective de valoare patrimonială Consiliul Județean Satu Mare a accesat fonduri prin următoarele proiecte:

- *EASYDOOR – Easy Access to Systemic Discovery of Our Origins and Resources* finanțat prin programul Interreg V-A România-Ungaria (1.246.797,25 euro finanțare nerambursabilă și 33.132,50 euro contribuție proprie) prin care se urmărește o dezvoltare în domeniul conservării, protejării și promovării patrimoniului natural și cultural din două județe Satu Mare (România) și Szabolcs-Szatmár-Bereg (Ungaria), prin reabilitarea unor obiective de valoare patrimonială și organizarea de expoziții și centre de vizitare pentru prezentarea valorilor de patrimoniu natural și de patrimoniu cultural în mai multe locații din județul Szabolcs-Szatmár-Bereg din Ungaria. Pe teritoriul județului Satu Mare proiectul vizează reabilitarea clădirii principale a Muzeului Județean Satu Mare și organizarea expozițiilor de bază ale acestuia, fiind deja contractată partea de proiectare tehnică în acest sens.

- Reabilitarea bisericii reformate din Acâș, proiect finanțat prin POR (valoare 2.287.225,63 lei). În cadrul investiției a fost finalizată lucrarea de renovare a celui mai valoros monument ecleziastic al județului și punerea în valoare a acestuia, respectiv s-au finalizat activitățile pentru promovarea turistică a monumentului, respectându-i funcțiunea actuală de biserică.

Patrimoniul imaterial al județului cuprinde meșteșugurile populare, artizanatul, tradițiile, obiceiurile, folcorul și dansurile populare din zonele rurale.

Localitățile aflate pe teritoriul județului Satu Mare aparțin mai multor subregiuni, ținuturi, sau “țări” istorice și subdiviziuni etnografice, dintre care cea mai cunoscută este Țara Oașului. Acestea se disting prin caracteristici geografice, etnografice și prin folclorul, religia, obiceiurile, tradițiile sau dialectul vorbit de locuitori. Principalele ținuturi și zone etnografice specifice județului Satu Mare sunt evidențiate în figura următoare.

Figura 10.3. Regiunile geografice de importanță culturală și etnografică din județul Satu Mare.

“Sătmărușul” (Szatmár) – în sensul mai larg al cuvântului este denumirea etnografică generală a regiunii etnolingvistice, predominant maghiare de pe Câmpia Someșului, numit în etnografia și geografia maghiară Câmpia Sătmărușului, care se distinge prin caracteristici geografice, folclor (portul sătmărean), dansuri (dansurile sătmărene), cântece și muzica (muzica populară sătmăreană), dar, parțial, și prin religie (maghiarii sătmăreni fiind, în mod tradițional, de religie reformată). Teritoriul Sătmărușului este aproape identic cu

teritoriul Comitatului Sătmar, în afara zonelor de munte (zona Baia Mare – Baia Sprie și Oaşul) și este alcătuit din mai multe subregiuni și microregiuni geografice și etnografice, numite în terminologia maghiară: Tiszahát, Túrhat, Szamoshát, Erdőhát, Rétoldal, Palágyás etc. În prezent, Sătmarul se întinde pe teritoriul a trei țări: Ungaria (estul județului Szabolcs-Szatmár-Bereg), României (vestul județului Satu Mare), respectiv o parte mai mică pe teritoriul Ucrainei.

Satele șvabești cuprind localitățile șvabilor sătmăreni din jurul orașelor Carei și Arduș, respectiv între aceste două orașe, pe tot teritoriul fostelor domenii ale grofilor Károlyi. O parte dintre aceste sate se găsesc azi și în Ungaria, dar marea lor majoritate sunt pe teritoriul actualului județ Satu Mare. Cele mai importante localități șvabe sunt: Foieni, Petrești, Urziceni, Beltiug, Tiream, Căpleni. Importante comunități șvabe trăiesc astăzi și în orașele Arduș și Carei. Aceste localități se disting prin predominarea religiei romano-catolică, arhitectura satelor, tradiții și limbă. Dialectul șvab al limbii germane este vorbită amestecat cu limba maghiară, șvabii fiind puternic asimilați lingvistic în maghiarime, însă mulți șvabi asimilați lingvistic și-au păstrat identitatea lor șvabă, puternic bazată și pe apartenența la cultul romano-catolic (ceea ce i-a deosebit și îi deosebește și azi de maghiarii reformați al Sătmarului).

“Țara Oaşului” este o regiune geografică și etno-culturală românească alcătuită din Depresiunea Oaşului, respectiv din munții Munții Oaş și Gutâi, vestit pentru tradițiile sale specifice, care s-au conservat în forme originale până aproape de zilele noastre. Capitala și cel mai mare oraș al Țării Oaşului este Negrești-Oaş. Locuitorii acestui ținut istoric sunt numiți adeseori oșeni, un subgrup etnic românesc, care se distinge prin bogăția tradițiilor, prin folclor (muzica, dansurile și arta populară), prin arhitectura bisericască (bisericele de lemn din Țara Oaşului), dar, parțial, și prin religie (în trecut oșenii au fost greco-catolici, o parte dintre ei declarându-se, azi, ortodocși).

“Regiunea Tövishát” (Dealul Spinilor) este o subregiune geografică și etnografică maghiară a regiunii Sălaj (Szilágyás) cu centrul la Cehu Silvaniei, care se distinge prin particularități etnolingvistice, prin dansuri și obiceiuri, prin religia predominant reformată a locuitorilor și prin folclor. Regiunea Tövishát se întinde în prezent pe teritoriul actualelor județe Sălaj, Bihor și Satu Mare. Localitățile care azi se găsesc pe teritoriul județului Satu Mare sunt: Lelei, Bogdand și Hodod. Aceste localități au aparținut la comitatul istoric Sălaj și sunt puternic legate cultural și economic de orașul Cehu Silvaniei.

“Zona Ierului” sau “Zona Eriului” este o subregiune geografică și etnografică a regiunii Partium/ Crișana, în zona râului Ier, pe Câmpia Ierului. Zona este populată în majoritate de maghiari și se caracterizează prin geografia, folclorul, portul și confesiunea predominant reformată a locuitorilor. Cea mai mare parte a subregiunii se află azi pe teritoriul județului Bihor, dar câteva localități se află și pe teritoriul județelor Sălaj și Satu Mare, respectiv și pe teritoriul Ungariei (în județele Hajdu-Bihar și Szabolcs-Szatmár-Bereg). Localitățile aflate pe teritoriul actual al județului Satu Mare incluse în această subregiune sunt: Ady Endre, Eriu-Sâncrai, Ghirolt, Dindești, Andrid, Săcășeni, Chereușa, Ghenci, Tiream, Santău, Pir și Pișcolt.

Principalele festivaluri și evenimente culturale incluse în patrimoniul imaterial al județului Satu Mare sunt menționate în tabelul de mai jos.

Tabelul 10.1. Lista festivalurilor culturale desfășurate periodic în județul Satu Mare.

Localitate	Denumirea evenimentului cultural
Huta-Certeze	Festivalul Național Sâmbra Oilor marchează sosirea primăverii. Are loc în prima duminică a lunii mai și marchează urcarea turmelor la munte și este cel mai mare festival din Țara Oașului și unul dintre cele mai importante evenimente din județ.
Orașul Arduș	Festivalul Medieval. Chirbele – sărbătoare tradițională străveche.
Municipiul Satu Mare	Festivalul Multicultural Internațional “Fără Bariere” - festival internațional de teatru, organizat de secția română și cea maghiară a Teatrului de Nord, fiind cel mai important festival cultural sătmărean.
	Festivalul Internațional al Romilor - festivalul comunităților țigănești (romungro, beas, gabor).
	Oktoberfest - festivalul de bere al șvabilor sătmăreni, organizat de Asociația Economică Germano-Română cu sprijinul Primăriei Municipiului Satu Mare. În programul festivalului sunt incluse, anual, diferite evenimente culturale.
	SamJAZZ redenumit Samfest Jazz - festival de jazz.
	SamROCK redenumit Samfest Rock - festival de muzică rock, metal și punk.
	Zilele Culturale Sătmărene - concentrează o serie de evenimente culturale de muzică clasică, teatru, muzică pop, rock, jazz și folk, organizate de Primăria Satu Mare. În cazul unor ediții, în această serie de evenimente erau cuprinse și festivalurile SamRock, SamJazz, Oktoberfest.
	Zilele Maghiare Partium (Partiumi Magyar Napok) - festivalul cultural și de gastronomie a maghiarilor din Partium.
	Festivalul Pălincii desfășurat în cadrul proiectului “Festivalul Internațional al Pălincii – Satu Mare” selectat în cadrul Programului Operațional Regional 2007-2013. Festivalul s-a desfășurat în cadrul proiectului timp de doi ani consecutiv în două locații diferite: Muzeul Țării Oașului din Negrești-Oaș și Grădina Romei, o zonă de agrement din municipiul Satu Mare.
Zilele Muzicale Sătmărene - festival internațional de muzică simfonică, găzduit de Filarmonica “Dinu Lipatti”.	
Municipiul Carei	Festivalul Internațional de Teatru pentru Studenți SPOT - festival de teatru cu participarea studenților români și maghiari de la universitățile de teatru din România, Ungaria, Serbia.
	Festivalul Medieval, “Villa Karul” - eveniment organizat de Direcția de Cultură și Fundația Centrului de Promovare a Turismului Cultural “Grof Károlyi” cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Carei.
Orașul Negrești-Oaș	Festivalul Datinilor și Obiceiurilor de Iarnă - festival-concurs dedicat sărbătorilor de iarnă. Festivalul se organizează în fiecare an, în orașul Negrești-Oaș, capitala Țării Oașului. Conform tradiției, evenimentul debutează cu parada colindătorilor, fiecare grup prezentându-și ținutele autentice specifice zonei de proveniență. Parada pornește de la biserica veche a orașului Negrești-Oaș și parcurge centrul orașului, până la catedrala ortodoxă a Țării Oașului.
Viile Satu Mare	Donath – una din cele mai vechi sărbători din județ.
Halmeu	Sărbătoarea Căpșunilor.

Foieni	Ziua ecvestră, Ziua calului.
Oțeloaia, comuna Homoroade	Festivalul Portului, Cântecului și Jocului Codrenesc.
Domănești	Festivalul Porumbului.
Dobra	Balul culesului strugurilor.
Bogdand	Festivalul Folcloric al Naționalităților.
Beltiug	Târgul de la Beltiug cu o vechime de peste 100 de ani.

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Satu Mare, instituție publică de cultură cu personalitate juridică, prin atribuțiile sale:

- Coordonează și îndrumă din punct de vedere metodologic, în plan județean activitatea așezămintelor culturale;
- Sprijină activitatea așezămintelor culturale din domeniul formării formatorilor și al perfecționării personalului de specialitate;
- Editează și difuzează publicații în domeniul educației permanente pentru rețeaua județeană a așezămintelor culturale;
- Realizează programe de educație permanentă în parteneriat cu instituțiile de specialitate din țară;
- Inițiază și sprijină proiecte și programe de promovare a obiceiurilor și tradițiilor populare;
- Propune zone de obiceiuri și tradiții populare protejate din cadrul județului;
- Efectuează studii și cercetări privind obiceiurile, tradițiile populare și meșteșugurile tradiționale, inițiază și aplică programe pentru conservarea și protejarea acestora.

În anul 2020, în ciuda restricțiilor generate de pandemia de Covid care a afectat majoritatea manifestărilor culturale, instituția a organizat mai multe acțiuni culturale: lansări de carte, expoziții sau zile omagiale (“Ziua Szamos”, Ziua Limbii Române, Ziua Națională a României).

Printre alte acțiuni publice propuse și realizate în anul 2020 au fost: ediția a VI-a a Festivalului “Cântă și încântă de Dragobete”, manifestările din cadrul Zilelor Școlii de Arte Satu Mare și acțiunile culturale organizate în parteneriat cu Asociația Artiștilor Plastici Satu Mare, Școala de Artă Satu Mare și Școala din Teglas, Ungaria.

În anul 2021, printre evenimentele planificate a fi organizate de către Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Satu Mare se regăsesc:

- *Ziua Culturii Naționale – Satu Mare, 15 ianuarie;*
- *Săptămâna Culturii Maghiare, 20 – 27 ianuarie;*
- *Festival folk “La o cană cu vin” online, februarie;*
- *Festival folcloric – online, februarie;*
- *Turneu al Ansamblului Folcloric al Județului “Doruri sătmărene” în Europa la invitația IGF (Uniunea Mondială de Folclor), ianuarie – decembrie;*

- *Turneu al Ansamblului Folcloric al Județului "Szamoshat" – secția maghiară în Europa la invitația IGF (Uniunea Mondială de Folclor), ianuarie – decembrie;*
- *Expoziție sătmăreană la Muzeul Național al Țăranului Român – București, septembrie;*
- *Festivalul Concurs Internațional de folclor "Rozmarin în colțu' mesii", ediția a VII-a, Satu Mare, 25 martie;*
- *"Chipurile umilinței" – Lansare de carte și recital Grigore Leșe, 7 martie;*
- *Concursul de reportaje "Iosif Țiproc" ediția a IX- a, Satu Mare, martie;*
- *Târgul de Paști (Satu Mare), 26 martie – 3 aprilie și 23 aprilie – 1 mai;*
- *Târgul Produselor Sătmărene, mai – noiembrie;*
- *Festivalul Concurs de recitări din lirica poezilor sătmăreni „Recitatio” editia a XIV - a, Satu Mare, 26 aprilie;*
- *Festivalul "Zilele Lucian Blaga", 7 – 9 mai;*
- *Festivalul folcloric Sâmbra Oilor, Huta Certeze, ediția LXIV, 9 mai;*
- *"Biserici de lemn din Zona Codrului- tururi virtuale", mai – august;*
- *Zilele "Szamos", 26 – 28 mai;*
- *Festival folk "La o cană cu vin" online, iunie;*
- *Festival folcloric – online, iunie;*
- *Festivalul Tradițiilor și Meșteșugarilor comuna Păulești-Amăți, ediția a V-a, 20 iunie;*
- *Spectacol și simpozion cu ocazia "Centenarului Tarnei Mari", 30 iunie;*
- *Luminătorii satelor, ediția a XI-a, Satu Mare, 4 iulie;*
- *Festivalul Medieval – Ardud, iulie;*
- *Danț la Ciupercă, 18 iulie;*
- *Tabăra de dansuri și muzică populară maghiare ediția a XXII-a, 29 iulie – 4 august;*
- *Tabăra de limbă și civilizație românească pentru copii din Republica Moldova și Ucraina, 12 – 18 iulie;*
- *In memoriam – Kölcsey Ferenc, august;*
- *Festivalul folcloric codrenesc Oțeloaia, Homoroade, ediția LXIV, 22 august;*
- *Viitorul unui străvechi instrument – Tulnicul / Tabără și Workshop de Tulnic, 16-23 august;*
- *Festivalul de Fanfare, august;*
- *Realizarea de filme documentare privind valorile instante ale veșniciei din județ, august – septembrie;*
- *Festivalul moșilor de la câmpie – Ianculești, 29 august;*
- *Calul în tradiția sătmăreană – Ziua Calului, septembrie;*
- *Festivalul Folcloric al Naționalităților, ediția XXX Bogdand, 5 septembrie;*
- *Festival folk "La o cană cu vin" online, septembrie;*
- *Festival folcloric – online, septembrie;*
- *Tabăra de Dansuri Populare din Zona Codrului și Țara Oașului, Meșteșuguri Populare, ediția a III a, 18 – 20 septembrie;*
- *Festivalul Internațional de Literatură "Zilele Cronograf" (România, Ungaria, Polonia, Ucraina, Slovacia), 16 – 19 septembrie;*
- *Aniversarea căsătoriei poetului Petofi Sandor cu Szendrey Julia, 12 septembrie;*
- *Festivalul Folcloric al "Sticlarului" – Poiana Codrului, 12 septembrie;*

- Festivalul Folcloric “Pe Someș, pe lângă Vale”, septembrie;
- Festivalul șvabilor sătmăreni – Oktoberfest, 16 – 18 octombrie;
- Festivalul “Ceatarășilor și ceterașilor” din Codru și Oaș, octombrie;
- Festival Concurs Național de muzică folk “Octavian Bud”, Satu Mare, ediția a IV- a, octombrie;
- Danțu Mânăntăilor, ediția a IX- a, Satu Mare, octombrie – noiembrie;
- Festival folcloric aniversar “5 ani de la înființarea Ansamblului Folcloric al Județului Satu Mare” – secția română și secția maghiară, “Doruri sătmărene” și “Szamoshát”, octombrie;
- Tabăra de creație artistică a artiștilor plastici – Sătmărenii, 28 noiembrie;
- Întâlnirea caselor de dansuri maghiare – ediția a III- a, decembrie;
- Festival folk “La o cană cu vin” online, decembrie;
- Festival folcloric – online, decembrie;
- Expoziția “Versus dar împreună” – Negrești-Oaș, decembrie;
- Ziua Națională a României, 1 decembrie;
- Festivalul Datinilor și Obiceiurilor de Iarnă (Târgul de Crăciun) – Satu Mare, decembrie.

Județul dispune și de alte resurse culturale importante ce pot fi valorificate pentru turism. (ex. folclor în Certeze, Bătarci, Turț, Soconzel, la Vama se afla un atelier de ceramică, recunoscut la nivel național). Aceste resurse secundare pot fi înglobate în circuite turistice îmbogățind oferta turistică a județului.

Istoria județului Satu Mare este legată de viața și activitatea unor personalități marcante, precum: cardinalul Tamás Bakócz; Bartolomeu Dragfi voievod al Transilvaniei din 1493 până în 1499; Gáspár Károli protopop reformat, teolog și traducător; Grigore Maior episcop greco-catolic; Ferenc Kölcsey poet, critic literar și politician maghiar, autorul poeziei “Himnusz” (Imn din furtunoasele secole ale poporului maghiar), imnul național al Ungariei; József Gaal poet, scriitor, dramaturg, membru corespondent al Academiei Maghiare; Ignác Acsády scriitor, publicist, istoric maghiar de origine evreiască; Lajos Bartók poet, dramaturg și publicist; Dezső Arányi cântăreț de operă (tenor) la Satu Mare; Endre Ady poet maghiar de renume mondial; Margit Kaffka scriitoare maghiară; Aurel Popp pictor, sculptor și grafician, aparținând celei de a doua generații a Școlii de pictură din Baia Mare; Béla Lükő chirurg de renume mondial, fondatorul Spitalului Orășenesc (“spitalul vechi”), primul spital al orașului Satu Mare; Antal Bánhidý inginer mecanic maghiar, laureat cu premiul Széchenyi, proiectant de avioane, pilot; Ion Țânțaș pictor; Alexandru Csipler profesor de scrimă și fondator al școlii sătmărene de scrimă; Imre Tóth matematician, filosof, istoric al matematicii și filolog maghiar de origine evreiască; Ștefan Ruha violonist maghiar din România, de origine romă, dirijor și profesor universitar, laureat al premiilor George Enescu (București), Ceaikovski (Moscova), Jacque Thibaud (Paris) și al Premiului Consiliului Județean Satu Mare pentru 50 de ani de activitate concertistică; László Bura lingvist, etnograf, publicist; Géza Páskándi poet, prozator, dramaturg și eseist maghiar, membru al Academiei Maghiare de Artă; Floarea Hotcă rapsod și meșter popular; Magdalena Klein regizor și scriitor, fost prim-regizor al Teatrului Național din Tel-Aviv; Ernest Grunfeld fost jucător NBA, directorul general al clubului de baschet Washington Wizards; Daniel Prodan fotbalist, membru al echipei care a participat la Cupa Mondială din

1994; Corina Bud cântăreață pop/dance/R&B româncă, etc.. La acestea se adaugă și alte personalități care au copilărit, au trăit sau au creat pe teritoriul actualului județ Satu Mare precum Ștefan al V-lea al Ungariei rege-vasal al Ungariei de Est (1247-1270), János Hám cel mai mare episcop romano-catolic al Sătmăruului (numele lui îl poartă Grupul Școlar Teologic Romano Catolic Hám János), Petru Bran care a introdus în biserică predica și liturghia în limba română, a militat pentru înființarea unei catedre de limba română la Liceul regal din Sătmăr (azi: Colegiul Național Mihai Eminescu) și a reușit, începând cu anul 1959, să devină primul profesor de limba română la această instituție de învățământ sau Gyula Meszlényi episcop al Diecezei de Sătmăr, membru al Ordinului Sfântului Mormânt, laureat cu Ordinul Coroana de Fier, mecena cultural, inițiatorul construirii Turnului Pompierilor din Satu Mare, una dintre clădirile emblematice ale orașului Satu Mare (Muzeul de Artă Bisericească Meszlényi Gyula de la Satu Mare îi poartă numele); Gabriel Ștrempel; Gheorghe Bulgăr; Rodion Markovits; Gabriel Georgescu; Jenő Dsida; Sándor Gellért; Domokos Szilágyi; György Harag; András-Ferenc Kovács.

Patrimoniul cultural mobil al județului Satu Mare este unul bogat și este concentrat în cele 16 muzee și colecții publice din județ.

În anul 2020, muzeele din județ au fost vizitate de 19.822 de persoane, cu 70% mai puțin ca în anul precedent din cauza restricțiilor impuse de situația sanitară. Pentru o situație relevantă a evoluției numărului de vizitatori și o imagine realistă privind cerința pentru consumul de cultură și activități culturale analiza datelor statistice va fi făcută pe intervalul 2010-2019 (figura 10.4). Astfel, numărul vizitatorilor din 2019 a fost cu 77% mai mare decât cel înregistrat în anul 2010, mai ales pe fondul organizării unor evenimente cu acces gratuit, de tipul “Noaptea Muzeelor”.

Figura 10.4. Variația numărului de vizitatori în muzeele și spectatori la reprezentațiile artistice din județul Satu Mare, în perioada 2010-2020. Sursa datelor: INS - Baza de date Tempo Online.

Din totalul vizitatorilor înregistrați în anul 2019, 92% s-au raportat la obiectivele muzeale din mediul urban, cu precădere în Carei, Satu Mare și Negrești-Oaș. Orașul Tășnad a atras doar 0,53% dintre vizitatori. Muzeele și casele memoriale din zonele rurale au avut un număr nesemnificativ de vizitatori, cu o medie zilnică de sub o persoană.

La nivelul județului Satu Mare funcționează 3 instituții de spectacol, respectiv Teatrul de Nord din municipiul Satu Mare cu cele două secții, Casa de Cultură a Sindicatelor Satu Mare și Filarmonica "Dinu Lipatti". În anul 2019, instituțiile au organizat 406 reprezentații (doar 206 în anul 2020), cu 106 mai mult față de anul 2010, la care au participat 78.996 de spectatori (cumpărători de bilete, invitați sau cu acces gratuit) - un număr maxim înregistrat în perioada 2010-2019.

Conform datelor publicate de INS, la nivelul județului Satu Mare funcționau în anul 2020 un număr de 171 biblioteci, dintre care 114 erau cu circuit închis (majoritatea fiind biblioteci școlare), iar 48 erau biblioteci publice, destinate tuturor membrilor comunităților locale sau zonale, respectiv: Biblioteca Județeană Satu Mare (cu 3 filiale de cartier), 4 biblioteci municipale și orașenești (în Municipiul Carei, respectiv în orașele Negrești-Oaș, Tășnad și Livada) și 42 comunale. În comparație cu anul 2010 numărul acestora a scăzut cu 48 (21,9% din total), în principal ca urmare a reducerii numărului biblioteci școlare (-34) odată cu școlile închise, respectiv a desființării a 12 biblioteci comunale.

Orașul Arduș și comunele Bogdand, Cămărzana, Craidorolț, Culciu, Dorolț, Medieșu Aurit, Micula, Pomi, Racșa, Săcășeni, Săuca, Socond și Turulung nu mai oferă cetățenilor acces la fondul public de carte, bazându-se exclusiv pe bibliotecile școlare pentru elevi, care reprezintă oricum principala categorie de cititori. În condițiile în care cheltuielile pentru funcționarea bibliotecilor publice revin primăriilor (excepție făcând doar bibliotecile județene aflate în subordinea consiliilor județene), iar numărul de cititori este tot mai redus (inclusiv pe fondul vechimii fondului de carte și pătrunderii internetului în gospodăriile populației), deciziile de închidere a acestor funcțiuni devin tot mai frecvente. O soluție optimă propusă ar fi ca autoritățile locale, cu sprijinul metodologic al Bibliotecii Județene Satu Mare, să militeze pentru transformarea bibliotecilor publice în centre locale cu rol esențial în furnizarea de servicii culturale, de informare și învățare, asimilare a tehnologiilor IT și petrecere a timpului liber.

Astfel, bibliotecile publice ar fi în măsură să furnizeze atât serviciile tradiționale specifice, cât și să desfășoare servicii și activități inovative cum ar fi: cluburi tematice pentru diferite categorii socio-profesionale, în funcție de interesele acestora; ateliere creative și recreative pentru copii și tineri; să ofere spațiu pentru desfășurarea diferitelor cursuri, seminarii și alte activități, inclusiv din sfera cultural-artistică; să organizeze sesiuni de informare și instruire prin care să se încurajeze e-incluziunea, e-guvernarea și e-administrația locală și să ofere sprijin și îndrumare cetățenilor în completarea și transmiterea online a diverselor documente administrative, etc.

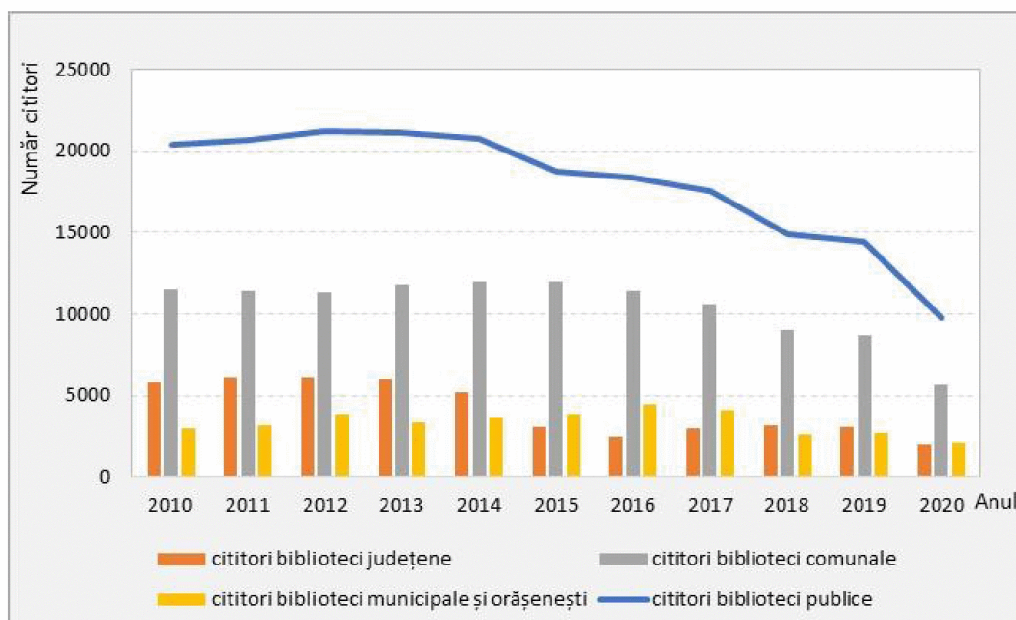
Cu un minim de investiții alocate de la bugetele locale, acest fapt este realizabil, mai ales în contextul în care Programul Național "Biblionet - Lumea în biblioteca mea", derulat în perioada 2010-2013, a permis dotarea a 54 biblioteci publice din județ cu echipamente IT

(calculatoare, camere web, căști cu microfon, imprimante, scannere, videoproiectoare, ecrane de proiecție, routere wireless și surse de alimentare și protecție) și software, în valoare totală de peste 1.500.000 lei, iar bibliotecarii au beneficiat de cursuri, ateliere și alte forme de formare profesională prin care au dobândit noi cunoștințe, tehnici și abilități menite să faciliteze dezvoltarea de servicii de bibliotecă inovative și, astfel, să atragă segmente importante și eterogene de utilizatori. Însă, după finalul implementării acestui program generos și în urma încheierii finanțării, cea mai importantă problemă cu care se confruntă bibliotecile publice este aceea a sustenabilității. Dotările de care au beneficiat prin Programul Biblionet sunt deja învechite sau chiar nefuncționale, nefiind realizate investiții pentru înnoirea sau înlocuirea acestora cu echipamente sau tehnologii actuale.

Fondul de carte de la nivelul bibliotecilor din județ ajungea în anul 2020 la 2,19 milioane volume, în scădere cu aproape 10% față de anul 2010. Bibliotecile publice adunau un fond de carte de 1,043 milioane de volume, în scădere cu 7%, mai ales pe fondul închiderii mai multor biblioteci comunale, corelată cu lipsa fondurilor sau a interesului autorităților pentru a achiziționa noi volume. La Biblioteca Județeană numărul de volume a crescut doar cu 1% comparativ cu valoarea specifică anului 2010. Creșterea de doar un procent este determinată inclusiv de politica instituției în ceea ce privește epurarea fondului de carte, activitate care presupune eliminarea periodică din colecții a publicațiilor și a altor categorii de documente cu grad ridicat de uzură fizică și/sau care au conținutul depășit din punct de vedere informațional. În pofida faptului că alocările bugetare destinate achiziției de carte s-au situat an de an la valori acceptabile, eliminările din colecțiile constituite și gestionate de instituție au însumat un număr aproximativ egal cu cel al numărului de publicații nou achiziționate.

Numărul total de cititori din bibliotecile din județ a scăzut cu peste 43% în ultimul deceniu, procent similar cu cel al reducerii numărului de elevi, care reprezintă principala categorie de beneficiari ai acestor instituții. În cazul bibliotecilor publice, scăderea a fost de 52%, fiind accentuată de închiderile de biblioteci comunale, în timp ce numărul de cititori de la bibliotecile județene a fost cu 66% mai mic în 2020 comparativ cu 2010, unde fenomenul de diminuare continuă a numărului de beneficiari devine evident începând cu anul 2014 (figura 10.5). Cauzele care au condus la înregistrarea acestor recorduri negative sunt multiple: diminuarea interesului pentru lectură, migrația populației și scăderea demografică, abandonul școlar, fenomenul analfabetismului funcțional, lipsa unui sediu propriu și adecvat pentru activitatea Bibliotecii Județene Satu Mare, care să permită dispunerea colecțiilor în sistem de acces liber la raft pentru utilizatori. De asemenea, în sediul în care a funcționat instituția, nu a fost posibilă organizarea sălilor de lectură într-un ambient aerisit și primitiv, cu spații de învățare și socializare, dotate cu facilități moderne, mobilier ergonomic și confortabil. Acestor neajunsuri li s-au adăugat și cele generate de contextul epidemiologic generat de pandemia de Covid-19, care a debutat la începutul anului 2020. Instituirea stării de urgență, urmată de starea de alertă prelungită în mod succesiv, a condus la suspendarea temporară a activității în biblioteci, precum și la diminuarea unor activități specifice acestora.

Figura 10.5. Evoluția numărului de cititori din bibliotecile publice din județul Satu Mare, în perioada 2010-2020. Sursa datelor: INS - Baza de date Tempo Online.

Ca urmare a restricționării și condiționării accesului utilizatorilor în spațiile bibliotecii, în 2020 s-a înregistrat un nou record negativ în ceea ce privește numărul persoanelor care au beneficiat de serviciile și facilitățile furnizate de Biblioteca Județeană Satu Mare. În acest context, instituția încearcă să-și diversifice gama de activități, prin organizarea de ateliere de pictură, recreere, muzică și lectură, expoziții, celebrarea unor evenimente istorice importante, ale unor personalități, lansări de carte etc.

Achiziționarea de către Consiliul Județean Satu Mare a unui imobil care să servească drept sediu pentru Biblioteca Județeană Satu Mare, mult mai generos și mai ofertant față de cel în care și-a desfășurat activitatea până la finele anului 2021, deschide pentru instituția cărții noi oportunități de relansare, dezvoltare și diversificare a activităților și serviciilor de bibliotecă. Aceste servicii și facilități vor fi furnizate publicului sătmărean, în completarea celor derulate de către compartimentele tradiționale, și prin intermediul unei secții multiculturale, al unei ludoteci, al unei secții destinate adolescenților și tinerilor, al sălii de cinematograful, al celor două săli de conferințe și al unei generoase săli pentru evenimente culturale. Se are în vedere organizarea unui serviciu prin care să se asigure acces gratuit la tehnologie IT și internet, precum și modernizarea Centrului metodologic și de formare profesională prin care să fie posibilă organizarea și furnizarea unor cursuri gratuite, atât pentru bibliotecarii din sistemul bibliotecilor publice din județ, cât și pentru comunitate.

Astfel, Biblioteca Județeană Satu Mare va deveni:

- centru local de informare (va organiza și va pune la dispoziția utilizatorilor informații și colecții de documente specifice cu profil enciclopedic în toate formatele, baze de date și alte tipuri de resurse, asigurând modalități de acces optim la cunoștințe și informații, inclusiv servicii de informare comunitară);

- centru cultural (va contribui la dezvoltarea culturală și artistică a comunității, la modelarea, sprijinirea și păstrarea identității și diversității culturale a acesteia și va acționa pentru păstrarea și promovarea istoriei locale);
- centru educațional (va susține educația formală, nonformală și informală la toate nivelurile și învățarea pe tot parcursul vieții, asigurând resurse de învățare, facilități de studiu, programe de alfabetizare informațională și dobândire de competențe digitale, programe de formare profesională);
- centru local de tehnologie a informației și comunicațiilor (va furniza acces la hardware, software, rețele de comunicații și va contribui la instruirea cetățenilor, în vederea integrării în procesul de e-incluziune și e-guvernare și pentru a deveni parte activă a acestuia);
- spațiu public de socializare și petrecere a timpului liber.

Larga paletă de servicii și activități va conduce la recâștigarea prestigiului și reșezarea Bibliotecii Județene Satu Mare pe una dintre cele mai onorante poziții în topul preferințelor sătmărenilor consumatori de cultură.

Înainte de anul 1989, aproape toate satele cu o populație ceva mai numeroasă din județ dispuneau de un cămin cultural, care juca un rol important în viața comunității în lipsa altor alternative de petrecere a timpului liber. În acestea se organizau concerte, serbări, proiecții de filme, discoteci etc. În prezent, aceste clădiri se află în administrarea primăriilor, care dispun de resurse limitate pentru reabilitarea, modernizarea și dotarea lor corespunzătoare, dar și pentru pază sau mentenanță (utilități, reparații etc.). În plus, în cele mai multe cazuri, aceste clădiri și-au pierdut destinația principală culturală (se mai organizează serbări școlare sau repetiții ale ansamblurilor locale), în condițiile scăderii și îmbătrânirii demografice, a propagării internetului și televiziunii, devenind mai degrabă locații pentru evenimente (nunți, botezuri, parastase, celebrări, întâlniri comunitare etc.), care mai asigură unele venituri din închirieri necesare întreținerii.

În acest context, mai multe primării din județ au apelat la fonduri europene sau guvernamentale pentru a investi în cămine culturale (fie pentru construcția unor noi, fie pentru reabilitarea, modernizarea și dotarea celor existente):

- PNDL: Gherța Mică și Racșa;
- PNDR: Bătarci, Pișcolt, Păulești, Halmeu, Culciu și Sântău;
- CNI: orașele Arduș și Negrești-Oaș și comunele Moftin, Turț și Tarna Mare.

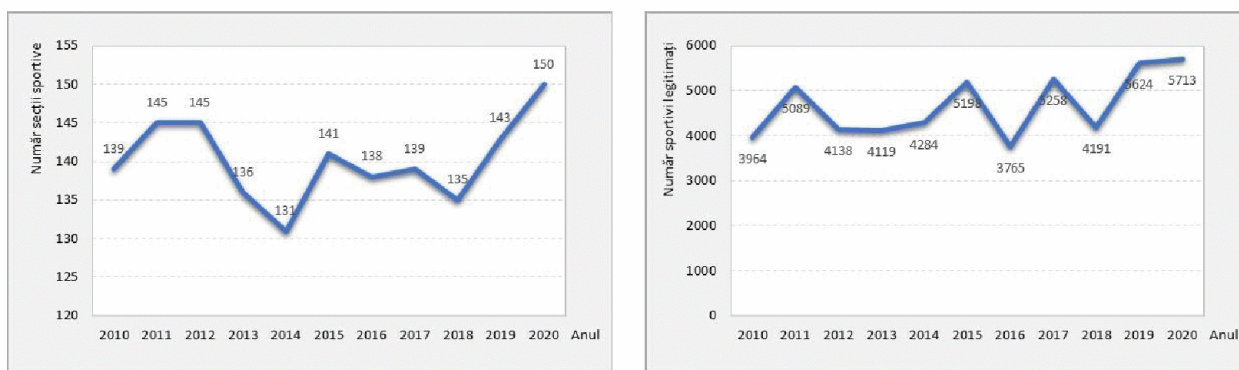
În municipiul Satu Mare se află implementare un proiect de dezvoltare a culturii transfrontaliere prin revitalizarea de teatre în Satu Mare și Uzhgorod.

Finanțarea, pe viitor, a proiectelor de extindere a infrastructurii culturale din județ ar trebui să țină cont și de posibilitățile reale de susținere a activității acestora din bugetele curente ale UAT-urilor, în scopul evitării situațiilor în care noile cămine devin o povară suplimentară (de ex. pază, utilități, reparații, autorizări etc.) pentru finanțele modeste ale autorităților locale din județ.

Pe teritoriul județului Satu Mare în anul 2010 era funcțional doar un cinematograful. În anul 2020 existau două astfel de unități – Cinema one Laserplex Satu Mare și Cineplex Satu Mare, ambele localizate în municipiul Satu Mare.

10.2. Sportul și activitățile recreative

Conform datelor publicate de INS, în județul Satu Mare funcționau în anul 2020 un număr de 150 de secții ale cluburilor sportive private, în care erau înregistrați 5.713 de sportivi legitimați, pregătiți de 85 de antrenori și 120 de instructori, la care se adăugau 141 de arbitrii (figura 10.6).

Figura 10.6. Variația numărului de secții sportive și sportivi legitimați în cluburile sportive active din județul Satu Mare, în perioada 2010-2020. Sursa datelor: INS - Baza de date Tempo Online.

Față de anul 2010, numărul cluburilor a crescut de 1,07 ori, iar cel al sportivilor de performanță cu 44%. Dacă în intervalul 2010-2020, numărul antrenorilor a crescut cu 15%, cel al instructorilor și arbitrilor a scăzut cu 21% pentru fiecare. Și în cazul sportului de masă, s-au înregistrat creșteri, vizibile mai ales în cazul numărului tot mai mare de săli de fitness din orașele județului.

Principala instituție din domeniul este Direcția Județeană pentru Sport și Tineret Satu Mare, din subordinea ministerului de profil. Aceasta are în subordine 7 structuri sportive de drept public la care se adaugă 60 de cluburi sportive de drept privat. Structurile sportive de drept public sunt menționate în tabelul următor.

Tabelul 10.2. Lista structurilor sportive de drept public din județul Satu Mare.

Sursa datelor: Direcția Județeană pentru Sport și Tineret Satu Mare.

Nr. crt.	Denumire	Sediu	Ramuri de sport înscrise în C.I.S.
1	Clubul Sportiv	Municipiul Satu Mare	atletism, lupte, radioamatorism, scrimă
2	Liceul cu Program Sportiv	Municipiul Satu Mare	atletism, baschet, fotbal, gimnastică, handbal, șah, scrimă, tenis de masă, volei
3	Liceul Teoretic	Municipiul Carei	atletism, fotbal

Nr. crt.	Denumire	Sediu	Ramuri de sport înscrise în C.I.S.
4	Clubul Copiilor	Municipiul Carei	aeromodelism, tenis de masă, karting, radioamatorism
5	Palatul Copiilor	Municipiul Satu Mare	aeromodelism, navomodelism, radioamatorism
6	Clubul Sportiv Municipal	Municipiul Satu Mare	baschet, handbal
7	Fotbal Club Turul Micula	Micula	fotbal

În plus, Direcția Județeană pentru Sport și Tineret Satu Mare se ocupă de organizarea și promovarea unor evenimente (întreceri județene și locale) pentru sportul de masă, competiții pentru sportul de performanță, acțiuni de selecție, organizarea de cantonamente pentru cluburile coordonate, organizarea de tabere, premiarea sportivilor.

În cadrul strategiei de dezvoltare a activității de educație fizică și sport a județului Satu Mare menționăm implementarea următoarelor programe ce promovează activitatea sportivă la nivelul județului:

- *Programul Sportul pentru Toți* ce are ca obiective specifice încurajarea practicării activităților fizice și sportive, în mod continuu, de cât mai multe persoane, precum și atragerea și stimularea tuturor categoriilor de cetățeni, fără nici o discriminare, în mod liber și voluntar, independent sau în cadru organizat, pentru practicarea activităților fizice și sportive;
- *Programul Sportul de performanță* cu obiectivul general de valorificare a aptitudinilor individuale într-un sistem organizat de selecție, pregătire și competiție care să asigure autodepășirea continuă, realizarea de recorduri naționale și internaționale, precum și obținerea victoriei. Dintre obiectivele specifice se menționează: susținerea disciplinelor și a probelor sportive, în funcție de tradiția și de gradul de dezvoltare a fiecăreia la nivel național și internațional; susținerea activității de performanță la nivelul copiilor și juniorilor; perfecționarea sistemelor de selecție, pregătire și competiție pentru fiecare ramură de sport și susținerea procesului de redresare a jocurilor sportive, în funcție de valoarea, tradiția și gradul de dezvoltare a fiecăruia la nivel național și internațional;
- *Programul Sportul Școlar* are ca obiectiv general dezvoltarea sportului școlar și universitar;
- *Programul Formarea și perfecționarea specialiștilor* care urmărește formarea și perfecționarea specialiștilor, crearea cadrului de perfecționare și pregătire;
- Prin *programul Medicina sportivă* se asigură controalele medicale specifice sportivilor de performanță;
- *Programul Baza materială sportivă* vizează exercitarea în teritoriu a atribuțiilor legale, delegate de Ministerul Tineretului și Sportului, privind conservarea și păstrarea funcționalității patrimoniului sportiv;
- *Programul Finanțarea activității sportive.*

În pofida creșterii numărului de cluburi și sportivi legitimați, infrastructura de profil lasă mult de dorit. Stadionul de fotbal Daniel Prodan din Satu Mare, cu 18.000 de locuri a fost modernizat, iar autoritățile au în vedere construirea unui nou stadion modern la standarde europene.

În mediul rural, cele mai multe terenuri de fotbal au dotări minimale, fără vestiare, dușuri sau tribune pentru spectatori, iar pentru restul sporturilor nu există, în general, săli dedicate. Excepție fac doar acele comune care au reușit atragerea de fonduri de la bugetul de stat (mai ales prin MDRAP) pentru construcția de baze sportive noi (ex. Moftin).

În acest context, mai multe administrații locale au încercat atragerea de finanțări pentru construcția de baze sportive sau săli de sport. Puține dintre acestea sunt însă într-o etapă matură din cauza limitărilor bugetului de stat.

În ceea ce privește infrastructura de agrement, aceasta este satisfăcătoare la nivelul județului, majoritatea zonelor de agrement și a dotărilor de acest gen afându-se însă în localitățile urbane:

- Ștrandul termal Aquastar din municipiul Satu Mare este primul și în acest moment singurul aquaparc din regiune. Realizat de S.C Solarex S.R.L. din Satu Mare, prin cofinanțare din fonduri europene, obiectivul a fost dat în folosință în data de 1 iunie 2013. AquaStar este atracția principală a viitorului Complex turistic balnear în curs de dezvoltare, proiectat pe un perimetru de 20 ha. Aquaparcul se află la 3 km de la centrul istoric al municipiului Satu Mare, la 10 km de granița cu Ungaria și la 25 km de granița cu Ucraina.
- Baza de agrement Apa este situată în comuna cu același nume. Lacul de care dispune s-a format în urma exploatării zăcămintului din zona balastierei Apa, care are o adâncime de 25 – 30 m și o suprafață de 130 ha. Reprezintă una dintre cele mai frumoase zone de agrement din nord-vestul țării. Cu puțin timp în urmă a fost ridicat și un hotel – Hotel APA, care oferă alături de serviciile de 4 stele a turismului de relaxare, o sală de conferințe potrivită pentru sesiuni de training, team building sau summituri.
În cadrul complexului se pot închiria căsuțe și există spații amenajate special pentru corturi. Turiștii pot folosi lacul și plaja publică, având nisip fin. Amatorii de sporturi pot practica diverse sporturi nautice, precum și pescuit, acesta din urma reprezentând o activitate favorită a zonei.
- Ștrandul din Carei asigură servicii de calitate europeană, oferind acces la patru tobogane, două de tip kamikaze (9 metri – cel mai înalt din regiune), unul tip palnie (unic în România) și unul familial. Doritorii de băi cu apă termală au la dispoziție 10 bazine. În incinta ștrandului termal Carei există restaurante și baruri. Ștrandul și-a mărit suprafața față de anii trecuți, oferind cazări, camping, plaja.
- Valea Măriei așezată în mijlocul unei păduri de foioase, într-un cadru natural încântător, cu un mic lac în apropiere.
- Stațiunea de la Tășnad.

Pentru dezvoltarea infrastructurii sportive și de agrement autoritățile locale și județene au depus o serie de eforturi pentru obținerea finanțărilor din fonduri naționale sau europene pentru realizarea următoarelor obiective:

- Amenajare parc de agrement Somoș, crearea unui Centru Multifuncțional și Centru Recreativ în municipiul Carei;
- Reabilitarea și modernizarea Bazei Sportive Dinamo;
- Construire sală de sport localitatea Mădăraș, orașul Arduș;
- Construire sală de sport comuna Beltiug, sat Beltiug;
- Înființarea unui spațiu de joacă pentru copii în comuna Bârsău;
- Amenajare spații de petrecere a timpului liber în orașul Livada;
- Amenajare parc recreativ în localitatea Vetis;
- Amenajarea spațiilor verzi din comuna Săcășeni;
- Amenajare zonă expozițională în vadrul Muzeului Țării Oașului și construirea unei sali de sport cu tribună de 180 locuri în orașul Negrești-Oaș;
- Reamenajarea terenului de fotbal din orașul Tășnad;
- Amenajare teren de sport în localitățile Ciumești, Ghenci (comuna Căuaș), Lazuri, Viile (comuna Viile Satu Mare);
- Înființare teren de sport multifuncțional în comunele Medieșu Aurit și Orodeu;
- Construcție stadion comunal tip 1 varianta 1 în localitatea Moftinu Mic, comuna Moftin.

11. MEDIU ȘI BIODIVERSITATE

11.1. Calitatea factorilor de mediu

Calitatea solurilor

Suprafața administrativă a județului Satu Mare este de 441.998 ha, ponderea principală fiind reprezentată de terenuri agricole și terenuri cu vegetație forestieră, terenurile neagricole ocupând o pondere mică.

Din analiza evoluției repartiției terenurilor agricole pe categorii de folosință, pentru perioada 2015-2019, în județul Satu Mare se poate observa că suprafața agricolă a crescut în 2019 cu doar 38 ha față de anul 2018 (tabelul 11.1).

Tabelul 11.1. Evoluția repartiției terenurilor agricole pe categorii de folosință în județul Satu Mare.
Sursa datelor: Direcția pentru Agricultură Județeană Satu Mare.

Categorია de folosință	Suprafața (ha)				
	2015	2016	2017	2018	2019
Teren arabil	229.527	230.542	230.077	231.021	232.202
Pășuni	49.081	48.930	48.312	48.517	47.245
Fânețe	27.093	27.394	27.577	27.508	27.845
Livezi și pepiniere viticole	3.657	3.655	3.623	3.613	3.423
Livezi și pepiniere pomicele	8.426	8.436	8.655	8.638	8.620
Total suprafață agricolă	317.784	318.957	318.244	319.297	319.335

Suprafața agricolă a județului Satu Mare este de 319.335 ha. Ponderea cea mai mare din fondul funciar o au terenurile agricole (72%), pădurile (16%) și suprafețe ocupate cu construcții, căi de comunicații, ape, etc. (12%).

Terenurile agricole sunt divizate pe categorii de folosință în funcție de bonitatea solului la care se pretează un anumit tip de cultură. Calitatea solului determină modul de utilizare și de gestionare a acestuia în scopul dezvoltării culturilor agricole, astfel încât acestea să fie pe de o parte productive, iar pe de altă parte să permită regenerarea solului. Solul este componenta de bază a agriculturii, iar producția agricolă depinde de tipul și calitatea

solului. Din acest punct de vedere, terenurile agricole se grupează în 5 clase de calitate, diferențiate după nota de bonitare. Clasele de calitate ale terenurilor dau preabilitatea acestora pentru folosințele agricole:

- Clasa de calitate I – calitate foarte bună (nota 100-81)
- Clasa de calitate II – calitate bună (nota 80-61)
- Clasa de calitate III – calitate mijlocie (nota 60-41)
- Clasa de calitate IV – calitate slabă (nota 40-21)
- Clasa de calitate V – calitate foarte slabă (nota 20-0)

Numărul de puncte de bonitare se obține printr-o operațiune complexă de cunoaștere aprofundată a unui teren, exprimând favorabilitatea acestuia pentru cerințele de existență ale unor plante de cultură date, în condiții climatice normale și în cadrul folosirii raționale.

Încadrarea terenurilor agricole din județul Satu Mare pe clase de calitate, la nivelul anului 2019, este prezentată în tabelul următor.

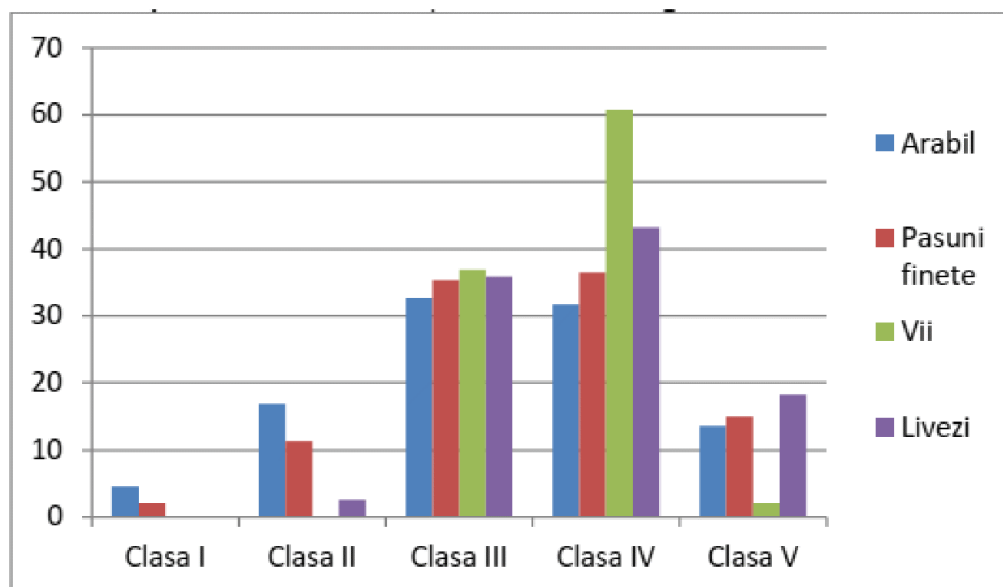
Tabelul 11.2. Încadrarea terenurilor agricole din județul Satu Mare pe clase de calitate în anul 2019.

Nr. crt.	Categorია de folosință	Suprafața cartată (ha)	Clasa de calitate					Media
			I Suprafața (ha)	II Suprafața (ha)	III Suprafața (ha)	IV Suprafața (ha)	V Suprafața (ha)	
1	Arabil	229.177 100%	11.064 4,63%	38.733 16,90%	74.879 32,67%	72.826 31,78%	31.675 13,57%	III
2	Pășuni și fânețe	76.112 100%	1.648 2,17%	8.626 11,33%	26.663 35,36%	27.764 36,48%	11.411 14,99%	III
3	Vii	3.799 100%	-	5 0,13%	1.405 36,98%	2.308 60,75%	81 2,13%	IV
4	Livezi	8.077 100%	-	209 2,59%	2.900 35,90%	3.490 43,21%	1.478 18,30%	IV
Total agricol		317.165	12.712	47.573	105.847	106.388	44.645	II
Neproductiv		11.781	-	-	-	-	11.781	V

În cazul terenurilor arabile cele mai multe terenuri se grupează în domeniul claselor de calitate a IV-a și a V-a. Clasa a III-a de calitate, folosința “arabil” este reprezentată în proporție de 34,5% din totalul terenurilor, reprezentând procentul cel mai mare din total folosință. În cazul pășunilor și al fânețelor, majoritare sunt clasa a IV-a de calitate, iar în cazul viilor și livezilor majoritare sunt clasa a IV-a de calitate.

Clasele de calitate a terenurilor agricole nu s-au modificat în anul 2019 față de 2015. Se observă modificare ușoară la suprafețele terenurilor agricole. Terenul arabil în anul 2018 e cu 2% mai mare față de 2015 și pășunile și fânețele au scăzut cu 2% față de anul 2015.

Ponderea terenurilor agricole pe clase de calitate după note de bonitate la nivelul județului Satu Mare este evidențiată în figura următoare.

Figura 11.1. Ponderea terenurilor agricole pe clase de calitate după note de bonitate la nivelul județului Satu Mare în anul 2019.

Investigarea și evaluarea poluării solului și subsolului reprezintă obligația și responsabilitatea operatorului economic sau deținătorului de teren care a desfășurat ori desfășoară activități poluatoare sau potențial poluatoare pentru mediul geologic. Terenurile agricole își pierd din calitățile lor productive datorită unei multitudini de fenomene ce duc la deteriorarea calității solurilor, cum ar fi eroziunea, alunecările de teren, acidifierea sau sărăturarea. Starea redusă a fertilității solului pe terenurile agricole este puternic influențată de conținutul de humus și aprovizionarea cu fosfor. Cei mai importanți factori de poluare asupra solului sunt: compactarea, eroziunea, depozitarea necontrolată a deșeurilor.

La nivelul județului Satu Mare nu există însă date complete și actualizate privind suprafața terenurilor agricole afectate de diverși factori limitativi ai capacității productive pentru ultimii ani.

Sub aspectul deteriorării solului, în județul Satu Mare există un sit contaminat istoric, localizat în municipiul Satu Mare cu o suprafață de 222.600 ha, reprezentat de depozitul de deșeuri municipale, din anul 1994, unde există metale grele, cenuși și zguri. Alte situri potențial contaminate cu efecte asupra calității solului sunt reprezentate în principal de depozite de deșeuri municipale, localizate în municipiul Carei și orașele Tășnad și Negrești-Oaș, dar și de depozitul de locomotive (produse petroliere rezultate în urma reparațiilor efectuate la locomotive) din municipiul Satu Mare. Suprafața totală afectată de poluare, în cele 4 situri potențial contaminate, este de 73.200 ha.

În privința zonelor afectate de procese naturale, ca zone critice sub aspectul deteriorării solului din județul Satu Mare se disting următoarele areale:

- zona cu soluri hidromorfe și salsodisoluri din Valea Ierului;

- zona de eroziune pluvială din Dealurile Codrului, Dealurile Tășnadului și Dealurile Oașului are, ca formă gravă, eroziunea de adâncime, astfel terenurile încadrate în categoria neproductiv ravenă este bine să fie împădurite cu salcâm;
- dunele nisipoase din Câmpia Nirului, ca zonă aridă și erodată eolian cu o suprafață de aproximativ 3.000 ha expuse deflației eoliene și a unei acute lipse de apă. Interduna, deși este expusă unui excedent de apă în anotimpul primăverii, spre toamnă suferă de lipsa apei. Pentru această zonă a existat după anul 1980 un vast program ameliorativ de sistematizare a teritoriului, desecare și irigare a nisipurilor.

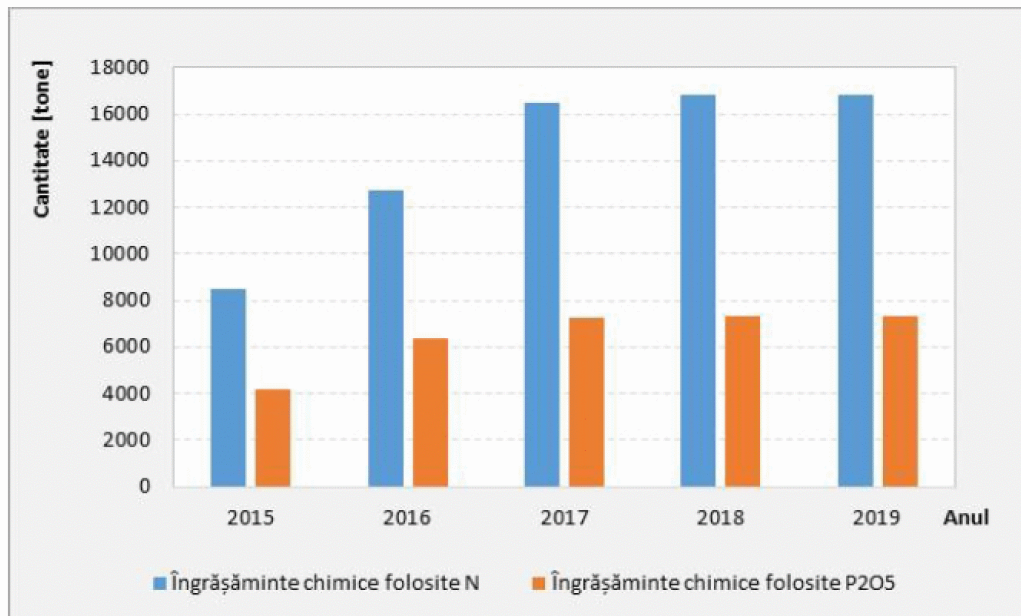
În tabelul de mai jos sunt prezentate principalele grupe de terenuri posibil afectate de procese de degradare.

Tabelul 11.3. Grupe de terenuri posibil afectate de procese de degradare (mii ha).

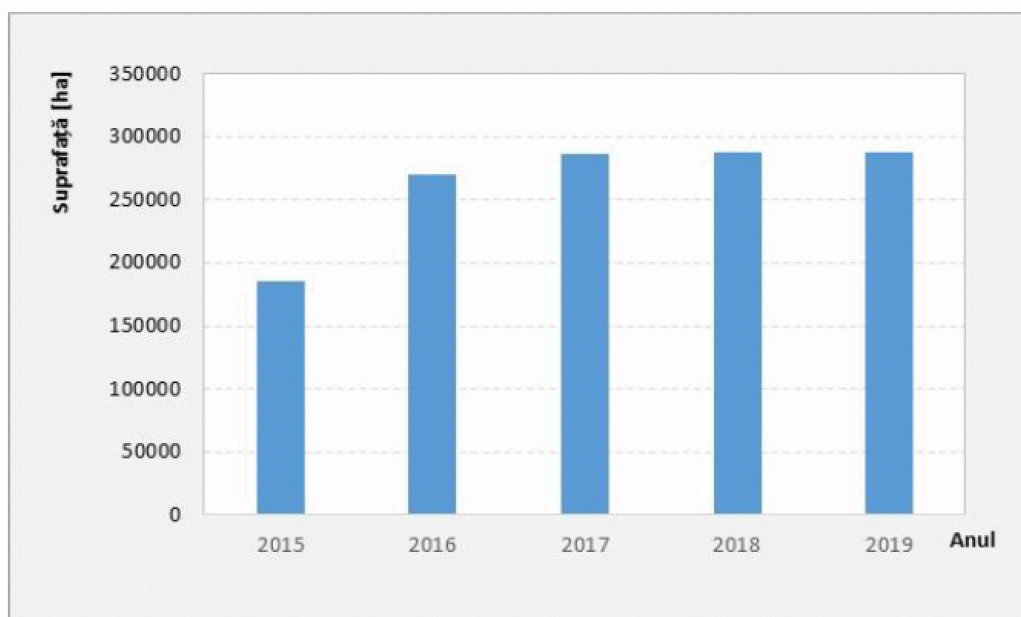
Nr. crt.	Grupe de terenuri afectate de procese de degradare	Suprafața afectată (ha)
1	Secetă	318.000
2	Terenuri supuse eroziunii prin apă	20.000
3	Terenuri supuse eroziunii prin vânt	3.000
4	Schelet excesiv de la suprafața solului	1.000
5	Terenuri sărăturate din care: - cu alcalinitate mare	14.000 4.000
6	Compactarea secundară a solului datorată lucrărilor necorespunzătoare (talpa plugului)	157.000
7	Compactare primară a solului	139.000
8	Formarea crustei	9.000
9	Terenuri cu rezervă mică-extrem de mică de humus	126.000
10	Terenuri cu aciditate puternică și moderată	193.000
11	Asigurarea slabă și foarte slabă cu fosfor mobil	109.000
12	Asigurare slabă cu azot	182.000
13	Asigurarea slabă și foarte slabă cu fosfor mobil	240
14	Asigurare slabă cu azot	60

Printre presiunile activităților umane asupra stării de calitate a solului se numără și utilizarea îngrășămintelor folosite în agricultură. Acestea sunt substanțe minerale sau organice, simple sau compuse, naturale sau obținute pe cale de sinteză, care se aplică sub formă solidă sau lichidă, în sol, la suprafața lui sau pe plantă, pentru completarea necesarului de elemente nutritive și pentru îmbunătățirea condițiilor de creștere și dezvoltare a plantelor agricole. Scopul principal este cel al ridicării stării de fertilitate a solului în vederea sporirii producției vegetale din punct de vedere cantitativ și calitativ și, în concordanță cu prevederile Codurilor de Bune Practici Agricole și cu Directiva Nitraților, cu o perturbare minimă a mediului.

Comparativ cu anul 2015 se constată în anul 2019, o creștere a cantităților de îngrășăminte chimice utilizate cu azot și fosfor și a suprafeței fertilizate fapt care denotă o fertilizare mai intensivă a terenurilor agricole (figurile 11.2 și 11.3). În anul 2019 însă nu s-au semnalat fenomene de eutrofizare a apelor curgătoare sau stătătoare din județul Satu Mare.

Figura 11.2. Îngrășăminte cu azot și fosfor (tone s.a) utilizate în agricultură în județul Satu Mare.
Sursa datelor: INS - Baza de date Tempo Online.

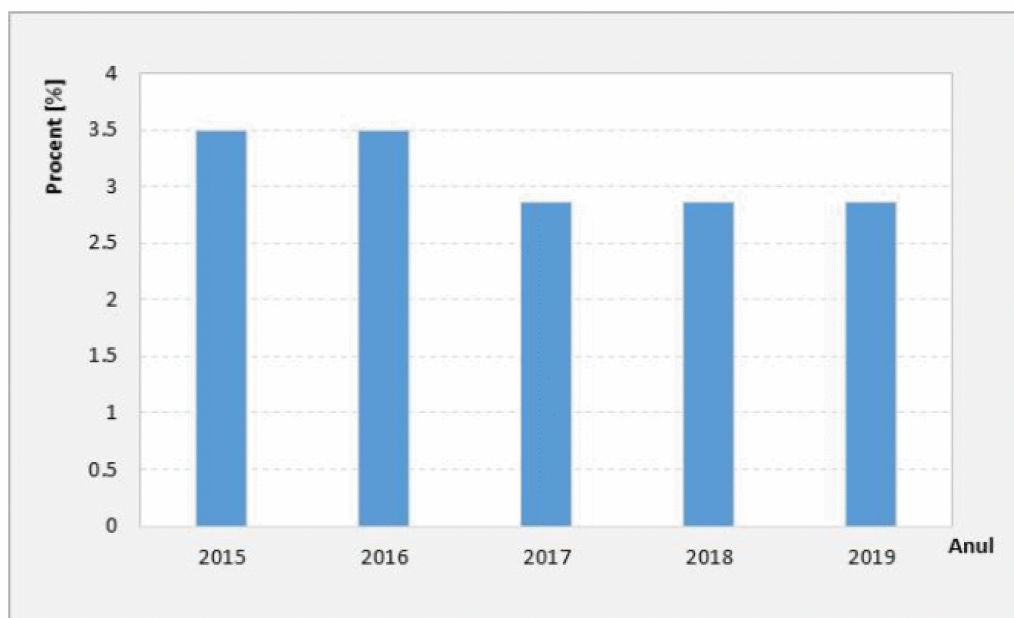

Figura 11.3. Suprafețele agricole (Ha) fertilizate chimic în perioada 2015 - 2019 în județul Satu Mare. Sursa datelor: INS - Baza de date Tempo Online.

O altă sursă importantă de nutrienți pentru plantele de cultură cu efecte benefice asupra protecției mediului ambiant o reprezintă bălegarul animalier. Solurile pe care se aplică

bălegarul animalier necesită cantități mici de îngrășăminte chimice. Încorporarea diferitelor doze de bălegar animalier determină creșterea conținutului de materie organică, care are efecte directe asupra altor proprietăți ale solului, cum ar fi: creșterea capacității de producție a solului, scăderea cantității și intensității scurgerilor de suprafață, îmbunătățirea capacității de reținere a apei în sol. Aplicarea în exces a bălegarului pe solurile agricole reprezintă însă un real pericol de contaminare a corpurilor de apă.

În figura următoare este evidențiată ponderea suprafeței de aplicare a îngrășămintelor naturale din suprafața cultivabilă specifică județului Satu Mare. Se observă că în ultimii ani s-a înregistrat reducerea acestui indicator.

Figura 11.4. Ponderea suprafeței de aplicare a îngrășămintelor naturale față de suprafața cultivabilă în județul Satu Mare. Sursa datelor: INS - Baza de date Tempo Online.

În privința lucrărilor de îmbunătățiri funciare, în funcție de condițiile naturale, s-au impus acțiuni hidroameliorative din cauza pânzei freatice aflată la mică adâncime (2-3 m) sau a pantelor mici ale râurilor care determină meandrare accentuată sau depresiuni cu exces de umiditate. Dintre lucrările de îmbunătățire funciară executate în județul Satu Mare se menționează:

- suprafețe amenajate cu irigații – 4704 ha;
- suprafețe amenajate cu desecare-drenaj – 232.873 ha;
- suprafețe amenajate cu CES – 38.015 ha.

Calitatea aerului

Evaluarea calității aerului este reglementată în România prin Legea nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător cu modificările și completările ulterioare. Legea transpune Directiva nr. 2008/50/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind calitatea aerului înconjurător și un aer mai curat pentru Europa, Directiva nr. 2004/107/CE a

Parlamentului European și a Consiliului privind arsenul, cadmiul, mercurul, nichelul, hidrocarburile aromatice policiclice în aerul înconjurător și Directiva 2015/1480 a Comisiei din 28 august 2015 de modificare a mai multor anexe la Directivele 2004/107/CE și 2008/50/CE ale Parlamentului European și ale Comisiei prin care se stabilesc normele privind metodele de referință, validarea datelor și amplasarea punctelor de prelevare pentru evaluarea calității aerului înconjurător.

Controlul calității aerului este conceptul ce definește procesul de observare și măsurare cantitativă, calitativă și repetitivă a concentrației unuia sau mai multor constituenți din aer. Datele obținute din rețeaua de supraveghere și sistemul de control permit identificarea zonelor poluate și luarea rapidă a măsurilor strategice și tactice de combatere a poluării și de prevenire a accentuării acesteia.

Dintre ramurile economice cu emisii de substanțe poluante în județ se fac remarcate: transporturile, industria alimentară, industria construcțiilor de mașini. Rețeaua de supraveghere a calității aerului este astfel aleasă încât să urmărească efectul cumulat al industriei, traficului, a încălzirii spațiilor de locuit și comerciale.

La nivelul anului 2019, evaluarea calității aerului prin monitorizare continuă, pe teritoriul județului Satu Mare, s-a realizat prin intermediul celor 2 stații automate de monitorizare aparținând Rețelei Naționale pentru Monitorizarea Calității Aerului (RNMCA) amplasate în județ:

- Stația SM 1 – stație de tip fond urban este amplasată în municipiul Satu Mare. Acest tip de stație:
  - evaluează influența activității umane din zona centrală a municipiului asupra calității aerului;
  - raza ariei de reprezentativitate este de 1 – 5 km;
  - poluanții monitorizați pe parcursul anului 2019 au fost: dioxid de sulf (SO₂), oxizi de azot (NO_x/NO/NO₂), monoxid de carbon (CO), ozon (O₃), compuși organici volatili (benzen, toluen și xileni), particule în suspensie PM_{2,5} (gravimetric) și PM₁₀ (nefelometric și gravimetric).

Stațiile de tip fond urban sunt amplasate astfel încât nivelul de poluare să fie influențat de contribuțiile integrate ale tuturor surselor din direcția opusă vântului.

- Stația SM 2 – stație de tip suburban/ trafic este amplasată în municipiul Carei. Acest tip de stație:
  - evaluează influența traficului rutier de tranziție spre granița cu Ungaria în Carei asupra calității aerului;
  - raza ariei de reprezentativitate este de 10 - 100 m;
  - poluanții monitorizați pe parcursul anului 2019 au fost: dioxid de sulf (SO₂), oxizi de azot (NO_x/NO/NO₂), monoxid de carbon (CO), compuși organici volatili (benzen, toluen și xileni), particule în suspensie PM₁₀ (nefelometric și gravimetric).

Sistemul de monitorizare permite autorităților locale pentru protecția mediului:

- să evalueze, să cunoască și să informeze în permanență publicul, alte autorități și instituțiile interesate, despre calitatea aerului;
- să prevină poluările accidentale;
- să avertizeze și să protejeze populația în caz de urgență.

Legea nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător reglementează:

- valorile limită (VL)¹ pentru protecția sănătății umane la poluanții: SO₂, NO₂, CO, PM₁₀, PM_{2,5} și Pb din PM₁₀;
- valorile țintă (VT)² pentru O₃, PM_{2,5} și metalele Cd, As și Ni din PM₁₀ (pentru protecția sănătății umane și a vegetației – în cazul ozonului);
- niveluri critice pentru protecția vegetației³ la SO₂ și NO_x;
- obiectivele pe termen lung pentru protecția sănătății și a vegetației la ozon⁴;
- pragul de informare (PI) a publicului la ozon⁵;
- praguri de alertă (PA)⁶ la O₃, SO₂ și NO₂.

În cursul anului 2019, nivelul concentrațiilor medii anuale ale poluanților atmosferici în aerul înconjurător se prezintă astfel:

- Dioxid de azot (NO₂) – nu s-au înregistrat depășiri ale valorilor limită orare pentru protecția sănătății umane în cazul concentrațiile de oxizi de azot (200 μg/mc). În anul 2019 concentrația medie anuală determinată la SM1 este de 17,56 μg/mc obținută cu o captură de date de 95,52 %, iar la SM2 valoarea medie este 16,54 μg/mc cu o captură de date de 94,97%.

În figurile următoare sunt prezentate variațiile concentrațiilor orare de NO₂ înregistrate în anul 2019 în stațiile de monitorizare SM1 și SM2.

---

¹ Nivelul stabilit pe baza cunoștințelor științifice, în scopul evitării și prevenirii producerii unor evenimente dăunătoare și reducerii efectelor acestora asupra sănătății umane și a mediului ca întreg, care se atinge într-o perioadă dată și care nu trebuie depășit odată ce a fost atins.

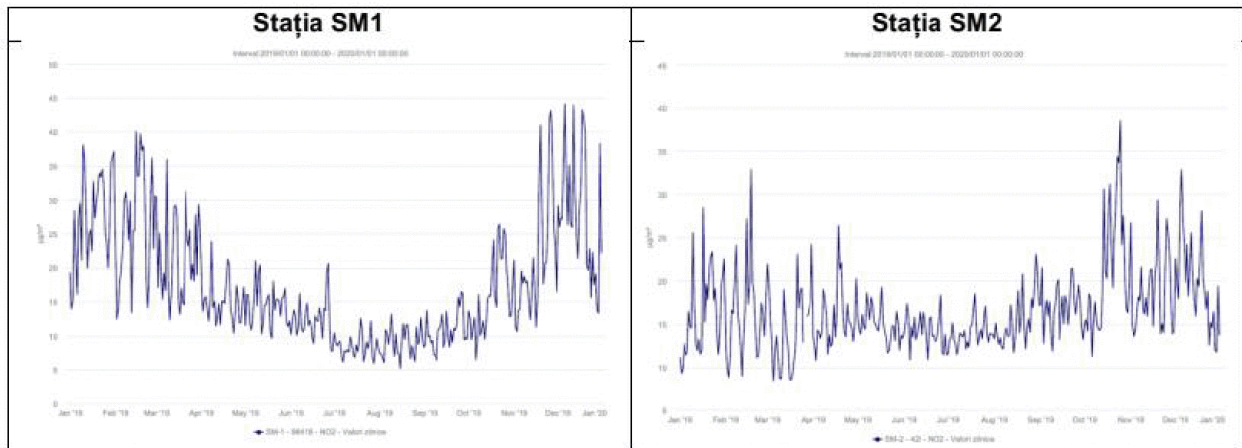
² Nivelul stabilit, în scopul evitării și prevenirii producerii unor evenimente dăunătoare și reducerii efectelor acestora asupra sănătății umane și a mediului ca întreg, care trebuie să fie atins pe cât posibil într-o anumită perioadă.

³ Nivelul stabilit pe baza cunoștințelor științifice, care dacă este depășit se pot produce efecte adverse directe asupra anumitor receptori, cum ar fi copaci, plante sau ecosisteme naturale, dar nu și asupra oamenilor.

⁴ Nivelul care trebuie să fie atins, pe termen lung, cu excepția cazurilor în care acest lucru nu este realizabil prin măsuri proporționate, cu scopul de a asigura o protecție efectivă a sănătății umane și a mediului.

⁵ Nivelul care, dacă este depășit, există un risc pentru sănătatea umană la o expunere de scurtă durată pentru categorii ale populației deosebit de sensibile și pentru care este necesară informarea imediată și adecvată.

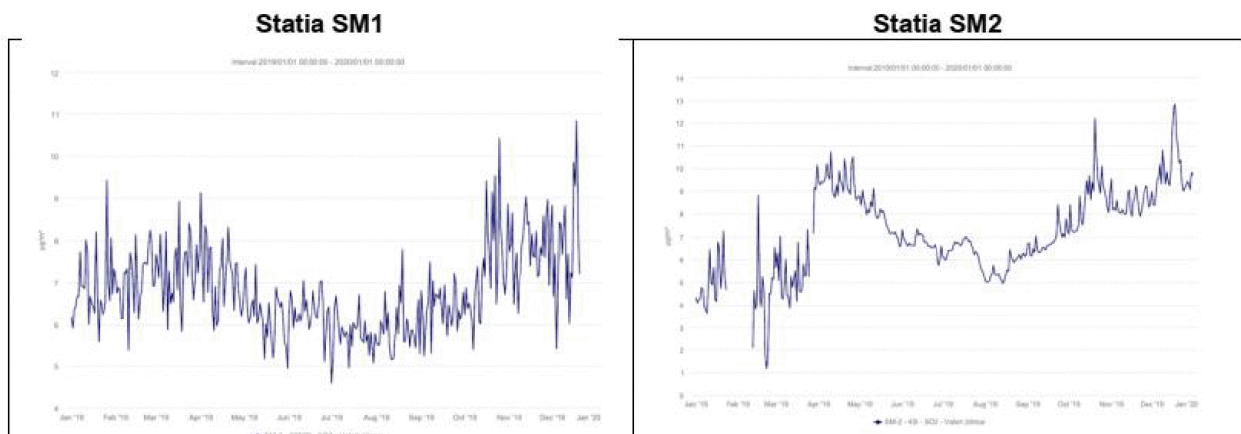
⁶ Nivelul care, dacă este depășit, există un risc pentru sănătatea umană la o expunere de scurtă durată a populației, în general, și la care trebuie să se acționeze imediat.

Figura 11.5. Variația concentrației orare NO_2 la stațiile de monitorizare SM1 și SM2.

Sursa: APM Satu Mare.

- Dioxid de sulf (SO_2) – în cursul anului 2019 măsurătorile efectuate prin stațiile automate nu au înregistrat nici o depășire a valorii limite orare de $350 \mu\text{g}/\text{mc}$, cf Legii 104/2011. La Satu Mare, stația SM1 s-a obținut valoarea medie anuală de $6,79 \mu\text{g}/\text{mc}$, cu o captură de date de 92,76%. Valorile de la stația SM2 prezintă o captură de date de 89,96%, iar valoarea medie anuală este de $7,23 \mu\text{g}/\text{mc}$. Variațiile lunare ale acestui indicator sunt prezentate în figura următoare.

Figura 11.6. Variația concentrației orare SO_2 la stațiile de monitorizare SM1 și SM2.

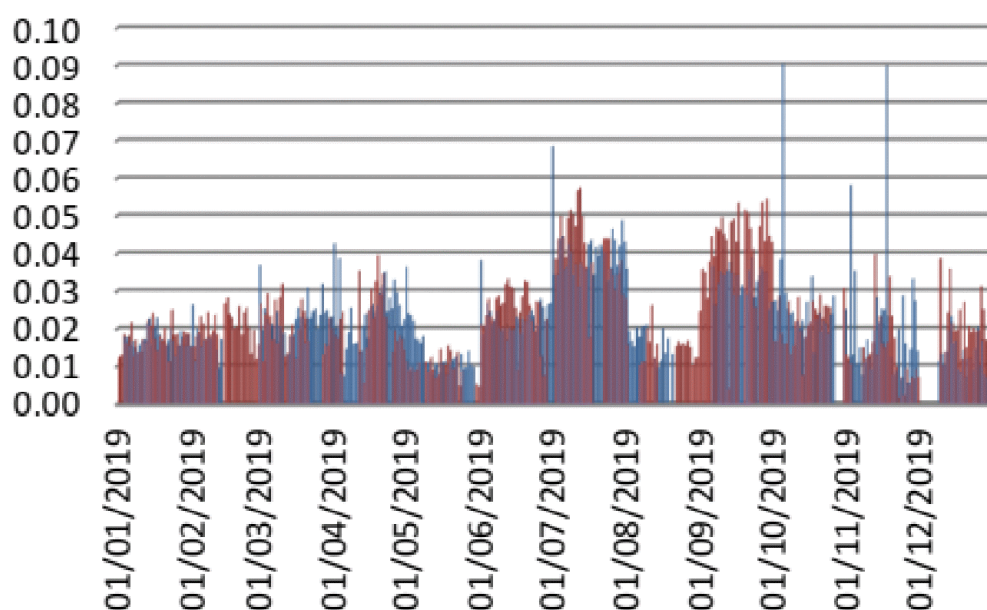
Sursa: APM Satu Mare.

- Pulberi în suspensie PM_{10} prelevate la stația SM1 s-a înregistrat o captură de date de 86,45% la nefelometrie cu valoarea medie anuală de $20,58 \mu\text{g}/\text{mc}$, gravimetric se obține o captură de date de 86,85 % cu valoarea medie anuală de $19,46 \mu\text{g}/\text{mc}$.

În municipiul Carei, la stația SM2 s-a înregistrat o captură de date de 85,77% la nefelometrie cu medie anuală de $14,55 \mu\text{g}/\text{m}^3$ gravimetric se obține o captură de date de 82,47 % cu valoarea medie anuală de $22,56 \mu\text{g}/\text{mc}$.

La stația SM1 s-a obținut un număr total de 11 depășiri ale valorii limită de 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, depășire care a fost cauzată de arderea deșeurilor vegetale din gospodăria, caracteristic respectivei perioade a anului și încălzirii domestice ca urmare a răcirii vremii, cu valoare maximă de 67,34 $\mu\text{g}/\text{mc}$. De asemenea, condițiile meteorologice de inversie atmosferică, împiedică dispersia fumului provenit din arderea frunzelor, producând un miros înecăcios de fum, persistent în fiecare seară. Situație similară s-a constatat și la stația SM2 – Carei, depășirile fiind cauzate de încălzirea locuințelor din zona. La analiza gravimetrică a pulberilor în suspensie fracțiunea PM_{10} , care se prelevează la stația automată SM2, s-au înregistrat 14 depășiri ale valorilor limită admise, valoarea maximă a mediilor zilnice fiind de 69,72 $\mu\text{g}/\text{mc}$. După încetarea activităților menționate, calitatea aerului s-a îmbunătățit considerabil.

Variațiile lunare ale concentrației de plumb din pulberile în suspensie PM_{10} sunt prezentate în figura următoare.

Figura 11.7. Variația concentrației de plumb din pulberi în suspensie PM_{10} la stațiile SM1 și SM2.
Sursa: APM Satu Mare.

Poluarea atmosferei cu pulberi în suspensie are multe surse. Există patru categorii de surse de emisie: staționare (procesele industriale, arderile industriale și casnice), mobile (trafic auto), naturale (erupții vulcanice, incendii de pădure) și poluările accidentale (deversări, incendii industriale).

În primul rând, industriile de prelucrare a metalelor care eliberează în atmosferă cantități însemnate de pulberi, apoi centralele termice pe combustibili solizi, fabricile de ciment, transporturile rutiere, haldele și depozitele de steril, etc.

Natura acestor pulberi este foarte diversificată. Ele pot conține fie oxizi de fier, fie metale grele (plumb, cadmiu, mangan, crom), în cazul întreprinderilor de metale neferoase, sau alte noxe. Metalele grele se concentrează la nivelul fiecărui nivel trofic datorită slabei lor

mobilități, respectiv concentrația lor în plante este mai mare decât în sol, în animalele ierbivore mai mare decât în plante, în țesuturile carnivorelor mai mare decât la ierbivore, concentrația cea mai mare fiind atinsă la capetele lanțurilor trofice, respectiv la răpitorii de vârf și implicit la om. Poluanții de tip metale grele sunt deosebit de periculoși prin remanența de lungă durată în sol, precum și datorită preluării lor de către plante și animale. Acestor elemente de toxicitate se adaugă posibilitatea combinării metalelor grele cu minerale și oligominerale devenind blocați ai acestora, frustrând organismele de aceste elemente indispensabile vieții.

Odată ajunse în mediu, metalele grele suferă un proces de absorbție între diferitele medii de viață (aer, apă, sol), dar și între organismele din ecosistemele respective. Astfel, din aer, metalele grele pot fi inhalate direct sau pot contribui la poluarea solului prin precipitații. Plantele contaminate cu metale grele reprezintă hrană pentru animale și om.

Pe suprafața străzii, cele mai multe metale grele intră în compoziția prafului străzii. În timpul precipitațiilor, aceste metale devin solubile (dizolvate) sau sunt curățate de pe stradă o dată cu praful. În ambele cazuri, metalele intră în sol sau se depun pe vegetație. Atât în sol, cât și în mediul acvatic, metalele pot fi transportate prin câteva procese guvernate de natura chimică a metalelor, a solului și a sedimentului, dar și de pH-ul mediului înconjurător.

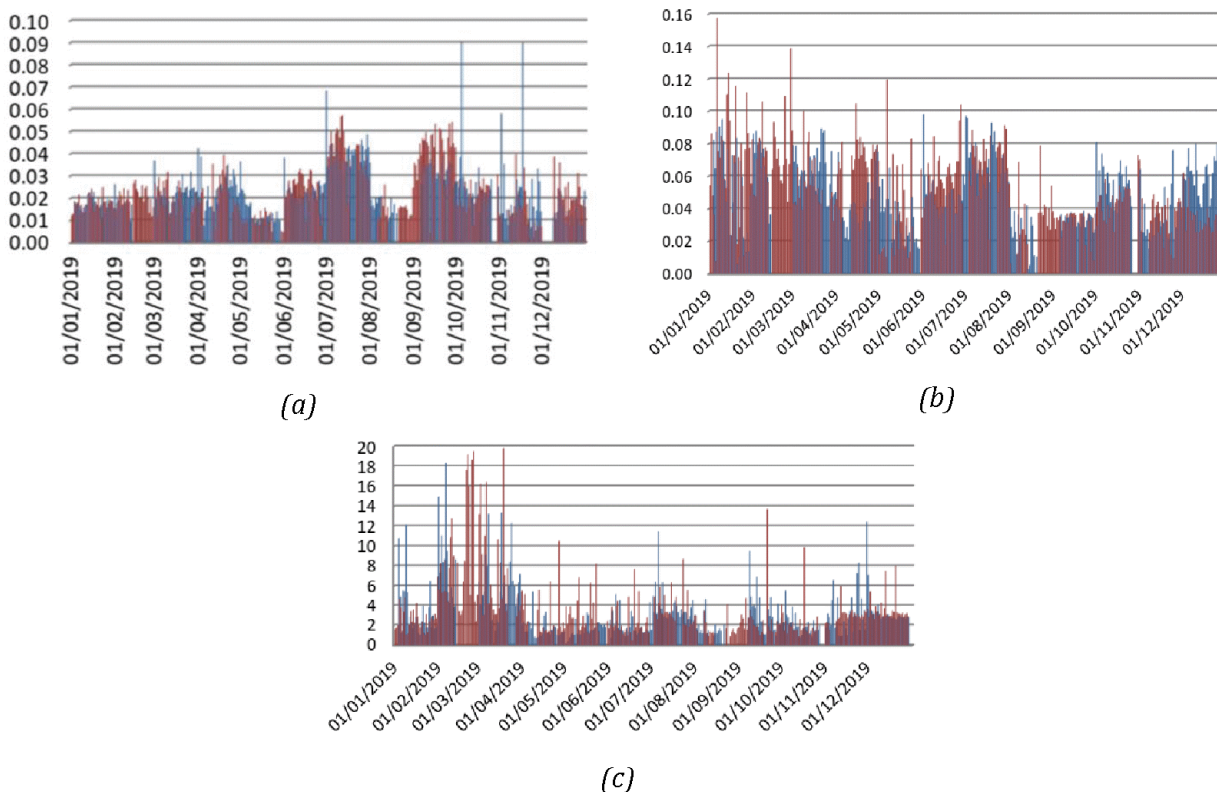
În laboratorul APM Satu Mare sunt determinate metalele grele din pulberile în suspensie fracțiunea PM₁₀: plumb, cadmiu și nichel.

Valoarea maximă a concentrației de plumb obținută în cursul anului 2019 în stația de fond urban SM1 a fost 0,091 μg/mc față de 0,500 μg/mc concentrația admisă conform legii privind calitatea aerului 104/2011, valoarea medie anuală este de 0,0231 μg/mc, captura de date de 85,21%, iar la stația SM2 de trafic/suburban valoarea maximă a fost de 0,0574 μg/mc, valoarea medie anuală este de 0,023 μg/mc, captura de date 83,56%.

Valoarea maximă a concentrației de cadmiu obținută în cursul anului 2019 în stația de fond urban SM1 a fost 0,0969 ng/mc, față de 5,00 ng/mc concentrația admisă conform legii privind calitatea aerului 104/2011, valoarea medie anuală este de 0,0491 ng/mc, captura de date de 86,85%, iar la stația SM2 de trafic/suburban valoarea maximă a fost de 0,157 ng/mc, valoarea medie anuală este de 0,0593 ng/mc, captura de date este de 84,66%.

Valoarea maximă a concentrației de nichel obținută în cursul anului 2019 în stația de fond urban SM1 a fost 18,31 ng/mc, față de 20,00 ng/mc concentrația admisă conform Legii privind calitatea aerului 104/2011, valoarea medie anuală este de 3,20 ng/mc, captura de date de 86,85%, iar la stația SM2 de trafic/suburban valoarea maximă a fost de 19,816 ng/mc, valoarea medie anuală este de 3,428 ng/mc, captura de date este de 84,93%.

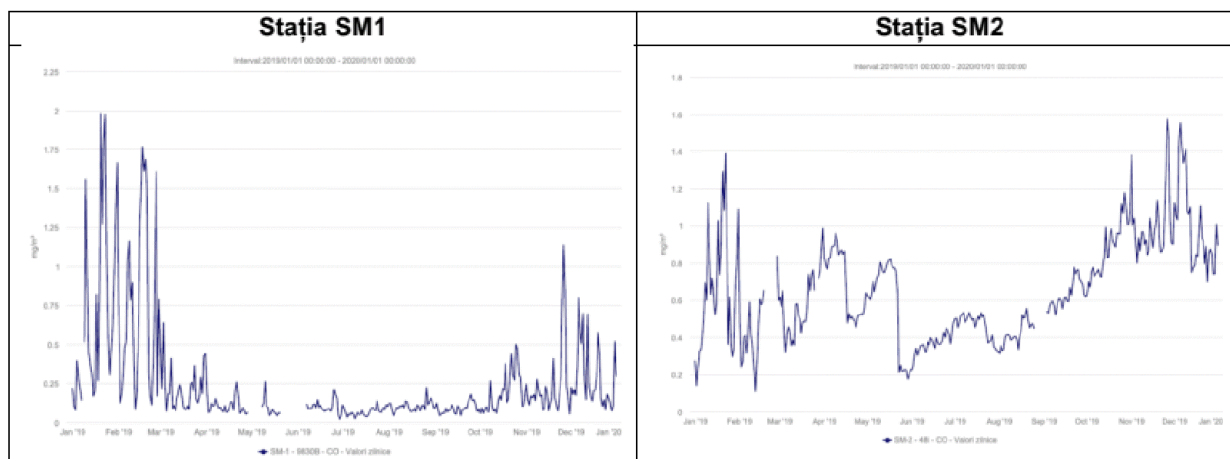
Variațiile lunare ale concentrației de plumb, cadmiu și nichel din pulberi în suspensie PM₁₀ înregistrate în anul 2019 la stațiile SM1 și SM2, sunt prezentate în figurile următoare.

Figura 11.8. Variația concentrației de plumb (a), cadmiu (b) și nichel (c) din pulberi în suspensie PM10 la stațiile SM1 și SM2. Sursa: APM Satu Mare.

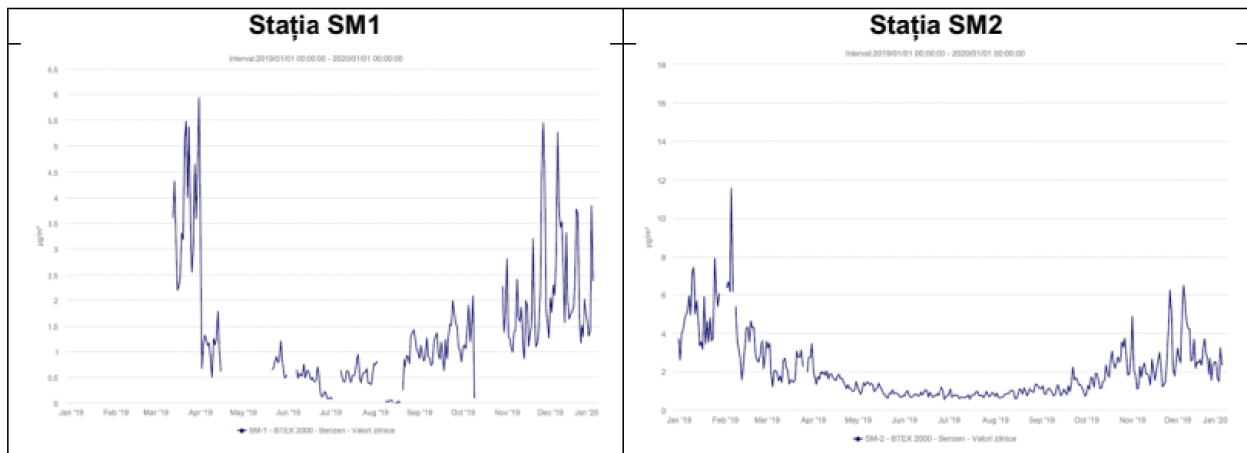
- Monoxid de carbon – în cursul anului 2019 măsurătorile efectuate prin stațiile automate nu au înregistrat nici o depășire a valorii limite orare de 10 mg/mc, conform Legii privind calitatea aerului înconjurător 104/2011.

La Satu Mare, stația SM1 s-a obținut valoarea medie anuală de 0,25 $\mu\text{g}/\text{mc}$, cu o captura de date de 88,24%. Valorile de la stația SM2 prezintă o captură de date de 90,48%, valoarea medie anuală este de 0,65 $\mu\text{g}/\text{mc}$ (figura 11.9)

Figura 11.9. Variația valorilor medii orare a concentrațiilor de CO prelevate prin stațiile automate SM1 și SM2. Sursa: APM Satu Mare.

- Benzen – în cursul anului 2019 măsurătorile efectuate prin stația automată nu au înregistrat nici o depășire a valorii medii anuale de $5 \mu\text{g}/\text{mc}$, conform Legii privind calitatea aerului înconjurător 104/2011. La Satu Mare, stația SM1 s-a obținut valoarea medie anuală de $1,48 \mu\text{g}/\text{mc}$ și o captură de date de 57,22%, iar la Carei, stația SM2, valoarea medie anuală este de $2,06 \mu\text{g}/\text{mc}$, obținută printr-o captură de date de 96,06%.

Figura 11.10. Variația valorilor medii orare a concentrațiilor de benzen prelevate în stațiile SM1 și SM2. Sursa: APM Satu Mare.

- Ozon – nu s-au înregistrat depășiri față de pragul de informare și pragul de alertă. Din datele obținute de la stația automată SM1 captura de date pentru ozon este de 87,06%, valoarea medie pentru anul 2019 este de $42,37 \mu\text{g}/\text{mc}$ (figura 11.11)

Figura 11.11. Variațiile valorilor orare ale concentrației de ozon la stația SM1. Sursa: APM Satu Mare.

Din analiza evoluției concentrațiilor de poluanți monitorizați în stațiile automate de monitorizare a calității aerului în anul 2019 se constată:

- menținerea calității aerului înconjurător la dioxid de sulf (SO_2) și dioxid de azot (NO_2), nivelurile acestor poluanți situându-se sub valorile limită pentru protecția sănătății umane;
- pentru particule în suspensie PM_{10} s-au înregistrat: 10 depășiri ale valorii limită zilnice pentru protecția sănătății umane/stație în stația SM1 și 19 depășiri valorii limită zilnice în stația SM2, stația de tip suburban/trafic. Pulberile în suspensie, fracțiunea PM_{10} prezintă încă probleme în zonele urbane, deși sectorul industrial nu mai are o contribuție semnificativă. Depășirile pulberilor în suspensie sunt asociate preponderent traficului auto din zonă precum și încălzirii locuințelor și managementului necorespunzător al tratării deșeurilor vegetale, adică arderea acestora au cauzat depășiri ale acestor valori în perioada de toamna-iarnă.
- pentru ozon (O_3) s-a observat o ușoară tendință de scădere a valorilor concentrațiilor la maxima zilnică a mediei pe 8 ore, comparativ cu anul precedent, înregistrate în stația de tip fond urban care monitorizează acest poluant în raport cu valoarea țintă.
- la benzen (C_6H_6) nu s-a realizat captură suficientă pentru evaluarea calității aerului în stația SM1, iar pentru stația SM2 se menține nivelul acestui poluant sub valoarea limită anuală.
- concentrațiile medii anuale pentru metalele grele monitorizate nu au depășit valoarea limită anuală/valoarea țintă la nicio stație. Pentru plumb și nichel valorile sunt comparabile cu anii anteriori iar la cadmiu se observă o ușoară tendință de scădere.

Evoluția concentrațiilor poluanților, mediate pe stațiile SM1 și SM2 au prezentat continuitate și comparabilitate a măsurătorilor, o menținere a calității aerului în 2019 față de anii anteriori, iar nivelurile poluanților reglementați de lege sunt în continuare mai mici decât valorile - limită/valorile - țintă prevăzute de Legea 104/2011.

Calitatea apelor

Modificările caracteristicilor hidromorfologice ale cursurilor de apă (schimbări ale cursurilor naturale, schimbări ale regimului hidrologic, deteriorarea biodiversității acvatice, etc.) sunt rezultatul prezenței presiunilor hidromorfologice care produc un impact asupra stării ecosistemelor acvatice și contribuie la neatingerea obiectivelor de mediu ale corpurilor de apă.

Conform Directivei Cadru Apă 2000/60/CE, corpurile de apă puternic modificate sunt acele corpuri de apă de suprafață care datorită „alterărilor fizice” și-au schimbat substanțial caracterul lor natural. Alterarea trebuie să fie profundă, permanentă și să afecteze la scară largă. Conform Art. 2.8 din Directiva Cadru a Apei, corpurile de apă artificiale sunt corpurile de apă de suprafață create prin activitatea umană.

Corpurile de apă puternic modificate și corpurile de apă artificiale au ca obiectiv atingerea unui “potențial ecologic bun”, precum și atingerea “stării chimice bune”.

Un corp de apă a fost încadrat în categoria corpurilor de apă puternic modificate dacă nu este în stare ecologică bună, consecință a alterărilor hidromorfologice potențial semnificative și a parcurs toate etapele din testul de desemnare, conform cerințelor art. 4.3 al Directivei Cadru Apă.

Construcțiile hidrotehnice cu barare transversală (baraje, stavilare, praguri de fund) întrerup conectivitatea longitudinală a râurilor cu efecte asupra regimului hidrologic, transportului de sedimente, dar mai ales asupra migrării biotei. Lucrările în lungul râului (îndiguirile, lucrări de regularizare și consolidare maluri) întrerup conectivitatea laterală a corpurilor de apă cu luncile inundabile și zonele de reproducere ce au ca rezultat deteriorarea stării. Prelevările și restituțiile semnificative au efecte asupra regimului hidrologic, dar și asupra biotei.

Astfel, impactul alterărilor hidromorfologice asupra stării corpurilor de apă se poate exprima prin afectarea migrării speciilor de pești migratori, declinul reproducerii naturale a populațiilor de pești, reducerea biodiversității și abundenței speciilor, precum și alterarea compoziției populațiilor.

Pe lângă presiunile semnificative prezentate, au fost identificate și alte tipuri de activități/presiuni care pot afecta starea corpurilor de apă, respectiv activitățile de piscicultură, extragerea balastului și nisipului din albiile minore ale cursurilor de apă, exploatările forestiere.

Calitatea apelor de suprafață din Județul Satu Mare este urmărită de ANAR Apele Române – Administrația Bazinală Apă Someș-Tisa, Sistemul de Gospodărire al Apelor Satu Mare. Resursele de apă reprezintă potențialul hidrologic format din apele de suprafață și subterane, în regim natural și amenajat, din care se asigură alimentarea diverselor folosințe.

Cele mai importante surse de poluare a apelor din județul Satu Mare (în principal din perspectiva volumelor de apă procesate) sunt reprezentate de societățile care au ca obiect de activitate furnizarea de apă către populație și colectarea apelor uzate menajere.

În urma delimitării corpurilor de apă, în Districtul Bazinal Someș-Tisa au fost identificate 326 de corpuri de apă pe râuri, dintre care:

- 290 corpuri pe râuri în stare naturală - dintre acestea 147 corpuri de apă sunt reprezentate de corpuri de apă nepermanente;
- 14 corpuri pe râuri puternic modificate;
- 22 corpuri de apă artificiale (canale și derivații).

Starea ecologică și cea chimică a principalelor ape de suprafață și corpurilor de apă (râuri în stare naturală) monitorizate din Districtul de Bazin Hidrografic Someș-Tisa de pe teritoriul județului Satu Mare este prezentată în tabelul 11.4.

Tabloul 11.4. Starea ecologică și chimică a principalelor corpuri de apă de suprafață de pe teritoriul județului Satu Mare.

Denumire corp de apă	Categoria corpului de apă	Stare ecologică/ potențialul ecologic	Stare chimică
Someș - confluență Lăpuș – confluență Homorodu Nou	râu în stare naturală	Bună	3
Someș – confluență Homorodu Nou - granița cu Ungaria	râu în stare naturală	Moderată	2
Tur - izvoare - captare Negrești Oaș	râu în stare naturală	Bună	2
Tur - aval de acumulare Călinești – confluență Turț	râu în stare naturală	Bună	2
Tur confluență Turț - granița RO - HU	râu în stare naturală	Bună	3
Crasna - aval acumulare Vârșolț - polder Moftin	râu în stare naturală	Moderată	2
Crasna - polder Moftin – granița cu Ungaria	râu în stare naturală	Moderată	2
Ier – izvor - confluență Rit	râu în stare naturală	Moderată	2
Homorodul Vechi	râu în stare naturală	Moderată	2
Homorodul Nou și afluenți	râu în stare naturală	Bună	2
Tur – aval captare Negrești Oaș - amonte acumulare Călinești	corp de apă puternic modificat	Bună	2
Valea Rea cu afluenții	corp de apă puternic modificat	Bună	2
Acumulare Călinești	lac de acumulare	Bună	2

Din punct de vedere al elementelor biologice, lacul de acumulare Călinești se încadrează în limitele potențialului ecologic moderat (fitoplancton). Starea chimică a corpului de apă este bună.

Cele patru corpuri de apă subterane identificate la nivelul județului Satu Mare asigură necesitățile de alimentare cu apă potabilă și industrială ale teritoriului:

- ROS001 – Conul Aluvionar Someș;
- ROS006 – Corpul de Apă Subteran Câmpia Carei;
- ROS013 – Conul Someșului, Pleistocen Inferior;
- ROS017 – Câmpia Turului Superior.

În cadrul Administrației Bazinale de Apă Someș Tisa, în urma evaluării calitative, și ținând cont de recomandările din metodologia de evaluare, toate corpurile de apă subterană se află în stare chimică bună.

Principalele măsuri care trebuie luate pentru protecția calitatii apelor țin de:

- realizarea de noi stații și instalații de epurare la sursele de poluare, care nu dispun încă de acestea;

- extinderea, modernizarea, re tehnologizarea stațiilor de epurare existente sub capacitate și a celor cu uzura avansată;
- optimizarea funcționării stațiilor care nu ating parametrii proiectați și asigurarea funcționării tuturor treptelor de epurare;
- depozitarea și transportul nămolurilor epuizate, astfel încât să nu poată influența calitatea receptorilor și a pânzei freatice;
- interzicerea depozitării de deșeuri de orice natură în albiile râurilor sau pe malurile de unde pot fi antrenate de precipitații în resusele de apă.

La nivelul S.G.A. Satu Mare există un Plan de prevenire și combatere a poluărilor accidentale a resurselor de apă, în care sunt prevăzute 7 secțiuni de intervenție în caz de poluare accidentală a resurselor de apă (în special în cazul poluărilor cu produse petroliere):

- râul Someș la Satu Mare și Dara;
- râul Crasna la Supuru de Jos, Domănești și Bervenii;
- râul Tur la Turulung și Micula.

11.2. Biodiversitatea

Județul Satu Mare dispune de o mare diversitate de ecosisteme, habitate și specii sălbatice grație cadrului natural variat, condițiilor geografice, hidrologice, climatice și pedologice. Datorită poziției sale în nord-vestul țării și suprapunerii parțiale cu teritoriul Câmpiei de Vest, a configurației reliefului și a diferențelor altitudinale, județul Satu Mare se suprapune pe 3 regiuni biogeografice: panonică, continentală și alpină, fiecare dintre acestea având elemente de specificitate floristică și faunistică. Astfel, județul Satu Mare adăpostește o diversitate biologică mare, de la pajiști alpine din Munții Oaș (partea de nord-est a județului), până la dune panonice în Câmpia de Vest (sud-vestul județului).

În județul Satu Mare au fost desemnate, în scopul asigurării măsurilor speciale de protecție și conservare în situ a bunurilor patrimoniului natural, 24 arii naturale protejate cu o suprafață totală de 48.364,77 ha:

- 6 arii de interes național (rezervații naturale - 6.271,5 ha);
- 9 arii de interes județean sau local (1.593,36 ha);
- 9 arii de interes comunitar sau situri Natura 2000 (45.902,16 ha).

Regiunea biogeografică continentală cuprinde cel mai mare număr de arii protejate, urmată de regiunea biogeografică panonică și alpină.

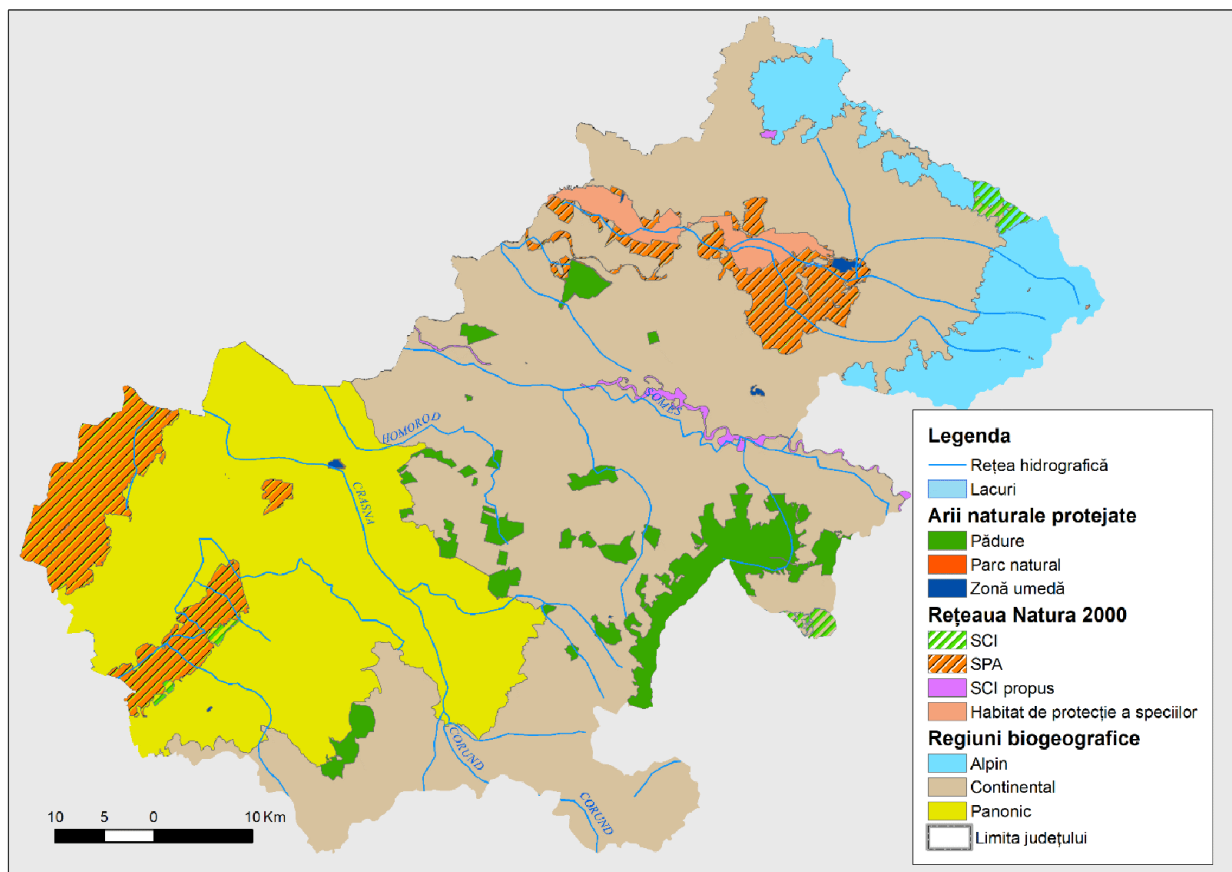

Figura 11.12. Repartiția ariilor protejate din județul Satu Mare.

Arii naturale protejate de interes național

Pe teritoriul județului Satu Mare există un număr de 6 arii naturale a căror suprafață însumată reprezintă 1.43% din suprafața totală a județului. Ariile naturale protejate de interes național au fost declarate prin Legea nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – zone protejate, modificată ulterior prin Ordonanța de urgență nr. 49/2016 și prin H.G. 1251/2004.

Ariile protejate de interes național din județul Satu Mare sunt:

- Dunele de nisip Foieni (comuna Foieni) – rezervație naturală de tip botanic (5 ha);
- Mlaștina Vermeș (comuna Sanislău) – rezervație naturală de tip botanic (72 ha);
- Pădurea Urziceni – rezervație naturală de tip forestier (40 ha);
- Tinoavele din Munții Oaș – rezervație naturală de tip botanic (13 ha);
- Râul Tur (Cursul inferior al râului Tur) – rezervație naturală de tip mixt (6.191 ha);
- Pădurea cu pini Comja – rezervație naturală de tip forestier (< 1 ha).

În ceea ce privește repartiția ariilor naturale protejate de interes național pe cele trei regiuni biogeografice 3 dintre acestea se află în regiunea Panonică, 2 în cea alpină și 1 în regiunea biogeografică continentală.

Din punct de vedere al stării de conservare probleme au fost semnalate în ariile naturale Mlaștina Vermeș și Pădurea de frasini, din comuna Urziceni, unde s-au observat scăderi ale nivelului freatic asociat existenței unor canale de desecare. Celelalte arii naturale au o stare de conservare bună.

Arii protejate de interes județean

La nivelul județului Satu Mare se regăsesc 9 arii protejate de interes județean: Pădurea Noroieni, Pădurea Mare, Parcul dendrologic Carei, Apele minerale din comuna Bixad, Băile Puturoasa, Băile Tarna Mare, Valea Măriei, Apele minerale din comuna Certeze și Apele minerale de la Luna Negrești-Oaș. Majoritatea rezervațiilor sunt de mici dimensiuni, sub 1 hectar, însumând o suprafață de aproximativ 1.600 hectare. Din punct de vedere al stării de conservare, toate ariile au o stare de conservare bună.

Arii naturale protejate de interes comunitar (Natura 2000)

Din cauza lipsei de educație ecologică și a insuficienței mediatizării privind necesitatea conservării unor arii naturale de o deosebită importanță, siturile Natura 2000 au fost percepute în mod negativ, ca un element exclusiv de restrictivitate, percepție care nu a fost depășită nici în prezent. Instrumentele cele mai eficiente de conservare și protejare a biodiversității și patrimoniului natural sunt cele legate de instituirea și respectarea statutului de arie protejată.

Pe teritoriul administrativ al județului Satu Mare au fost desemnate: 2 Arii Speciale de Protecție Avifaunistică (SPA) reprezentând 9,82% din suprafața județului și 7 Situri de Importanță Comunitară (SCI) reprezentând 10,58%. Dintre cele 9 arii naturale 4 sunt în bioregiunea continentală, 3 se află în bioregiunea Panonică și 2 în cea alpină.

Ariile speciale de protecție avifaunistică și situri de importanță comunitară, la nivelul județului Satu Mare prezintă caracteristicile menționate în tabelul de mai jos.

Tabelul 11.5. Ariile naturale protejate de interes comunitar din județul Satu Mare.

Nr. crt.	Denumire	Regiune biogeografică	Suprafață (ha)	Localizare
1	ROSCI0020 Câmpia Careiului	Panonică	24.224	Județul Satu Mare (15.019 – 62%), județul Bihor (9.205 – 38%)
2	ROSCI0021 Câmpia Ierului	Panonică	21.785	Județul Satu Mare (7.842 – 36%), județul Bihor (13.942 – 64%)
3	ROSCI0214 Râul Tur	Continentală	20.953	Județul Satu Mare
4	ROSPA0016 Câmpia Nirului – Valea Ierului	Panonică	38.682,1	Județul Satu Mare (23.364 – 64,4%), județul Bihor (15.318,1 – 39,6%)
5	ROSPA0068 Lunca inferioară a Turului	Continentală	20.126,5	Județul Satu Mare

Nr. crt.	Denumire	Regiune biogeografică	Suprafață (ha)	Localizare
6	ROSCI0275 Bârsău-Șomcuta	Continentală	4.773,1	Județul Satu Mare (12%), județul Maramureș (88%)
7	ROSCI0358 Pricop - Huta – Certeze	Alpină (83,46%), Continentală (16,54%)	3.168,8	Județul Satu Mare, județul Maramureș
8	ROSCI0416 Măgura Bătarci	Continentală	106,5	Județul Satu Mare
9	ROSCI0436 Someșul Inferior	Continentală		Județul Satu Mare, județul Bihor

Impact negativ asupra habitatelor naturale îl are regimul neechilibrat de exploatare a terenurilor, respectiv alternanța unor perioade de supraexploatare a pajiștilor (suprapășunat) cu cele de neexploatare, ceea ce duce la afectarea habitatelor.

De asemenea fenomenele (izolate) de tipul turismul necontrolat produc impacte asupra covorului vegetal și solului în zonele de campare. În mod restrâns au fost sesizate și fenomene de recoltare a unor resurse naturale regenerabile (narcise, laleaua peștriță, ghiocci, ciuperci, fructe de pădure, plante medicinale) și comercializarea neautorizată a acestora în piețe.

Un alt element negativ este reprezentat de impactul pe care îl au lucrările de desecare în zona ariilor naturale protejate “Mlaștina Vermeș” și “Pădurea Urziceni” fapt care a produs o schimbare a structurii biocenozelor (în special a habitatelor) naturale specifice.

Asociat ariilor protejate au fost sesizate și construcții ilegale de case precum și deșteleniri parțiale ale unor pășuni (ROSCI0214 Râul Tur și ROSPA0068 Lunca inferioară a Turului).

Speciile invazive reprezintă o altă amenințare pentru biodiversitate. Dintre speciile de plante invazive semnalate în județul Satu Mare:

- iarba pârloagelor (*Ambrosia artemisiifolia*) răspândită în toate zonele de câmpie și de deal din județul Satu Mare, în terenurile agricole arabile, pajiști permanente, de a lungul căilor de comunicații, în extravilanul și intravilanul localităților;
- salcâmul pitic răspândit în luncile râurilor Someș, Tur, Crasna și Ier unde, local, ocupă suprafețe compacte de teren;
- salcâmul plantat pe terenurile nisipoase din Câmpia Careiului prezintă caracter invaziv în alte habitate de pădure unde are tendința de înlocuire a speciilor lemnoase autohtone;
- topinabur prezent în luncile râurilor Someș, Tur și Crasna unde, local, constituie o vegetație dominantă;
- troscot japonez prezent în toate zonele de câmpie și de deal din județul Satu Mare, are o mare capacitate de a forma populații dominante în orice vegetație de ierburi perene și vegetații ruderales însoțite. După instalarea într-un ecosistem această specie poate înlocui integral comunitățile vegetale indigene.
- castravetele țepos prezent în luncile râurilor Someș, Crasna și Tur;

- bătrânișul (*Conyza canadensis*) crește frecvent în locuri ruderale necultivate și chiar poate pătrunde în unele habitate seminaturale. Poate fi întâlnit pe dune de nisip, pajiști, sărături etc;
- bunghișorul american (*Erigeron annuus* sp. *annuus*) este frecvent răpândit în fânețele de deal și de munte;
- sânziene canadiene (*Solidago canadensis*) răspândite de la câmpie până în zona montană, în diferite tipuri de habitate: pe marginile apelor curgătoare sau stagnante, în zăvoaie, tufărișuri, păduri de luncă, tăieturi de pădure;
- arțar american (*Acer negundo*) preferă locuri necultivate, abandonate, marginile drumurilor, terasamentele căilor ferate. Este însă semnalat tot mai frecvent în ecosisteme ce însoțesc cursurile râurilor din zona de câmpie până în zona colinară;
- frasin de Pennsylvania (*Fraxinus pennsylvanica*) prezent în habitate cu grad ridicat de umiditate.

Conform Strategiei Europene pentru Biodiversitate se prevede ca până în anul 2020 să fie identificate și prioritizate speciile alogene invazive și căile lor de răspândire, să fie controlate sau eradicate speciile prioritare și să se prevină introducerea de noi specii invazive. Aceiași țintă există și în Convenția pentru Diversitate Biologică la nivel global.

Starea fondului forestier

Fondul forestier la nivelul județului Satu Mare are o pondere de cca 17% din suprafața județului, fiind mult mai mică decât cea înregistrată la nivelul țării (26,7%). Conform punctului 57 din anexa la Legea 133/2015 de modificare a Legii 46/2008 – Codul Silvic “57. Zonă deficitară în păduri-județul în care suprafața fondului forestier reprezintă mai puțin de 30% din suprafața totală a acestuia”, județul Satu Mare este deficitar în păduri (16% suprafață de pădure, față de plafonul 30% prevăzut de codul silvic).

Suprafața fondului forestier a cunoscut o ușoară creștere în ultimii ani (3,10%). În tabelul următor este prezentată structura fondului forestier din județul Satu Mare.

Tabelul 11.6. Suprafața fondului forestier din județul Satu Mare.

Sursa datelor: Direcția Silvică Satu Mare și Garda Forestieră Județeană Satu Mare.

Categoria de folosință	Suprafața fondului forestier (mii ha)				
Păduri din care:	43.857	44.572	44.984	45.246	44.990
Rășinoase	1.753	1.699	1.716	1.710	1.698
Foiioase	42.104	42.873	43.268	43.536	43.292
Alte terenuri din fondul forestier	1.021	1.468	1.537	1.536	1326
Total fond forestier	43.857	44.040	46.521	46.783	46.316

Din punct de vedere al repartiției pe cele trei unități de relief, 67% din suprafața totală a pădurilor se regăsește în zona de câmpie, urmată de zona de deal (29%) și doar 4% în zona

Tabelul 11.7. Variația suprafeței fondului forestier, a tăierilor și a suprafețelor de păduri regenerare în județul Satu Mare. Sursa datelor: Direcția Silvică Satu Mare și Garda Forestieră Județeană Satu Mare.

Anul	Creștere fond forestier (m ³ /ha/an)	Evoluția tăierilor (m ³ /ha/an)	Suprafețe regenerare (ha)	
			Naturale	Artificiale
2015	5,1	2,8	155,4	78,8
2016	5,1	2,6	174,1	66,9
2017	5,1	2,7	122	46
2018	5,1	3,1	229	34
2019	5,1	3	188,8	44,35

Dintre amenințările și presiunile exercitate asupra pădurilor se pot menționa: schimbarea utilizării terenurilor și incendiile. În perioada 2015-2019, în județul Satu Mare, s-au înregistrat 0,3 ha de terenuri ocupate de păduri, care au fost convertite în alte clase (alte categorii de terenuri, drumuri/căi ferate, construcții). De asemenea, în anul 2019, s-a înregistrat un maxim al suprafețelor de pădure afectate de incendii - 22,65 ha față de 2,1 ha în anul precedent.

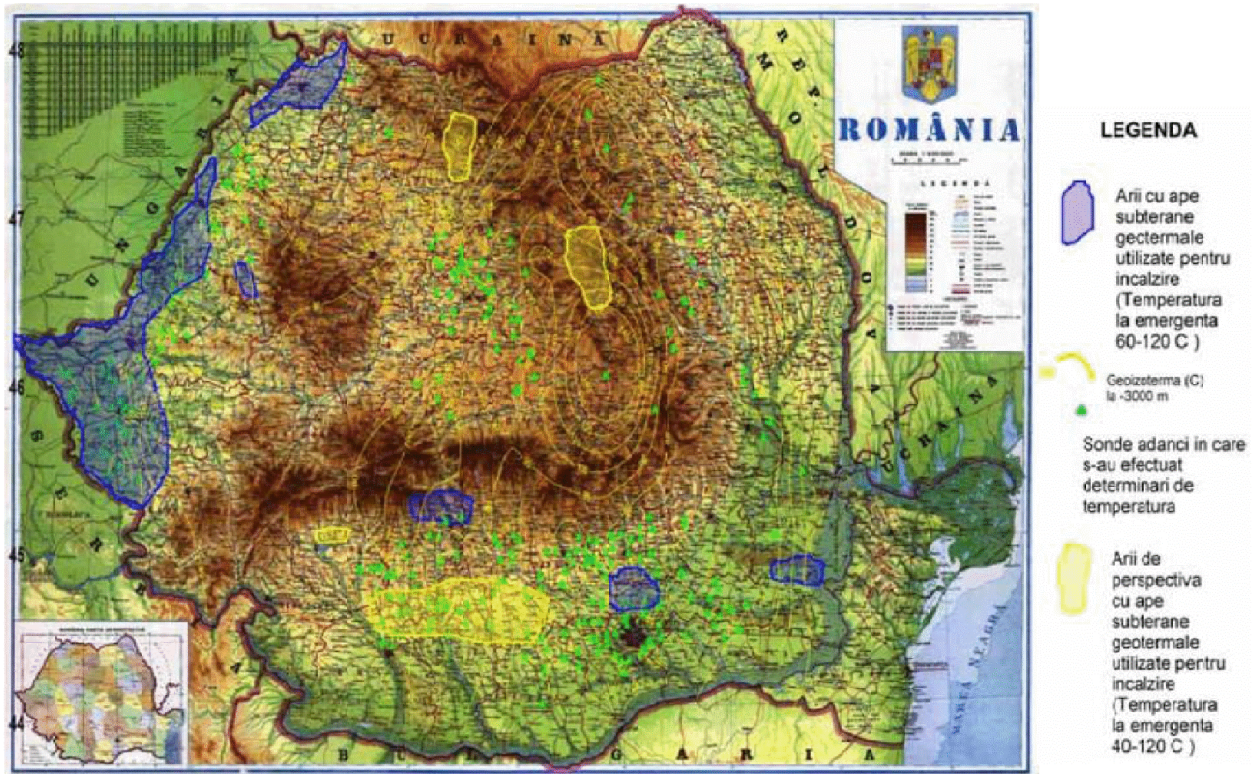
11.3. Energii verzi, regenerabile

Pe lângă potențialul hidroenergetic generat de bazinele Tisa-Someș și Crișuri, și cel geotermal, județul Satu Mare mai dispune și de alte surse potențiale de energii regenerabile care pot furniza energie termică populației fără să pună o presiune mare asupra mediului.

Potențial geotermal

Din punct de vedere al resurselor geotermale, județul Satu Mare are un potențial deosebit, cea mai mare parte a teritoriului beneficiind de ape subterane geotermale cu o temperatură la emergență între 60-120°C.

În urma prospecțiunilor geotermice realizate prin măsurători ale temperaturii, harta geotermică publicată în cadrul Studiului privind evaluarea potențialului energetic actual al surselor regenerabile de energie în România, indică ca zone favorabile ariile din Câmpia de Vest, Oaș-Gutâi-Țibleș și Călimani-Gurghiu-Harghita.

Figura 11.14. Harta geotermală a României. Sursa: Studiu privind evaluarea potențialului energetic actual al surselor regenerabile de energie în România.

Potențial solar

Energia solară poate substitui 50% din volumul de apă caldă menajeră. La nivelul României harta potențialului energiei solare este împărțită în cinci zone de potențial solar energetic. Acestea au fost delimitate pe baza densității medii de energie aferentă radiației solare incidente, în plan orizontal, care depășește 1.000 kWh/mp/an.

Județul Satu Mare are teritoriul încadrat în trei zone de interes deosebit pentru aplicațiile electroenergetice ale energiei solare într-o proporție aproximativ egală. Zonele sunt dispuse în benzi orientate nord-sud:

- zona II cu un potențial bun care include zonele din Câmpia și Dealurile de Vest, unde radiația solară pe suprafață orizontală este între 1.300 și 1.400 MJ/m²;
- zona III cu un potențial moderat, dispune de mai puțin de 1.300 MJ/m²;
- zona IV din est suprapusă inclusiv peste zona montană a județului cu valori între 1.200 și 1.250 MJ/m².

În cadrul județului Satu Mare există câteva localități care au în implementare proiecte de energie verde prin instalarea de panouri fotovoltaice prin programul privind instalarea de sisteme fotovoltaice pentru gospodăriile izolate neracordate la rețeaua de distribuție a energiei electrice din comuna Bixad și UAT Negrești-Oaș.

Potențial eolian

În România s-au identificat cinci zone eoliene, în funcție de condițiile de mediu și topogeografice, luând în considerare nivelul potențialului energetic al resurselor de acest tip la înălțimea medie de 50 de metri și peste.

Potențialul energetic eolian al județului Satu Mare nu este semnificativ, fiind sub medie, cu o valoare a vitezei medii anuale a vântului de 4-6 m/s în cea mai mare parte a teritoriului, încadrându-se în zona a treia de potențial.

11.4. Managementul deșeurilor

Majoritatea previziunilor arată o creștere continuă a utilizării resurselor materiale, atât în UE, cât și la nivel global, precum și o creștere a fluxurilor de deșeuri, toate estimările indicând faptul că utilizarea resurselor va continua să crească atât la nivelul UE, cât și la nivel regional.

Evoluția societății românești din ultimii ani, creșterea nivelului de trai și dezvoltarea tehnologică se caracterizează prin accelerația consumului și degradarea rapidă a resurselor naturale neregenerabile, concomitent cu mărirea ratei de generare a deșeurilor. După unele estimări, aproximativ o treime din resursele utilizate sunt transformate în deșeuri și emisii. Din acest motiv valorificarea energetică a deșeurilor, compostarea, reciclarea metalelor, hârtiei, sticlei și a materialelor plastice, dar și a altor fluxuri de deșeuri inclusiv transformarea lor în materii prime secundare trebuie încurajată cu prioritate în viitorul apropiat. Aspecte precum lipsa educației și implicarea într-o mică măsură a celor responsabili cu privire la o gestionare corectă a deșeurilor, face ca deșeurile care ar putea fi reutilizate, reciclate sau valorificate energetic și material prin co-procesare în fabricile de ciment, să fie aruncate la întâmplare sau eliminate prin depozitare la depozitele de deșeuri ceea ce crește presiunea asupra mediului.

Directiva 2008/98/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind deșeurile se concentrează pe prevenirea producerii de deșeuri și stabilește noi obiective care vor ajuta UE să avanseze spre obiectivul său, acela de a deveni o societate a reciclării. Acesta include ținte de reciclare a 50% din deșeurile municipale pentru statele membre UE și 70% din deșeurile din construcții până în 2020. Directiva, transpusă prin Legea nr. 211/2011 privind regimul deșeurilor cu modificările și completările ulterioare, urmărește stabilirea unor măsuri în vederea protecției mediului și a sănătății populației prin prevenirea sau reducerea efectelor adverse produse de generarea și gestionarea deșeurilor.

Pentru asigurarea unui grad înalt de valorificare, producătorii de deșeuri și deținătorii de deșeuri sunt obligați să colecteze separat cel puțin următoarele categorii de deșeuri: hârtie, metal, plastic și sticlă. Pentru un management al deșeurilor cu rezultate bune, nu este suficientă doar colectarea separată a deșeurilor, ci și obligația operatorilor economici care

asigură colectarea și transportul deșeurilor de a asigura colectarea separată a deșeurilor și de a nu le amesteca în timpul transportului. Acest lucru este desigur greu de realizat deoacămdata în multe localități din România, inclusiv în orașe mari.

O problemă deloc neglijabilă o constituie deșeurile abandonate. Dacă producătorul sau deținătorul este necunoscut, atunci autoritatea administrației publice locale va suporta cheltuielile legate de curățarea și refacerea mediului, dar și cele de transport, valorificarea, recuperarea/ reciclarea și eliminarea deșeurilor. Dacă între timp se identifică producătorul sau deținătorul deșeurilor abandonate, acesta va suporta atât cheltuielile realizate de administrația publică locală, cât și cele pentru identificare.

Noua lege prevede că gestionarea deșeurilor trebuie să se realizeze fără a pune în pericol sănătatea umană și fără a dăuna mediului, în special:

- fără a genera riscuri pentru aer, apă, sol, faună sau floră;
- fără a crea disconfort din cauza zgomotului sau a mirosurilor;
- fără a afecta negativ peisajul sau zonele de interes special.

Gestiunea deșeurilor la nivelul județului se efectuează în condiții de protecție a sănătății populației și a mediului și se supune prevederilor legilor în vigoare. O problemă importantă în ce privește mediul și protecția acestuia în județul Satu Mare, este reprezentată de prezența și gestionarea deșeurilor menajere și din producție, în toate etapele “tehnologice” în care acestea pot produce impacte (colectare, transport, tratare, valorificare și eliminare).

Impactul depozitării deșeurilor urbane sau a celor industriale asupra mediului este semnificativ, factorii de mediu agresați fiind solul, aerul, apele (de suprafață și subterane). Aceste probleme sunt create din cauza vechilor amplasamente care prin nerespectarea criteriilor ecologice generează atât poluare remanentă cât și riscuri pentru sănătatea umană. Gospodărirea deșeurilor în general și a deșeurilor menajere în special, este una din problemele majore de mediu cu care se confruntă autoritățile locale.

Situația actuală a gestiunii deșeurilor menajere din județul Satu Mare este caracterizată de câteva elemente și deziderate care țin atât de implementarea Planului Județean de Gestionare a Deșeurilor (perioada 2019-2025) și a proiectului “Managementul regional al deșeurilor urbane și ecologizarea rampelor de deșeurii din județul Satu Mare” care prevăd măsuri precum:

- închiderea și ecologizarea fostelor amplasamente de depozitare a deșeurilor;
- finalizarea și funcționalizarea amplasamentelor actuale de colectare, depozitare temporară și a depozitului regional;
- creșterea gradului de acoperire cu servicii de salubritate;
- minimizarea cantităților emise;
- creșterea gradului de valorificare a materialelor re folosibile.

În județul Satu Mare, este organizată activitatea de colectare și de transport centralizat a deșeurilor menajere atât în mediul urban, cât și în mediul rural de operatori autorizați. În anul 2019, în județul Satu Mare exista un număr de 18 operatori de salubritate autorizați

pentru colectarea de la populație și de la agenții economici și industriale a deșeurilor menajere și pentru transportul acestora în vederea tratării și eliminării deșeurilor. Unele UAT-uri au propriile servicii de salubritate (Moftin, Hodod, Bogdand), iar în 55 dintre UAT-uri se realizează și colectarea pe fracții separate a deșeurilor municipale și similare.

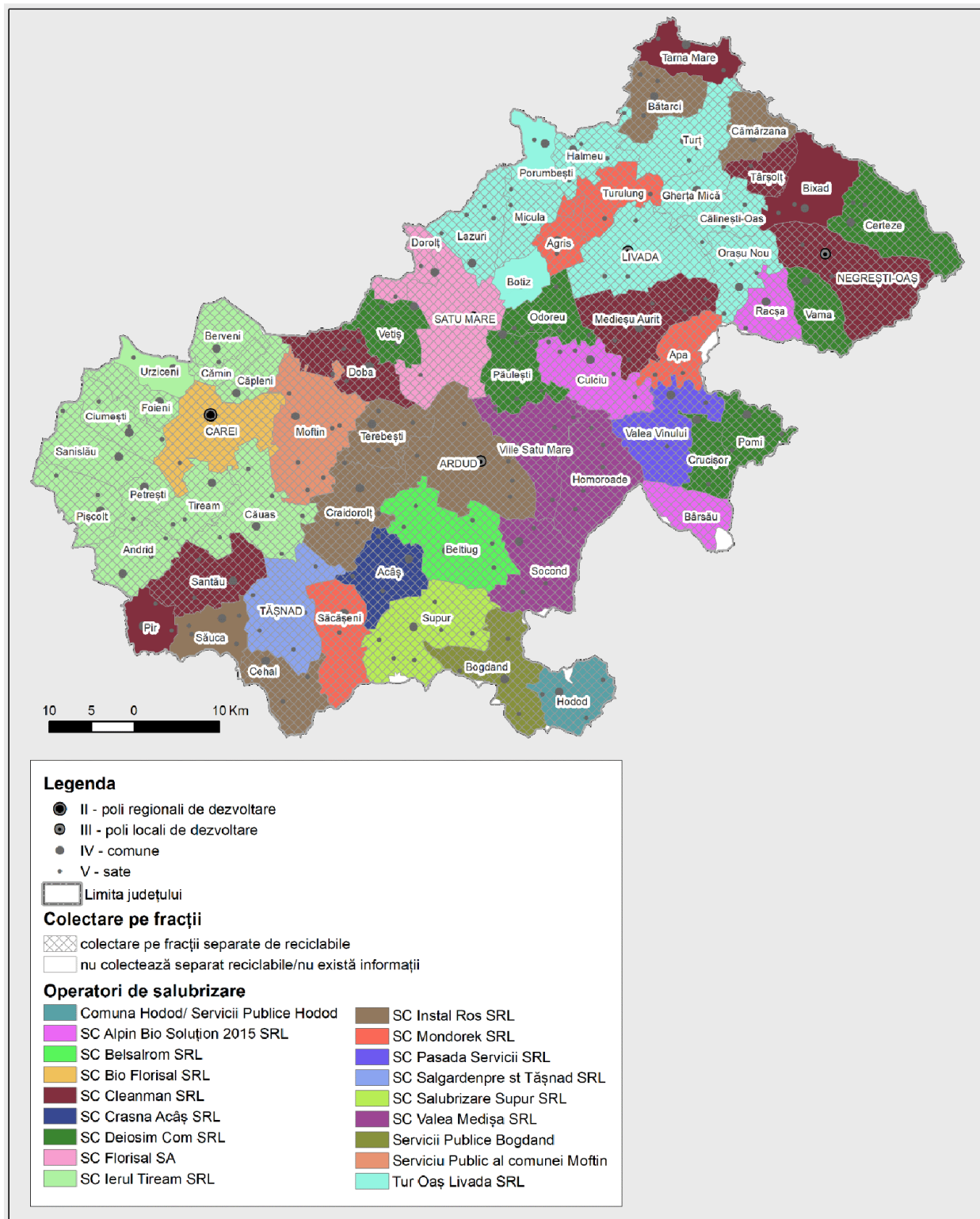
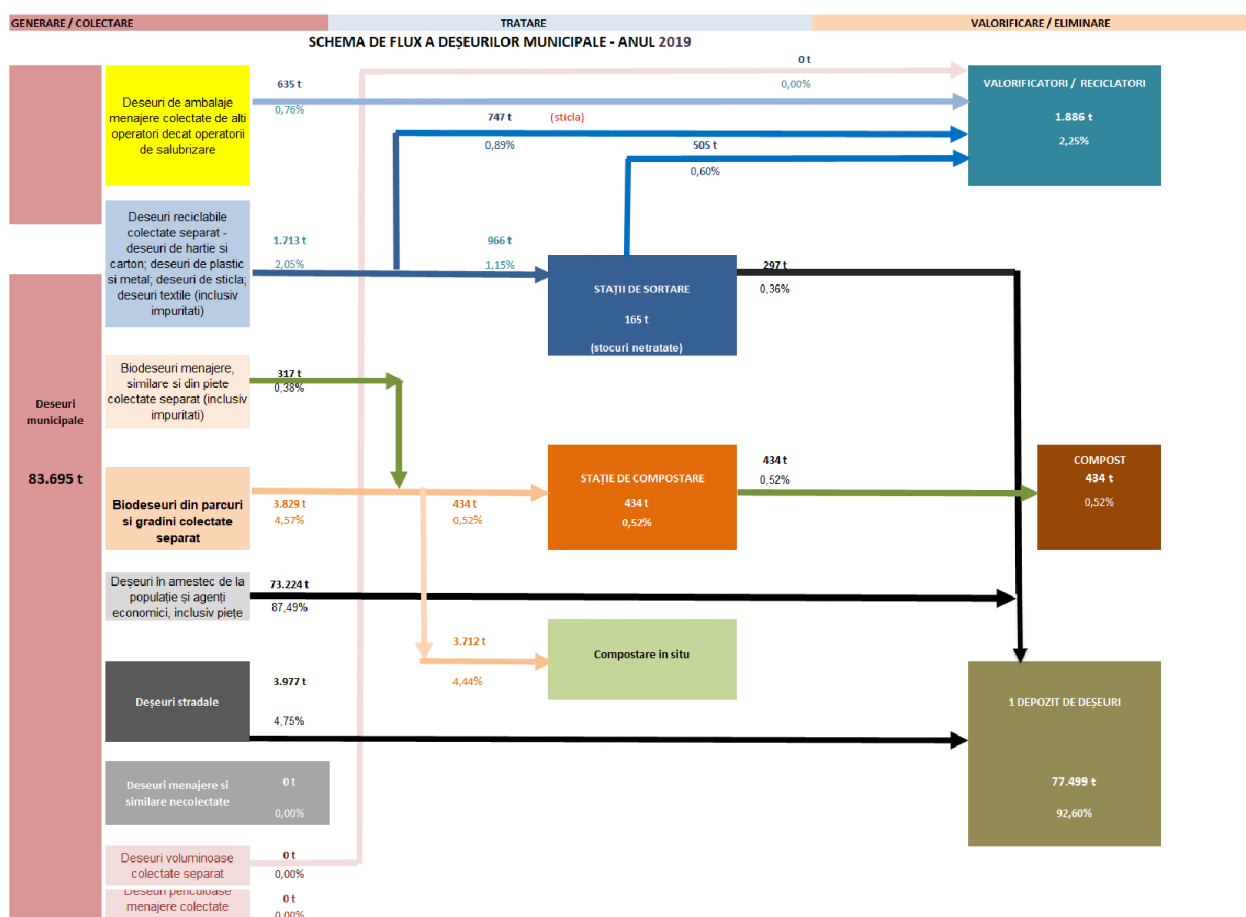

Figura 11.15. Distribuția pe UAT-uri a operatorilor de salubritate care activează în județul Satu Mare. Sursa datelor: PJGD Satu Mare.

Potrivit datelor din Planului Județean de Gestionare a Deșeurilor (perioada 2019-2025), la nivelul județului, în perioada 2014-2019 numărul total de persoane deservite s-a menținut aproape constant, o mică diferență apărând în cazul populației din mediul rural, care a crescut cu aproximativ 8% în anul 2019, față de 2014.

Deșeuri municipale

Deșeurile municipale sunt reprezentate de totalitatea deșeurilor menajere și similare acestora generate în mediul urban și rural din gospodării, instituții, unități comerciale și de la operatori economici, deșeuri stradale colectate din spații publice, străzi, parcuri, spații verzi, la care se adaugă și deșeuri din construcții și demolări rezultate din amenajări interioare ale locuințelor colectate de operatorii de salubritate.

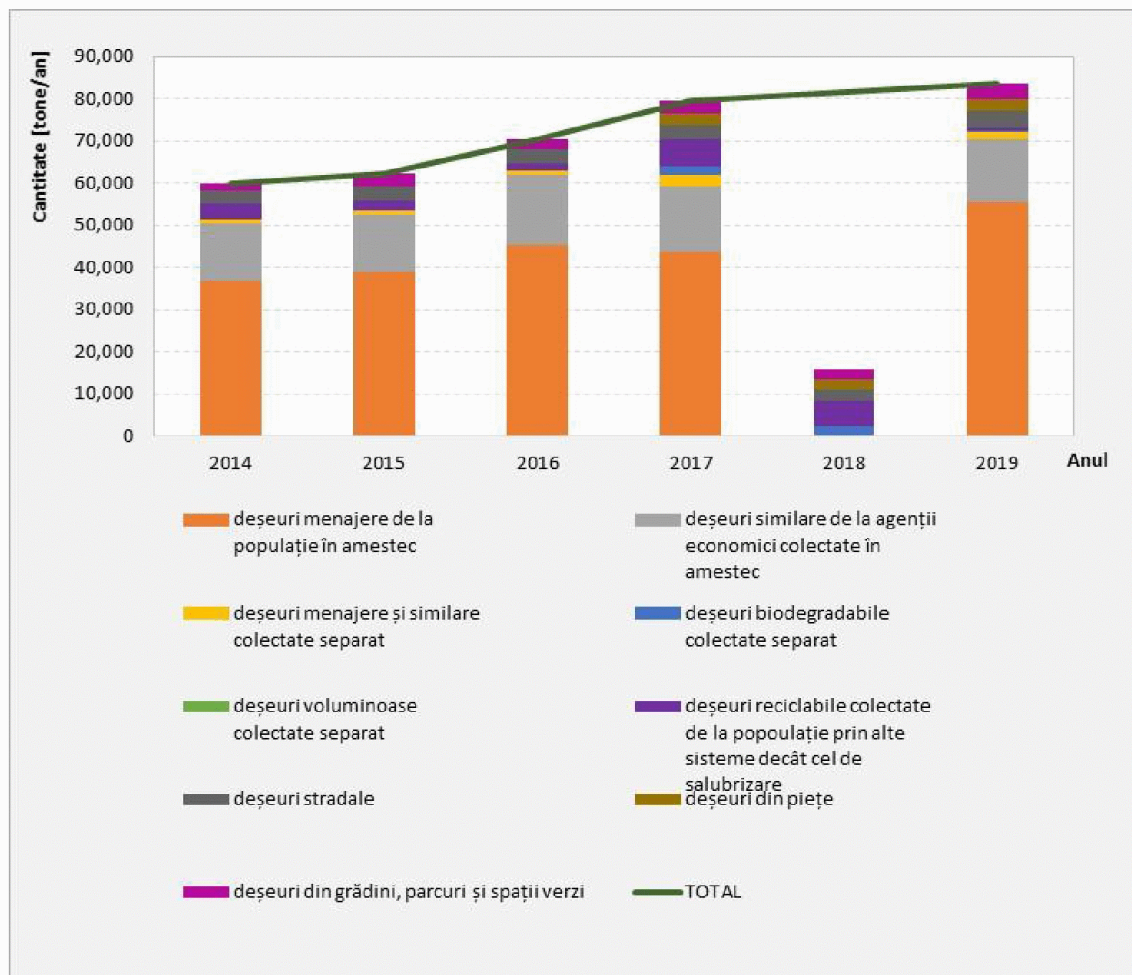
Figura 11.16. Schema fluxului de deșeuri în cadrul sistemului actual de salubritate din județul Satu Mare. Sursa: PJGD Satu Mare.

Conform definiției aprobate prin noile reglementări în domeniul gestionării deșeurilor (OUG nr. 74/2018), în categoria de deșeuri municipale sunt incluse:

- deșeuri amestecate și deșeuri colectate separat de la gospodării, inclusiv hârtia și cartonul, sticla, metalele, materialele plastice, biodeșeurile, lemnul, textilele,

ambalajele, deșeurile de echipamente electrice și electronice, deșeurile de baterii și acumulatori și deșeurile voluminoase, inclusiv saltelele și mobilă;

- deșeuri amestecate și deșeuri colectate separat din alte surse în cazul în care deșeurile respective sunt similare ca natură și compoziție cu deșeurile menajere. În conformitate cu legislația în vigoare, toți operatorii de salubritate și ceilalți operatori economici autorizați pentru colectarea anumitor tipuri de deșeuri de la populație, precum și operatorii instalațiilor de gestionare a deșeurilor raportează anual, la agențiile județene pentru protecția mediului, datele privind gestionarea deșeurilor, în baza unor chestionare stabilite la nivel național. Raportările se constituie în baza de date națională privind gestionarea deșeurilor.

Figura 11.17. Cantități de deșeuri municipale colectate în județul Satu Mare (2014-2019).

Sursa datelor: PJGD Satu Mare.

Se observă faptul, că la nivelul județului Satu Mare, cantitățile de deșeuri municipale, pe tipuri de deșeuri, a crescut în 2019 ca efect a deservirii unui număr mai mare de populație, dar și a faptului că toate UAT-urile sunt deservite de servicii de salubritate. În același timp se observă și o creștere a valorilor indicelui de generare a deșeurilor menajere raportat la populația rezidentă a județului, pe cele două medii de viață (figura 11.18).

Figura 11.18. Indicatori de generare deșeurii menajere în județul Satu Mare, 2014-2019.

Sursa datelor: PJGD Satu Mare.

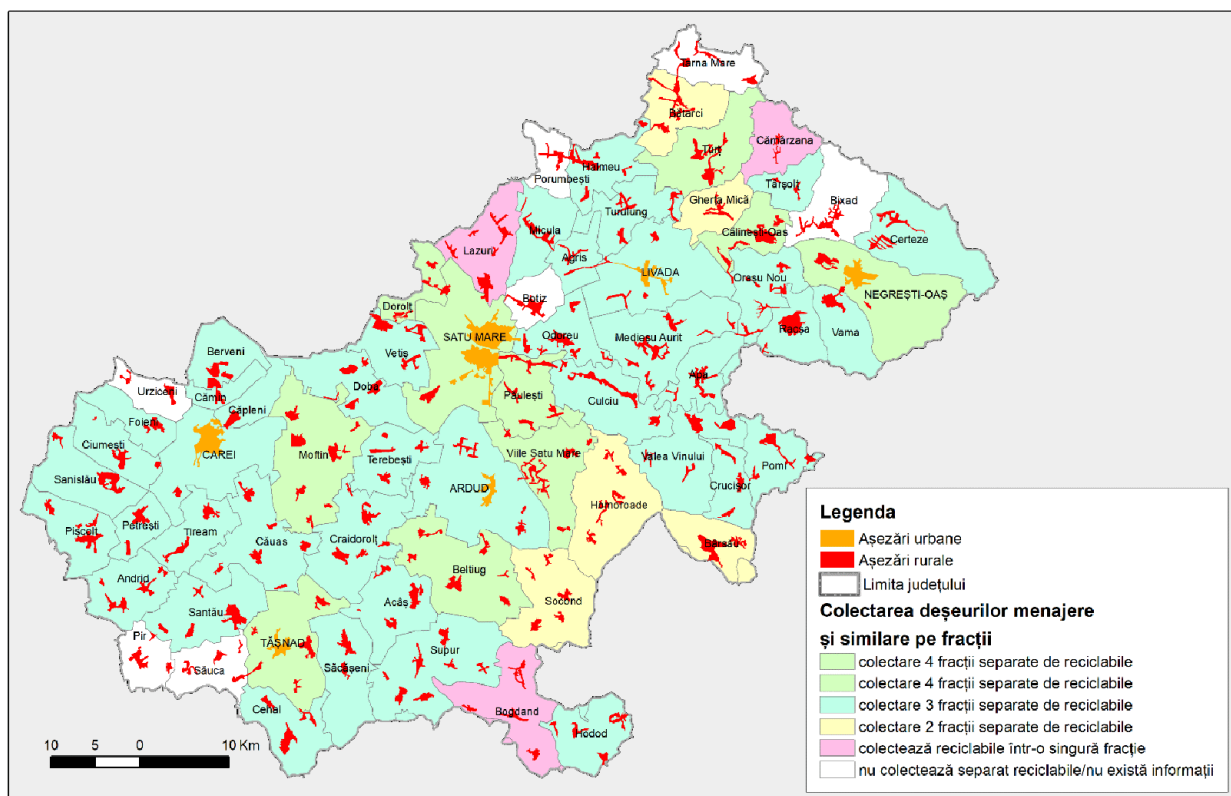
Indicatorul de generare al deșeurilor menajere, la nivelul județului Satu Mare, în mediul urban are o evoluție fluctuantă marcată de oscilații în perioada de analiză ce înregistrează scăderi și creșteri ale valorilor calculate, în timp ce în mediul rural evoluția este caracterizată de un trend ascendent aproape constant. Valorile indicilor de generare sunt mai mici decât cei calculați la nivel național în Planul Național de Gestionare a Deșeurilor.

La nivelul județului Satu Mare serviciul de salubritate se realizează prin intermediul unei infrastructuri tehnico-edilitare specifice care, împreună cu mijloacele de colectare și transport al deșeurilor, formează sistemul public de salubritate alcătuit din: puncte de colectare, autovehicule pentru colectare și echipamente aferente acestora, stație de sortare, stații de compostare, depozit de deșeurii.

UAT-urile din județul Satu Mare au încheiat în majoritatea lor contracte de delegare, fie în nume propriu, fie prin intermediul Asociațiilor de Dezvoltare Intercomunitară în care sunt membre. Excepție este municipiul Carei care are un contract de prestări servicii încheiat cu S.C. Biofloralis S.R.L. Există alte câteva UAT-uri care au organizat serviciu propriu de salubritate, respectiv: Beltiug, Hodod, Acâș, Moftin, Supur, Bogdand, dar care nu dețin licență de operare A.N.R.S.C.. În cazul acestor UAT-uri, colectarea deșeurilor menajere și similare în amestec este realizată de către serviciul public, iar colectarea deșeurilor reciclabile este asigurată de operatori economici autorizați pentru colectarea componentelor reciclabile - S.C. Mondorek S.R.L., S.C. Alpin Recycling S.R.L. Acești doi operatori prestează acest serviciu de colectare a deșeurilor reciclabile în 20 de UAT-uri din județ.

Structura modalității de colectare a deșeurilor menajere și similare pe fracții la nivelul UAT-urilor din județul Satu Mare în anul 2019 este prezentată în figura următoare.

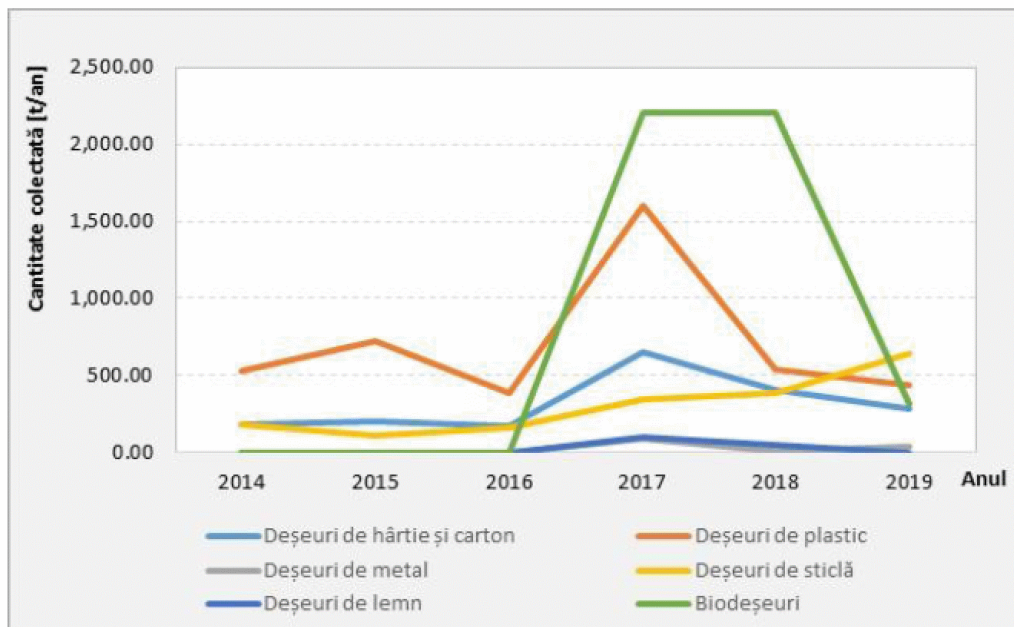
Figura 11.19. Colectarea deșeurilor menajere și similare pe fracții la nivel de UAT în anul 2019.

În prezent, colectarea separată este implementată foarte diferit în UAT-urile aparținând județului Satu Mare:

- 10 UAT-uri care colectează 4 fracții separate de reciclabile;
- 40 UAT-uri care colectează 3 fracții separate de reciclabile;
- 8 UAT-uri care colectează 1 sau 2 fracții separate de reciclabile;
- 7 UAT-uri care nu colectează separat reciclabilele.

La nivelul județului Satu Mare, în anul 2019, în toate localitățile urbane se colectau separat deșeurile de hârtie/carton, plastic și sticlă, în timp ce metalul se colecta separat doar în orașele Negrești-Oaș și Tășnad. De asemenea, în multe comune, colectarea deșeurilor reciclabile se realizează de operatori economici autorizați pentru activitatea de colectare a deșeurilor reciclabile, alții decât operatorii de salubritate, care au amplasat în puncte de colectare recipiente proprii pentru colectarea deșeurilor (în special PET-uri). Astfel, deșeurile reciclabile colectate de alți operatori, decât cei de salubritate, nu mai ajung în sistemul de salubritate centralizat, respectiv la stația de sortare de la Doba, ci sunt valorificate de către operatorii colectori, direct la reciclatori.

Variația cantităților anuale de deșeurii menajere și similare colectate separat de către operatorii de salubritate în perioada 2014-2019 este prezentată în figura de mai jos. Valoarea maximă, de aproximativ 5.000 tone a fost colectată în anul 2017. În anul 2019, valoarea înregistrată (1.711 tone) s-a situat sub media anuală (.2155 tone).

Figura 11.20. Colectarea separată a deșeurilor menajere și similare de către operatorii de salubritate, 2014-2019, județul Satu Mare. Sursa datelor: PJGD Satu Mare.

Frecvențele de colectare a deșeurilor menajere și similare, stabilite în cadrul contractelor de delegare al serviciului de salubritate la nivelul județului, sunt diferite pentru fiecare zonă din cele două medii de rezidență. Astfel:

- în mediul urban deșeurile menajere și similare sunt colectate zilnic pentru blocuri și săptămânal sau bilunar în zonele de case, în timp ce deșeurile reciclabile săptămânal în zonele de blocuri și săptămânal sau 1-2 ori pe lună în cazul arealelor cu case;
- în mediul rural deșeurile menajere și similare sunt colectate 1-2 ori pe lună atât pentru blocuri, cât și pentru case, în timp ce deșeurile reciclabile o dată pe lună sau la solicitarea operatorului.

La nivelul județului Satu Mare, colectarea deșeurilor din parcuri și grădini, din piețe și a deșeurilor stradale, se realizează în general doar în mediul urban, dar există raportări și din partea câtorva comune privind colectarea acestei categorii de deșeuri pe teritoriul lor (2 comune pentru colectarea deșeurilor din parcuri și grădini și 4 comune privind colectarea deșeurilor stradale).

Deșeurile rezultate din parcuri și grădini, din piețe, cât și cele stradale sunt transportate la depozitul ecologic Doba, pentru a fi compostate în stația de compostare sau eliminate prin depozitare.

Pentru colectarea unor anumite fluxuri de deșeuri periculoase (ex: deșeurile de baterii și acumulatori), sistemul de colectare este asigurat de către producători, iar pentru altele (cum sunt uleiurile uzate alimentare) există deja un sistem asigurat de operatori economici autorizați, care pot fi sprijiniți în asigurarea unei infrastructuri adecvate colectării deșeurilor de la populație (puncte de lucru pe domeniul public, sprijin în realizarea de campanii periodice de colectare etc.).

În prezent, pe teritoriul județului Satu Mare, depozitarea reprezintă principala opțiune de eliminare a deșeurilor municipale, fiind considerată cea mai puțin favorabilă și de aceea se realizează numai în cazul în care celelalte opțiuni nu pot fi aplicabile.

Începând cu data de 29 iunie 2011 a fost recepționat Depozitul Ecologic Regional de Deșeuri Nepericuloase Doba, care a devenit operațional începând cu luna august 2011. În anul 2021 a fost finalizată investiția de realizare a unui noi celule de preluare a deșeurilor. Celula numărul 2 se întinde pe o suprafață de aproape 3 hectare și va asigura continuitatea preluării deșeurilor din județul Satu Mare într-un mediu controlat, fără să afecteze pânza freatică.

În județul Satu Mare au existat 4 depozite urbane neconforme a căror activitate a fost sistată conform calendarului de sistare/ încetare a activității sau conformare pentru depozitele existente, cuprins în H.G. nr. 349/2005. Din aceste 4 depozite, 3 au fost închise și ecologizate (tabelul 11.8).

Tabelul 11.8. Depozite de deșeuri în județul Satu Mare. Sursa datelor: PJGD Satu Mare.

Localitate cu depozit neconform	Anul sistării activității	Anul închiderii	Mențiuni
Satu Mare	2010	-	Lucrări în curs de derulare
Carei	2009	2015	Închis și ecologizat în cadrul Proiectului “Managementul Regional a Deșeurilor Urbane și Ecologizarea Rampelor de deșeuri din Județul Satu Mare”
Tășnad	2010	2015	Închis și ecologizat în cadrul Proiectului “Managementul Regional a Deșeurilor Urbane și Ecologizarea Rampelor de deșeuri din Județul Satu Mare”
Negrești Oaș	2009	2016	Închis și ecologizat în cadrul Proiectului “Managementul Regional a Deșeurilor Urbane și Ecologizarea Rampelor de deșeuri din Județul Satu Mare”

În ceea ce privește depozitele rurale de deșeuri neconforme, conform prevederilor legale (H.G.nr. 349/2005 privind depozitarea deșeurilor), toate depozitele din zona rurală au fost închise și ecologizate prin metoda simplificată în anul 2009, până la 16 iulie 2009.

11.5. Riscuri naturale. Efecte ale schimbărilor climatice

Pe teritoriul județului Satu Mare au identificate următoarele tipuri de risc:

- seisme (cutremure de pământ), alunecări de teren, inundații;
- fenomene meteorologice periculoase precum înzăpeziri și viscole.

Încadrarea localităților după gradul de susceptibilitate la alunecări de teren este prezentată în figura următoare.

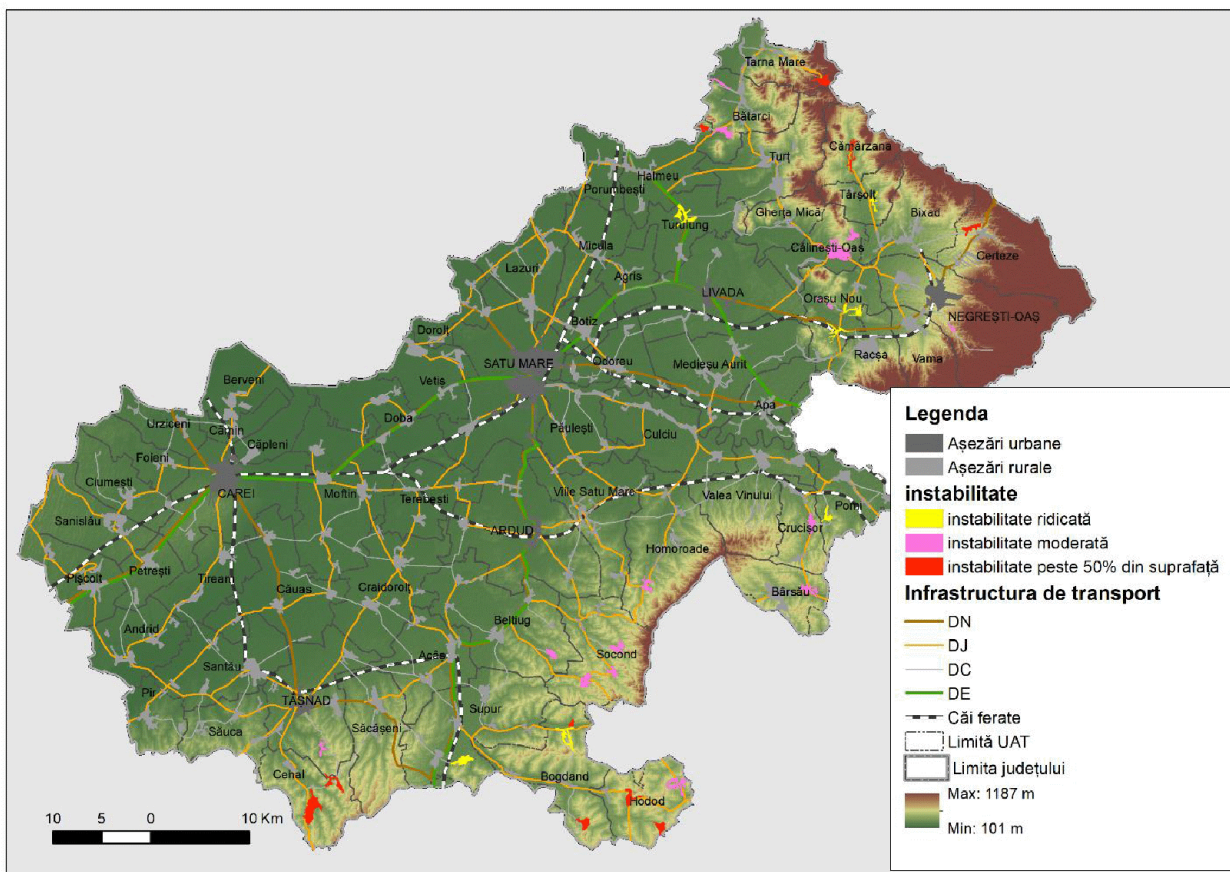

Figura 11.21. Clasificarea localităților după gradul de susceptibilitate la alunecări de teren.

La nivel de localități, analiza suprafețelor susceptibile la alunecări de teren scoate în evidență următoarele aspecte:

- un număr relativ ridicat de așezări pe al căror teritoriu se întrunesc condiții de instabilitate ridicată a substratului în raport cu alunecările de teren pe o suprafață de peste 10% din intravilan. Este vorba despre localitățile: Orașu Nou (28,8% din intravilan), Orbău (28,6%), Cămărzana (19,7% din intravilan), Văgaș (19,6% din intravilan), Turulung (18,4% din intravilan), Babța (16,9% din intravilan), Ser (14,6% din intravilan), Moșișeni (14,4% din intravilan), Târșolț (14,1% din intravilan), Tămășeni (13,9% din intravilan), Cehal (13,9% din intravilan), Hodod (13,8% din intravilan), Iegheriște (10% din intravilan).
- un număr ridicat de așezări pe al căror teritoriu se întrunesc condiții de instabilitate moderată a substratului în raport cu alunecările de teren, pe o suprafață de peste 30% din intravilan. În această categorie se încadrează localitățile: Halmeu Vii (66,4% din intravilan), Lelei (58,3% din intravilan), Ser (56,48% din intravilan), Văgaș (51,16 % din intravilan), Cuța (51% din intravilan), Hodod (50% din intravilan), Prilog Vii (45,6% din intravilan), Cehal (44,7% din intravilan), Șirlău (44,64% din intravilan), Giurtelecu Hododului (44,2% din intravilan), Soconzel (43,9% din intravilan), Moșișeni (43,5% din intravilan), Babța (43% din intravilan), Călinești (42,2% din intravilan), Bolda (40,6% din intravilan), Stâna (39,8% din

intravilan), Iegheriște (38,1% din intravilan), Rațiu (37,7% din intravilan), Cămărzana (37,6% din intravilan), Bârsău de Jos (34,2% din intravilan), Târșolț (32,4% din intravilan), Nadișu Hododului (32,4% din intravilan), Orbău (32,1% din intravilan), Luna (32% din intravilan), Solduba (31,6% din intravilan), Lechința (30,8% din intravilan), Tămășeni (30% din intravilan), Giorocuta (30% din intravilan), Bicău (30% din intravilan), Prilog (30% din intravilan).

Însumarea celor două categorii de suprafețe (cu instabilitate ridicată și cu instabilitate moderată) conduce la conturarea unor situații în care în unele localități, peste 50% din suprafața este afectată de astfel de condiții de restrictivitate. Se încadrează în această categorie următoarele localități: Ser (71,1% din intravilan), Văgaș (70,7% din intravilan), Halmeu Vii (69,9% din intravilan), Hodod (64,1% din intravilan), Lelei (61,8% din intravilan), Orbău (60,7% din intravilan), Babța (59,9% din intravilan), Cuța (59,2% din intravilan), Cehal (58,6% din intravilan), Moșișeni (57,9% din intravilan), Orașu Nou (57,5% din intravilan), Cămărzana (57,3% din intravilan), Călinești (52,2% din intravilan), Soconzel (51,7% din intravilan).

La riscul de alunecări de teren, pe lângă substratul de sol și alte condiții morfologice și geologice sau lipsa vegetației cu rol de fixare, contribuie și gradul de înclinare al pantelor. În județul Satu Mare pantele cu o înclinare mai mare de 30° se află în zona montană din partea nord-estică a teritoriului (figura 11.22).

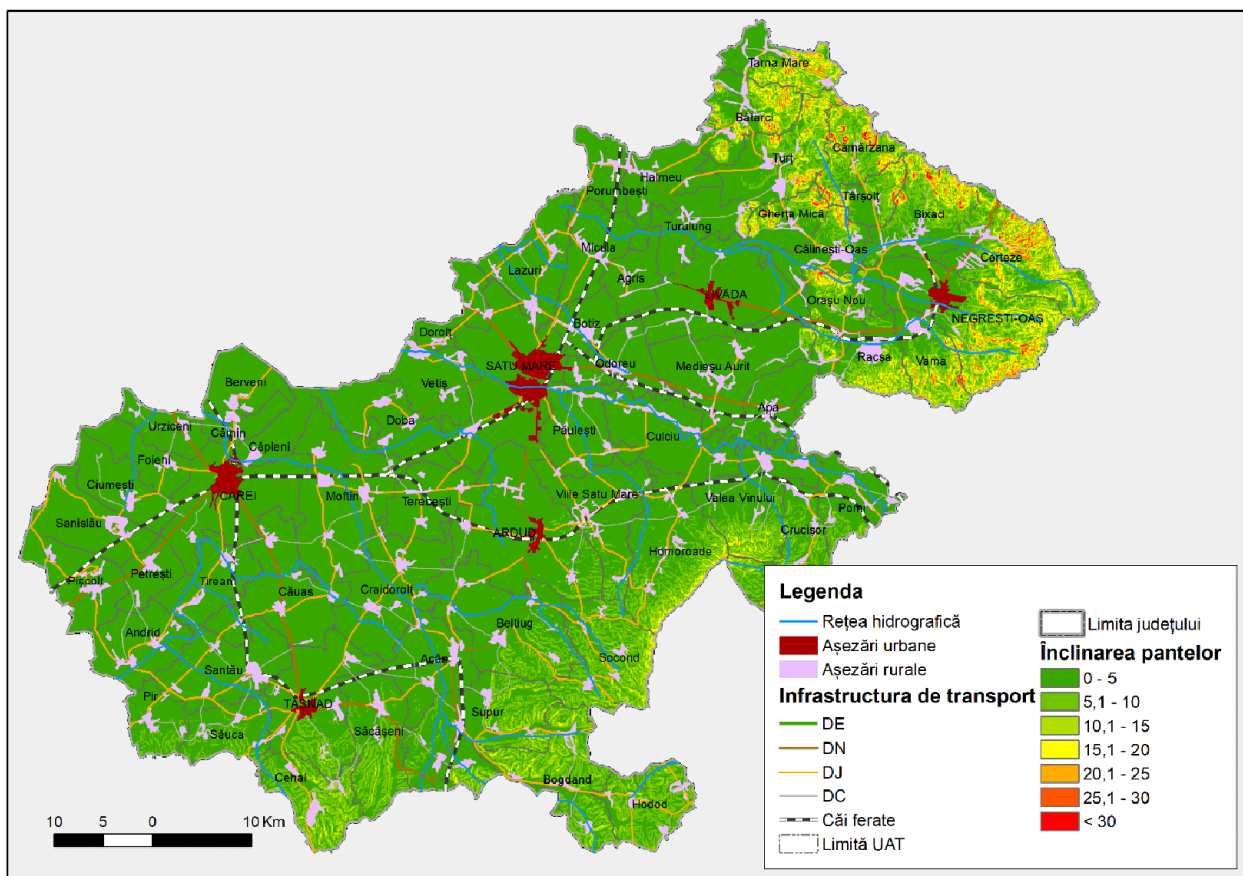

Figura 11.22. Harta pantelor.

Conform Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a V-a: Zone de risc natural, arealele ce prezintă un risc mediu-mare din punct de vedere al alunecărilor de teren sunt comunele Cehal, Cămărzana și Târșolt. Din categoria riscurilor medii, sunt afectate trei comune: Socond, Hodod și Bogdand.

În ceea ce privește riscul seismic, la nivelul județului acestea prezintă unele areale ce trebuie considerate ca fiind cu un risc ridicat, cum ar fi unitățile administrativ teritoriale Carei, Berveni și Andrid, unde intensitatea seismică este de VIII grade pe scara MSK – 64. Spre deosebire de aceste areale, cele din vecinătatea structurii cristaline a Culmii Codrului sunt caracterizate de cea mai redusă intensitate seismică de pe teritoriul județului (comunele Bârsău, Bogdand, Hodod).

La nivelul județului Satu Mare, suprafețele posibil a fi afectate de inundații (arii inundabile) se regăsesc în 34 de UAT-uri, reprezentând 24,8% din totalul suprafeței județului. Acestea sunt menționate în tabelul de mai jos.

Tabelul 11.9. Suprafețe din județul Satu Mare posibil afectate de inundații.

Nr. crt.	UAT	Suprafețe expuse inundațiilor (ha)	
		viituri maxime si accidente la constructiile hidrotehnice	în cazul inundațiilor cu asigurare 1%
1	Ardud	856	38
2	Livada	2.874	52
3	Acăș	1.858	375
4	Andrid	2.847	778
5	Apa	636	636
6	Beltiug	5.437	1.098
7	Berveni	4.720	1.868
8	Botiz	5.206	37
9	Căpleni	3.400	164
10	Căuaș	5.170	540
11	Craidoroț	1.738	134
12	Crucișor	1.036	228
13	Culciu	2.044	1.266
14	Doroț	186	186
15	Halmeu	8.304	161
16	Homoroade	919	210
17	Lazuri	6.522	48
18	Medieșu Aurit	401	401
19	Micula	5.140	120
20	Moftin	3.911	607

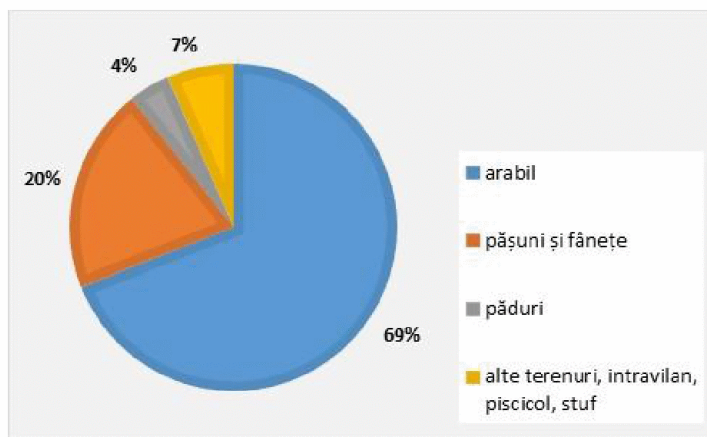
Nr. crt.	UAT	Suprafețe expuse inundațiilor (ha)	
		viituri maxime și accidente la construcțiile hidrotehnice	în cazul inundațiilor cu asigurare 1%
21	Orodeu	1.354	568
22	Orașu Nou	3.450	428
23	Păulești	384	349
24	Pir	532	156
25	Pomi	3.763	737
26	Santău	2.842	1.030
27	Terebești	482	492
28	Tiream	3.265	155
29	Turulung	5.282	410
30	Urziceni	142	
31	Valea Vinului	3.920	518
32	Vama	947	
33	Vetiș	333	328
34	Viile Satu Mare	610	77
Total		90.511	14.195

Din punct de vedere al inundațiilor, la nivelul județului se găsesc zone cu o frecvență mare de inundații cum sunt următoarele UAT-uri:

- Supur, afectată de bazinele hidrologice ale râurilor Crasna, Maja;
- Negrești-Oaș, afectat de râurile Tur și Talna;
- Bixad afectată de râurile Valea Albă, Valea Rea și Târșolț.

Lucrările cu rol de apărare împotriva inundațiilor sunt reprezentate prin îndiguiri, acumulări, regularizări și desecări.

Ponderea cea mai mare a suprafețelor apărate prin îndiguire din județul Satu Mare se regăsesc în categoria terenurilor agricole (69%), urmată de cea a pășunilor și fânețelor (20%), în timp ce pădurile au doar 4% (figura 11.23).

Figura 11.23. Suprafețe expuse inundațiilor (ha). Sursa datelor: INS - Baza de date Tempo Online.

Categoriile de suprafețe apărute prin îndiguire pe principalele bazine hidrografice prezente pe teritoriul județului Satu Mare sunt prezentate în tabelul de mai jos.

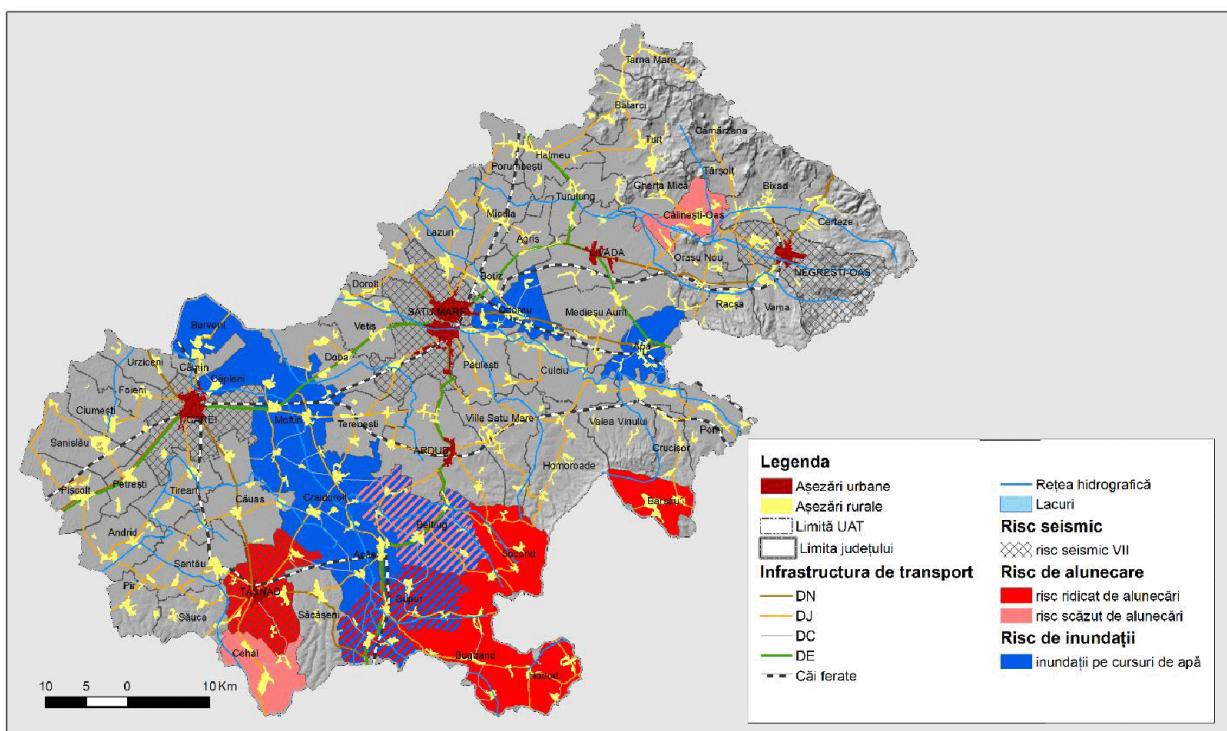
Tabelul 11.10. Categoriile de suprafețe apărute prin indiguire pe principalele bazine hidrografice (ha).

Nr. crt.	Bazin hidrografic	Suprafețe apărute prin indiguire (ha) din care:				
		Total	arabil	pășuni și fânețe	păduri	alte terenuri
1	Tisa-Tur	31.570	19.182	8.205	2.837	1.346
2	Someș	71.845	51.276	11.812	3.872	4.885
3	Crasna	31.680	24.046	5.029	104	2.501
4	Ier	32.422	21.246	8.843	10	2.323
5	TOTAL	167.517	115.750	33.889	6.823	11.055

Afluenții principali ai râului Tur sunt Valea Rea, Lechincioara, Valea Albă, Valea Strâmbă, care sunt amenajați în partea inferioară, precum și pârâurile Talna și Turț.

Principalele lucrări de apărare împotriva inundațiilor aflate în bazinul hidrografic Ier sunt 91,2 km diguri, o acumulare nepermanentă – Andrid și 995 km canale de desecare.

UAT-urile afectate de riscuri naturale conform Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a V-a: Zone de risc natural, sunt evidențiate grafic în figura de mai jos.

Figura 11.24. UAT-uri afectate de riscuri naturale conform Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a V-a: Zone de risc natural.

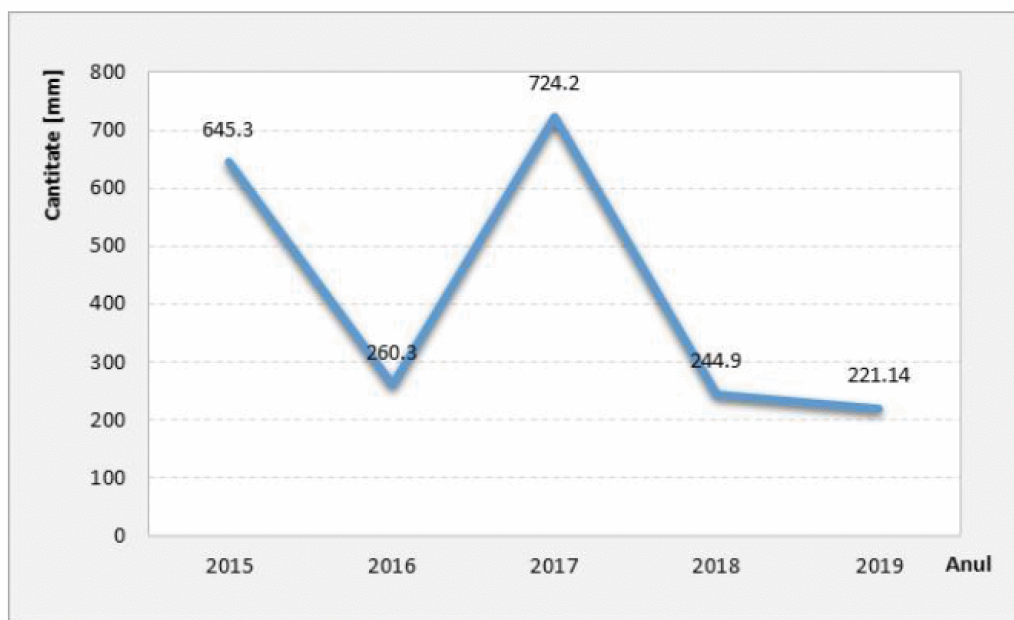
Teritoriile aferente UAT-urilor Tășnad, Beltiug și Supur prezintă un risc mai mare deoarece sunt susceptibile la două tipuri de risc.

În privința **schimbărilor climatice**, efectul cel mai vizibil se reflectă în creșterile temperaturii medii globale, scăderea resurselor de apă pentru populație (secetă), intensificarea deșertificării, creșterea nivelului apei mărilor și oceanelor, apariția și intensificarea fenomenelor extreme, în special a inundațiilor etc.

Biodiversitatea este afectată de schimbările climatice, cu consecințe negative pentru umanitate. În același timp, biodiversitatea, prin serviciile de ecosistem pe care le susține, are o contribuție importantă atât la atenuarea cât și la adaptarea la schimbările climatice. Cu alte cuvinte, conservarea și gestiunea adecvată a biodiversității este o chestiune critică în privința schimbărilor climatice.

Toată lumea științifică este de acord că schimbările climatice au un efect profund asupra biodiversității, iar pe viitor ar putea fi principalul factor care va sta la baza extincției speciilor. Efecte importante care au loc deja se referă la distribuția speciilor, sincronizarea migrațiilor și a sezonelor de reproducere și o incidență crescută a bolilor și paraziților. Dincolo de influența directă a omului (despăduriri, transformarea în terenuri agricole, asanări etc.), multe habitate dispar sau se modifică din cauza schimbărilor climatice (secarea unor bălți, brațe moarte din luna râurilor Someș, Crasna, Tur, Ier etc.).

La nivelul județului Satu Mare, în ultimii 5 ani s-au înregistrat variații destul de mari ale precipitațiilor medii anuale de la un an la altul (figura 11.25).

Figura 11.25. Variația precipitațiilor anuale în județul Satu Mare.

În privința temperaturilor, în ultimii ani nu au însă fost înregistrate un număr mare de zile cu căldură excesivă (peste 35°C).

12. TURISM

12.1. Resurse turistice ale județului

Turismul reprezintă o activitate economică generatoare de valoare adăugată și de locuri de muncă, care poate să contribuie la dezvoltarea economică și socială a județului Satu Mare. Dezvoltarea în domeniul turistic este legată de dezvoltarea durabilă prin următoarele aspecte: impactul pozitiv pe care îl generează asupra bunăstării populației prin generarea locurilor de muncă și creșterea veniturilor economiei locale, utilizarea responsabilă a resurselor naturale și păstrarea integrității naturale, protecția patrimoniului și a destinațiilor culturale.

Strategia Națională pentru Dezvoltarea Ecoturismului 2019-2029 a fost adoptată în 2019 și prevede aplicarea principiilor turismului durabil cu scopul de a dezvolta ecoturismul, o formă distinctă de turism care presupune grijă față de resursele naturale. Mai mult decât atât, comunitatea internațională dedicată acestui domeniu a stabilit cu 3 decenii în urmă că, pe lângă atenția deosebită acordată conservării naturii, ecoturismul presupune și dezvoltarea comunităților într-o modalitate care să respecte și integritatea socială și economică, nu doar pe cea naturală. Astfel, ecoturismul este o modalitate de gestionare integrată a resurselor unei comunități prin care este asigurată satisfacerea nevoilor turiștilor, dar și pe cele ale comunității, cu grijă față de generațiile viitoare. Pentru județul Satu Mare, această modalitate de a privi dezvoltarea turismului este ideală întrucât oferă posibilitatea dezvoltării integrate, cu grijă atât față de comunități, cât și față de natură.

Resursele turistice naturale

În județul Satu Mare au fost inventariate 21 tipuri de habitate cu importanță conservativă comunitară și 29 de habitate de interes național: habitate costiere și de sărătură (1), dune de nisip costiere și continentale (3), habitate de ape dulci (5), tufărișuri și lande temperate (1), formațiuni ierboase naturale și seminaturale (3), habitate de pădure (7).

Obiectivele turistice naturale ale Județului Satu Mare sunt constituite în principal din resurse ce pot sta la baza dezvoltării turismului de agrement și a celui balnear, respectiv:

- fondul cinegetic: în județ există 23 de fonduri de vânătoare, administrate mai ales de Direcția Silvică și de AJVPS Satu Mare, în care există efective importante de cerb comun, căprior, mistreț, iepure, fazan, potârniche etc.
- fondul piscicol format din ape colinare și de șes: râurile Someș, Crasna, Tur și afluenții etc. În județul Satu Mare există un fond piscicol administrat de AJVPS Satu Mare.
- rezervațiile naturale de interes național, județean și comunitar: dunele de nisip Foieni, Mlaștina Vermeș (comuna Sanislău), Pădurea Urziceni, Tinoavele din Munții Oaș, cursul inferior al râului Tur, Pădurea cu pini Comja (interes național); Pădurea Noroieni, Pădurea Mare, Parcul dendrologic Carei (interes județean); precum și cele 2 SPA-uri și 7 SCI-uri din rețeaua Natura 2000, arii de interes comunitar.
- zonele cu peisaje pitorești.
- izvoarele cu ape minerale și termale care pot fi utilizate pentru tratarea diferitelor afecțiuni, zonele de câmpie și de deal din județ fiind cele mai bogate în resurse balneare.

Principalele localități cu resurse balneare sunt:

Tășnad – situată la 65 km de municipiul Satu Mare pe DN 19 și DN 1F, cel mai important centru balneo-turistic, singura stațiune turistică înregistrată a județului, având ca factori terapeutici: ape termale (70°C – la sursă), cu bromură, iod și clorură de sodiu, recomandată afecțiunilor reumatismale, ginecologice, cronice, boli profesionale, endocrine și de metabolism. Există ștranduri cu ape termale.

Beltiug – situată la 35 km de municipiul Satu Mare pe DN 19A. Băile Beltiug, se află la aproximativ un km, pe drumul local, o stațiune sezonieră cu izvoare de ape oligiminerale, clorurate sodice, calcice, magnezice, feruginoase, indicate în afecțiunile reumatismale, ginecologice, etc. Există instalații pentru băi calde cu apă minerală.

Carei – situată la 36 km de municipiul Satu Mare, pe DN 19, este o stațiune sezonieră având ca factori terapeutici: ape minerale hipotone, termale (52°C), clorurate, iodurate, bicarbonate, sodice, calcice, magneziene. Deține instalații pentru cură, bazine descoperite, cu apă minerală termală.

Acâș – situată la 38 km de Satu Mare, pe DN 19A, are ca factori terapeutici izvoare cu apă minerală termală, bicarbonată, sodică, hipotonă și deține ștrand cu apă mineral termală.

Băile Puturoasa sunt situate la circa 9 km de localitatea Vama, 4 km de orașul Negrești-Oaș și 45 km distanță de municipiul Satu Mare, în partea de est a județului, în așa-numita microdepresiune Puturoasa. Denumirea stațiunii provine de la apa minerală sulfuroasă, care emană în atmosferă hidrogen sulfurat. Apele nămolose de aici au un bogat conținut în sulf, clor și iod, cu mari proprietăți de vindecare a bolilor reumatice, ginecologice și alte maladii externe.

Ady Endre – situată la 15 km de Carei, pe DN 1F și 6 km de drum local, are ca factori terapeutici izvoare cu apă termală (72°C), bicarbonată, clorurată, sodică, hipotonă, indicată în afecțiuni reumatismale, ginecologice, endocrine. Nu există amenajări.

Valea Măriei – situată la 44 km de municipiul Satu Mare, pe DN 19, și 2,5 km de localitatea Vama, deține ca și factori terapeutici izvoare cu apă minerală bicarbonată, clorurată, sodică, carbogazoasă, izotonă.

Izvoarele minerale Bixad sunt situate în comuna Bixad, aflată la 5 km de Negrești-Oaș și 50 km nord-est de municipiul Satu Mare. Factorii terapeutici sunt izvoare cu ape minerale bicarbonatate, sodice, carbogazoase, clorurate, bromurate, calcice, magneziene, feruginoase, sulfuroase cu o mineralizare totală de 13.566 mg%.

Resursele turistice antropice

Obiectivele turistice antropice sunt mai numeroase și mai diversificate și pot constitui o bază importantă pentru dezvoltarea turismului istoric-cultural, religios, rural etc. Astfel, județul oferă numeroase valori de patrimoniu cultural de interes național precum:

- *Castele și cetăți:* Castelul Károlyi (municipiul Carei); Castelul Károlyi de la Ardud – reconstruit în secolul XVIII de contele Károlyi Alexandru, în stil baroc; Castelul Vécsey (Livada); Castelul medieval Medieșu Aurit – castel medieval, reconstruit de Zsigmond Lónyai în secolul XVI.
- *Conace:* conacul Cserey-Fischer (Tășnad); conacul Pop Romulus (Supuru de Sus construit în stil neobizantin în perioada interbelică); conacul Wesselényi și conacul Degenfeld (Hodod); conacul din Săuca.
- *Clădiri cu valoare arhitecturală:* Hotelul Dacia, Turnul Pompierilor, Teatru de Nord, Hotel Poesis – clădire construită în eclectic cu elemente baroc, Casa Albă – clădire construită în stil secesion (municipiul Satu Mare); Turnul de apă de la Carei (înălțime de 33 m și a fost menit aprovizionării cu apă și electricitate a castelului, Gimnaziul Piaristilor de la Carei unde a funcționat o școală a piariștilor (din 1727) la care a studiat și poetul Ady Endre, Hanul “Cerbul de Aur” – clădire construită în 1805 și refăcută după cutremurul din 1834, a găzduit în timp primăria orașului, apoi cazarma militară (municipiul Carei).
- *Biserici și mănăstiri:* Palatul Episcopal, Biserica ortodoxă “Adormirea Maicii Domnului” care îmbină stilul bizantin cu elementele arhitecturii românești, Catedrala romano catolică “Înălțarea Domnului” în stil neoclasic, iar în 1837, după înfiintarea episcopiei la Satu Mare, a fost mărită și transformată în stil baroc, Biserica reformată cu lanțuri, Sinagoga Satu Mare în stil eclectic, Biserica greco-catolică “Sf. Arhangheli Mihail și Gavril”, Biserica romano-catolică Calvaria în stil neogotic construită inițial pe locul unui bastion al cetății Satu Mare Dâmbul Toboșarilor (municipiul Satu Mare); Biserica de lemn Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril (satul Corund, comuna Bogdand); Biserica fostei mănăstiri benedictine din localitatea Acâș; Biserica romano-catolică Sfântul Ladislau din Beltiug; Biserica

ortodoxă din Unimat; Capela romano-catolică din Beltiug; Biserica reformată de la Bogdand – biserică medievală, datează în forma actuală din 1848; Biserica evanghelică luterană de la Hodod în stil baroc; Biserica romano-catolică din Ardud; Mănăstirea Bixad; Biserica romano-catolică "Sf. Iosif de Calasanz" Carei este cel mai frumos monument baroc din județ, Sinagoga din Carei; Cripta familiei Karoly din Căpleni; Biserica reformată din Berea cu fragmente de pictură murală din 1766; Biserica reformată din Săuca; Biserica Ortodoxă Nașterea Maicii Domnului; Biserica Ortodoxă Sf. Dumitru (Negrești Oaș).

- În satele din Oaș și Codru au existat numeroase biserici din lemn construite în secolul al XVIII-lea, care au reprezentat capodopere unice ale regiunii. Biserica de lemn din Lechința (Oaș) veche de la 1604, a fost reconstruită și se poate vizita la Muzeul Țării Oașului din Negrești-Oaș.
- De asemenea, în zona Codru, pe lângă biserica de lemn din Corund, mai există o câteva biserici de lemn, păstrate întregi sau parțial: Biserica de lemn din Bolda, Biserica de lemn din Hurezu Mare, Biserica de lemn din Lelei și Biserica de lemn din Stâna.
- *Muzee și case memoriale:* Muzeul Județean Satu Mare cu numeroase colecții de arheologie, istorie și etnografie, Secția de Artă a Muzeului Județean Satu Mare găzduit de Casa Vécsey construită în a doua jumătate a secolului al XIX-lea în stil neogotic și care a fost declarată monument istoric; Muzeul orășenesc Tășnad localizat într-un vechi conac nobiliar, reconstituit în 1771, fiind un muzeu de arheologie, istorie și etnografie; Muzeul Țării Oașului din Negrești-Oaș este o rezervație etnografică în aer liber, fondată în 1986, în care sunt adunate capodopere ale arhitecturii tradiționale, bazate pe lemn și articole de uz casnic și țesături, având și o parte vie, o secție alcătuită din instalații tehnice; Muzeul moșilor din Scărișoara cuprinde o colecție etnografică de peste 800 de obiecte aduse de moși din zona lor de origine; muzeele etnografice din localitățile Chilia (comuna Homoroade), Supuru de Sus (comuna Supur) și din municipiul Carei; Muzeul șvăbesc din Petrești; Muzeul Maghiar din Bogdand amplasat într-o casă țărănească tradițională.

De asemenea case – muzeu pot fi vizitate în localitățile: Gherța Mică, Călinești Oaș și Orașu Nou.

- *Situri arheologice:*
  - Situl arheologic de la Satu Mare, punct "Cuptoare" – este încadrat în lista monumentelor istorice având codul SM-I-s-B-05159. Acesta fost datat din sec. II - IV p. Chr și este localizat în Municipiul Satu Mare;
  - Situl arheologic de la Carei, punct "Bobald" și situl arheologic de la Carei, punct "Cozard" – ambele sunt localizate în Municipiul Carei, fiind cuprinse în lista monumentelor istorice având codurile SM-I-s-B-05172, respectiv SM-I-s-B-05173;
  - Situl arheologic de la Acâș, punct "Moară" – are codul SM-I-s-B-05160 și se găsește în satul Acâș, Comuna Acâș, la 300 m sud de moară pe malul stâng al râului Crasna;

- Situl arheologic de la Boinești, punct "Belovar" – este încadrat în lista monumentelor istorice având codul SM-I-s-A-05171 și este localizat în Comuna Bixad;
- Situl arheologic de la Cămin, punct "Podul Crasnei" – este situat în satul Cămin, Comuna Cămin și este încadrat în lista monumentelor istorice având codul SM-I-s-B-05174;
- Situl arheologic de la Căuaș, punct "La Sighetiu" – este încadrat în lista monumentelor istorice având codul SM-I-s-B-05176. Acesta este localizat în Comuna Căuaș;
- Situl arheologic de la Berea, cod monument SM-I-s-B-05164 – este poziționat în satul Berea, Comuna Ciumești, la 1 km vest de sat în curtea fostului S.M.A.;
- Situl arheologic de la Culciu Mic din satul Culciu Mic, Comuna Culciu "La gropi de siloz" – este încadrat în lista monumentelor istorice având codul SM-I- s-B-05180;
- Situl arheologic de la Foieni, punct "Nisipăria veche" – este încadrat în lista monumentelor istorice având codul SM-I-s-B-05183. Acesta este localizat în Comuna Foieni;
- Situl arheologic de la Lazuri – este încadrat în lista monumentelor istorice având codul SM-I-s-A-05185 și este poziționat în Comuna Lazuri, la 3,5 km sud-est de centrul satului;
- Situl arheologic de la Dumbrava, punct "La Leșu" (Cuptoarele Dacice) a fost datat din sec. II-IV p. Chr. și este localizat în Comuna Medieșu Aurit. Acesta este încadrat în lista monumentelor istorice având codul SM-I-s-A-05188. Săpăturile arheologice începute în 1964 au dus la descoperirea celei mai mari așezări a dacilor liberi din nord-vestul țării. Aici au fost descoperite numeroase cuptoare de ars vase, cele mai mari din țară și un cimitir dacic de incinerare;
- Situl arheologic Remetea Oașului, punct "Malu Turului" – este poziționat în Comuna Orașu Nou și este încadrat în lista monumentelor istorice având codul SM-I-s-A-05193;
- Situl arheologic de la Pir, punct "S-E centru" – este poziționat în satul Pir, Comuna Pir, la sud-est de centrul localității și are codul SM-I-s-A-05189;
- Situl arheologic de la Pișcolt, punct "Nisipărie" – a fost datat din sec. IV-III a. Chr. și este localizat în satul Pișcolt, Comuna Pișcolt. Acesta este încadrat în lista monumentelor istorice având codul SM-I-s-A-05190;
- Situl arheologic de la Sanislău, punct 1 – este poziționat în Comuna Sanislău, în grădina fostului S.M.A. și are codul SM-I-s-B-05194;
- Situl arheologic de la Săcășeni, punct "Cetate" din satul Săcășeni, Comuna Săcășeni, la 3 km sud de Biserica din Huta Chegii – este încadrat în lista monumentelor istorice având codul SM-I-s-B-05195;
- Situl arheologic de la Turulung, punct "Dealul Pustiu, Turulung" are codul SM-I-s-B-05198 – este poziționat în Comuna Turulung;
- Situl arheologic de la Urziceni, punct "Vada Ret" – este încadrat în lista monumentelor istorice având codul SM-I-s-B-05200 și este poziționat în Comuna Urziceni.

12.2. Produse și trasee turistice

Consiliul Județean Satu Mare a primit din partea Guvernului României, prin Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, certificate de omologare pentru nouă trasee turistice de pe teritoriul județului, cinci în Munții Gutâi, patru în zona piemontană Oaș, cu o lungime totală însumată de 46 km, (39 km Gutâi / 7 km Oaș). Caracteristicile acestora sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabelul 12.1. Trasee turistice omologate.

Nr. crt.	Semnalizare	Grad de dificultate	Denumire traseu și rută
1		redus	Tămășeni – Vârful Cetățeaua
2		redus	Centrul SPA – Drumul Măgurii
3		redus	Borcut Luna Șes – Izvor Trestia
4		mediu	Plecare Telescaun Luna Șes – Poiana Soci
5		mediu	Negrești-Oaș – Vârful Muntele Mic
6		redus	Pălinciile din Bătarci – Vârful Cetățeaua
7		redus	Primăria Bătarci – Măgura Bătarci, Ghiboacele
8		mediu	Piatra Tâlharului – Vârful Pietroasa
9		mediu	Negrești-Oaș – Vârful Pietroasa
10			Borcut-Poiana Boroș
11			Boda Oșanul-Poiana Boroș
12			Parcare Telescaun-Vf. Pietroasa
13			Poiana Soci-Vf. Pietroasa
14			Gol alpin-(Sfinx)-Vf. Pietroasa

Cu excepția traseelor Piatra Tâlharului – Vârful Pietroasa și Negrești-Oaș – Vârful Pietroasa, care pot fi parcurse doar vara din cauza închiderii sectorului “Poteca Callunei” pe timpul iernii, celelalte pot fi parcurse pe tot timpul anului.

Toate aceste trasee au fost amenajate și sunt întreținute de Serviciul Public Județean Salvamont Satu Mare.

Ca traseu peisagistic deosebit trebuie să amintim traseul turistic rutier Negrești-Oaș – Săpânța (care se extinde și în județul Maramureș) și zona Călinești Oaș. Trasee de mai mică importanță sunt Sâmbra Oilor – vârful Brad (1.093 m), Valea Rea – Șelătruc, Valea Turului – Muntele Tâmpa, Valea Talna Mică – Băile Puturoasa, Talna Mare – Luna Șes – vârful Pietroasa (1.201m). Multe dintre aceste trasee sunt impracticabile, din cauza lipsei amenajărilor turistice specifice.

În ultimii anii în județul Satu Mare s-a pus accent pe dezvoltarea programelor și produselor turistice de patrimoniu fiind dezvoltate în total 6 produse (tabelul 12.2).

Tabelul 12.2. Produse turistice de patrimoniu din județul Satu Mare.

Nr. crt.	Denumire produs	Obiectiv tematic
1	Tradiții și obiceiuri sătmărene	Patrimoniu imaterial
2	Traseul legendelor sătmărene	
3	Peregrinare pe urmele timpurilor trecute	Patrimoniul construit
4	Circuitul bisericilor medievale	
5	Drumul Mariei	
6	Drumul vinului sătmărean	Turism gastronomic
7	Drumul prunelor Szatmar – Satu Mare	

Drumul vinului ce parcurge localitățile Halmeu Vii, Orașul Nou, Carei, Pir, Hodod, Beltiug, Viile Satu Mare a fost propus în cadrul Programul Operațional Regional 2007-2013, Axa prioritară 5 – Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului, Domeniul Major de Intervenție 5.3 – Promovarea potențialului turistic și crearea infrastructurii necesare, în scopul creșterii atractivității României ca destinație turistică. Prin intermediul axei de finanțare, Consiliul Județean Satu Mare a accesat fonduri pentru promovarea potențialului turistic și crearea infrastructurii necesare, în scopul creșterii atractivității județului ca destinație turistică, prin creșterea vizibilității naționale a județului Satu Mare pe harta turistică a României prin prisma promovării produsului turistic viticol sătmărean.

Cele trei trasee identificate în acest program al Drumului vinului sătmărean sunt:

- Carei – Pir. Viile din Carei sunt în cea mai mare parte localizate în cartierul Grădina Viilor. De-a lungul văilor Ianculești și Tireamului sunt cele mai multe pivnițe și vii.
- Halmeu – Orașu Nou (Tarna Mare, Halmeu Vii, Turulung Vii, Tămășeni, Orașu Nou). În afară de dealurile cu vii și degustările de la crame pe acest traseu pot fi vizitate și alte obiective turistice naturale și antropice unde pot fi practicate și alte forme de turism, ca de exemplu cicloturismului pe valea râului Tur.

Circuitul turistic viticol se continuă spre Orașu Nou Vii cu două variante. O primă variantă propune continuarea traseului prin Călinești-Oaș unde turiștii pot opta

pentru agroturism, pescuit, putând vedea lacul de acumulare Călinești-Oaș, catedrala ortodoxă Călinești-Oaș și Casa Țărănească – Muzeu.

A doua variantă, propune ruta Livada, pe acest traseu putând fi vizitate monumentele istorice din Livada. În Orașu Nou Vii, se pot degusta vinurile autohtone în cadrul concursurilor de vin locale.

- Hodod – Viile Satu Mare (Hodod, Dobra, Beltiug, Rătești, Ardud, Viile Satu Mare).

Satu Mare este zona viticolă mai centrală, cea mai accesibilă pe drumurile rutiere, fiind străbătută de artera rutieră E81, care permite legătura rapidă cu orașele Satu Mare și Zalău. Satul Dobra aparține comunei Supur. În hotarul localității există pivnițe pentru păstrarea vinului construite în pământ. Aici au fost recent plantate peste 200 de hectare de viță-de-vie nobilă, deci zona are șanse să devină în anii următori un important centru viticol. Viile din comuna Beltiug (plantate prima dată pe vremea contelui Sándor Károlyi), se întind pe sute de hectare, alături de care se găsesc numeroase pivnițe de vinuri. În Beltiug sunt specifice pivnițele familiale (peste 360) cu lungimi de până la 50 m, construite în trei etaje în panta dealului pe care sunt plantate viile. Drumul vinului din acest traseu turistic se continuă la orașul Ardud.

În lista rutelor cultural turistice dezvoltate pe plan local/regional/național certificate de Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, pe teritoriul județului Satu Mare se regăsesc următoarele rute:

- Rute cultural turistice dezvoltate pe plan regional:
  - Ruta “Circuitul bisericilor și mănăstirilor de lemn din Maramureș și **Satu Mare** – Drumul spre Sfințenie”;
  - Ruta “Icoane făcătoare de minuni din Maramureș și **Satu Mare**”;
  - Ruta “Drumul patrimoniului muzeal sătmărean”.
- Rute cultural turistice dezvoltate pe plan național:
  - Ruta bisericilor de lemn din România – cuprinde biserici de lemn din județele: Bihor, Cluj, Maramureș, **Satu Mare**, Suceava, Neamț, Arad, Mehedinți, Ialomița, Timiș, Hunedoara, Bistrița-Năsăud și Constanța, Argeș, Botoșani, Bilbor, Toplița, Vaslui și Vrancea.
  - Ruta muzeelor etnografice în aer liber din România – cuprinde muzee etnografice în aer liber din județele: Maramureș, **Satu Mare**, Cluj, Suceava, Sibiu, Covasna, Timiș și municipiul București.
  - Ruta patrimoniului muzeal din România – cuprinde obiective turistice din județele: Maramureș, **Satu Mare**, Suceava, Neamț, Caraș-Severin, Constanța, Alba, Buzău și Botoșani.
  - Ruta “Via Mariae” – cuprinde obiective turistice din județele: **Satu Mare**, Sălaj, Cluj, Mureș, Harghita, Bacău, Neamț, Suceava, Brașov, Covasna.

- Ruta “Icoane făcătoare de minuni din România” – cuprinde icoane făcătoare de minuni din județele: Maramureș, **Satu Mare** și Neamț.
- Rute cultural turistice transnaționale:
  - Ruta bisericilor de lemn din România și din Republica Moldova – cuprinde biserici de lemn din județele: Bihor, Cluj, Maramureș, **Satu Mare**, Suceava, Neamț, Arad, Mehedinți, Ialomița, Timiș, Hunedoara, Bistrița-Năsăud, Constanța, Argeș, Botoșani, Harghita, Vaslui, Vrancea și din Republica Moldova.

Identificarea și promovarea rutelor cultural turistice are ca obiective: punerea în valoare a obiectivelor culturale, de artă, a moștenirii istorice; dezvoltarea turismului și stimularea dezvoltării economice și sociale locale; realizarea unui cadru de cooperare între județele României; dezvoltarea durabilă a localităților străbătute de rute; creșterea circulației turistice în România; promovarea patrimoniului material și imaterial din România pe piețele turistice din Uniunea Europeană și din afara ei; promovarea destinațiilor prin organizarea de evenimente cu participare națională și internațională; dezvoltarea relațiilor de colaborare între agenții economici din cadrul unei Rute Cultural Turistice.

Formele de turism practicate în județul Satu Mare sunt variate, dintre acestea unele (turismul rural, agroturismul) având potențial de dezvoltare în următoarea perioadă datorită cererii constante, dar și prin implementarea de programe și investiții de susținere și promovare a lor.

Turismul balnear și de sănătate reprezintă ramura turistică dominantă a județului, asigurând cel mai mare număr de locuri de cazare și cel mai ridicat grad de utilizare a acestora. Conform Studiului privind Potențialul Energetic Actual al Surselor Regenerabile de Energie în România, bazinul Crișul Negru-Someș, în care se află și județul Satu Mare, deține circa 30% din potențialul energetic geotermal al României.

Turismul cultural și de patrimoniu este un produs turistic de bază atât la nivelul regiunii Nord-Vest, cât și la nivelul județului Satu Mare, cuprinzând tradiții etnografice, meșteșuguri populare, monumente și valori arhitecturale, castele și cetăți medievale, conace, muzee și case memoriale, concerte și spectacole.

Turismul religios cu valorificarea bisericilor și mănăstirilor din județ prin traseul mănăstirilor: Bixad – Prilog – Lunca Potăului – Măriuş – Țeghea – Scărișoara Nouă.

Turismul rural pentru care cererea este în creștere. În cadrul județului există multe localități care oferă condiții optime pentru practicarea acestui tip de turism și zone în care s-au păstrat stilurile de construcții tradiționale, meseriile tradiționale și obiceiurile populare (precum Țara Oaşului și Zona Codru). De asemenea, există multe manifestări tradiționale care oferă elemente populare variate, de la portul popular și arhitectura populară, la specialități gastronomice locale și sărbători populare. Putem de asemenea considera că zonele de vii și livezi din Carei, Viile Satu Mare contribuie la creșterea potențialului în ce privește turismul rural. Din păcate, deși există potențial, această formă de turism este puțin valorificată și nu are continuitate în activitate.

Turismul sportiv (de pescuit, cinegetic, cicloturism). Acest tip de turism poate fi practicat, în județul Satu Mare pe apele râului Someș (60 km) ce poate reprezenta o resursă importantă pentru turismul sportiv și de agrement (nautic, pescuit). Pentru turismul sportiv și agrement sunt la fel de importante râurile Crasna (57 km), Tur (66 km) și lacurile: Călinești (lac de acumulare pe râul Tur, cu cel mai întins luciul de apă din județ și o suprafață de 357 ha, situat la 37 km de municipiul Satu Mare, dispune de cabană turistică, minihotel și căsuțe), lacul de Cristal de lângă Ioșib (luciul de apă este de aproximativ 7 ha, fiind înconjurat, pe trei laturi, de plajă ușor înclinată și cu nisip grosier), Andrid – Dindești (luciul apei este de 8-10 ha, înconjurată de stufăriș și sălcii, cu posibilitate de pescuit), Bercu Nou (amenajare piscicolă cu o suprafață totală de 270 ha constituită din 4 bazine), Mujdeni – Orașul Nou (lac de agrement format artificial, există un complex turistic cu motel și căsuțe de lemn), Apa – Medieșu Aurit (format în urma exploatarea zăcămintului din zona balastierei, acoperă o suprafață de 130 ha) și balastierele Adrian I-IV, balastiera Daboț (fermă piscicola, baltă privată), Balta Veche Porumbești (fermă piscicola, baltă privată), Balta Dara (situată în mijlocul satului, luciul de apă măsoară 4 ha), Balta Tășnad (lac amenajat pentru pescuit, cu o suprafață de aproximativ 2 ha), Balta Valea Măriei Vama (lac amenajat pentru pescuit cu o suprafață de aproximativ 1,5 ha), lacurile Ocean și Junior Valea Vinului (lacuri de pescuit situate la 25 km de municipiul Satu Mare, pescuitul realizându-se în sistem prinde și eliberează), Lacul Odoreu (destinat în principal pescuitului sportiv), Moftinu Mic, Boghiș, Oțeloia Solduba, etc.

Ecoturismul. La baza derulării acestui tip de turism, care presupune conștientizarea ecologică și activitățile legate de natură, inclusiv observarea florei și faunei, stau ariile naturale protejate din județul Satu Mare, printre care putem menționa: rezervația naturală "Râul Tur", dunele de nisip de la Foieni, pădurea de frasini din Urziceni, mlaștina de interdune Vermeș, tînoavele din munții Oaș-Gutin, rezervația Runc și heleșteele de la Moftinul Mic, rezervațiile de tip botanic, arii de protecție avifaunistică, rezervațiile mixte și rezervațiile naturale geologice. Dezvoltarea turismului verde poate contribui la conservarea acestor zone aducând în același timp venituri pentru populație.

Turismul montan se poate practica, în județul Satu Mare, în munții Oașului și Gutâiului, unde există atât trasee turistice omologate, dar și peisaje pitorești cât și trasee pentru alpinism. Datorită zonei montane joase, județul Satu Mare este mai puțin corespunzător pentru practicarea sporturilor de iarnă, excepție făcând Sâmbra Oilor și Luna-Șes, care are o așezare favorabilă și potențial pentru atragerea amatorilor de sporturi montane.

Turismul de evenimente și afaceri, județul organizând în acest sens mai multe manifestări culturale, cu tradiție, expoziții, manifestări sportive, târguri, concursuri de dansuri populare, expoziții de pictură și prezentări de carte, festivaluri de muzică și teatru, baluri etc. Acestea se realizează în tot mai multe localități din județ, de obicei în cadrul zilelor orașului sau satului. De asemenea există o gamă largă de sărbători populare și festivaluri care pun în evidență elementele etnografice specifice diferitelor zone menționate în cadrul capitoului privitor la patrimoniul cultural al județului.

În ce privește turismul de afaceri, care s-a dezvoltat pe măsura întrării pe piața internă a firmelor internaționale, acesta se desfășoară, în general, în orașele mari, care pot asigura condițiile și infrastructura necesare pentru organizarea de congrese, conferințe, întâlniri de afaceri.

Turismul de tranzit, fără ședere peste noapte, se practică foarte frecvent în județul Satu Mare, datorită poziției periferice a acestuia. Integrarea localităților în traseele turismului de tranzit sunt stimulate pe traseele unde există propuneri de dezvoltare infrastructurală pentru asigurarea accesibilității la nivelul județului: Satu Mare – Baia Mare – Bazinul Maramureș, Satu Mare – Carei – Oradea, Satu Mare – Zalău, Satu Mare – Negrești-Oaș – Săpânța, Direcția Hust – Ujgorod (spre Ucraina) și direcția Debrecen și Nyíregyháza (spre Ungaria).

Turismul de sfârșit de săptămână poate fi practicat în zonele de pădure, zonele de agrement, locuri pitorești, malurile râurilor și lacurilor. Astfel de zone cu potențial pentru turismul de weekend sunt zonele periferice municipiului Satu Mare precum: Pădurea Noroieni, Pădurea Mare, zona Carei, Tășnad, Homoroade și Oțeloaia, Țara Oașului, Someș, Valea Turului, Călinești Oaș, Andrid, Mujdeni, Crucișor, Apa etc. În aceste zone, dar și în altele, se pot face investiții de genul zonelor verzi, piste pentru hipism, piste de ciclism, stranduri etc. Există un interes foarte mare pentru acest tip de turism, mai ales din partea locuitorilor din orașe, multe dintre activități fiind strâns legate și de turismul de pescuit.

12.3. Infrastructura de susținere a turismului

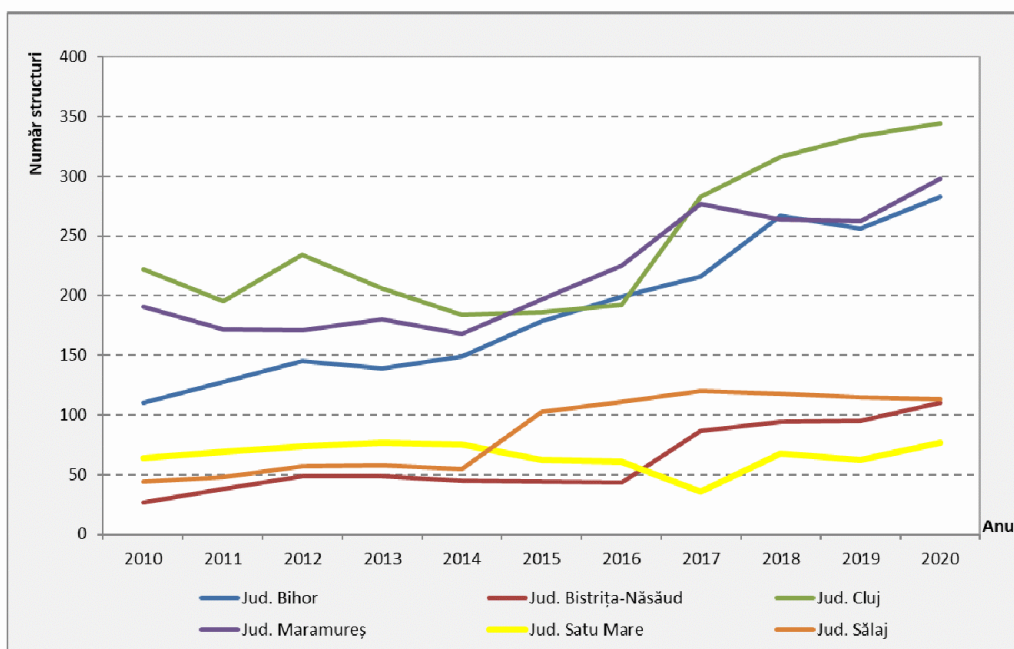
În județul Satu Mare Consiliul Județean este implicat direct în atragerea de fonduri pentru finanțarea turismului. Administrațiile locale doresc promovarea turismului, dar se simte lipsa de colaborare cu sectorul privat. Există mai multe proiecte demarate atât de sectorul privat cât și de sectorul public în ce privește dezvoltarea turismului în județ.

La centrele de informare turistică existente în Satu Mare, Tășnad și Negrești-Oaș au fost adăugate alte 12 centre de informare turistică în comunele Târșolț, Vama, Micula, Hodod, Bogdand, Bervenii, Medieșu Aurit, Certeze, Porumbesti, Orașu Nou, Turț și Doba prin proiecte finanțate prin măsura 3.1.3. PNDR “Încurajarea activității turistice”. De remarcat este faptul că 6 dintre localitățile în care au fost create noi centre de informare turistică în mediul rural nu au nicio unitate de cazare.

Conform datelor publicate de INS, în anul 2020 la nivelul județului Satu Mare funcționau 77 de unități de cazare, dintre care 20 hoteluri, 4 hosteluri, 14 moteluri, 14 vile turistice, o căsuță turistică, 6 pensiuni turistice și 18 agroturistice. În județ nu sunt raportate tabere școlare, campinguri sau popasuri turistice. Numărul de unități de cazare a crescut față de anul 2015 cu 24%, acestea totalizând în anul 2020 un număr de 2.648 locuri, cu 23% mai

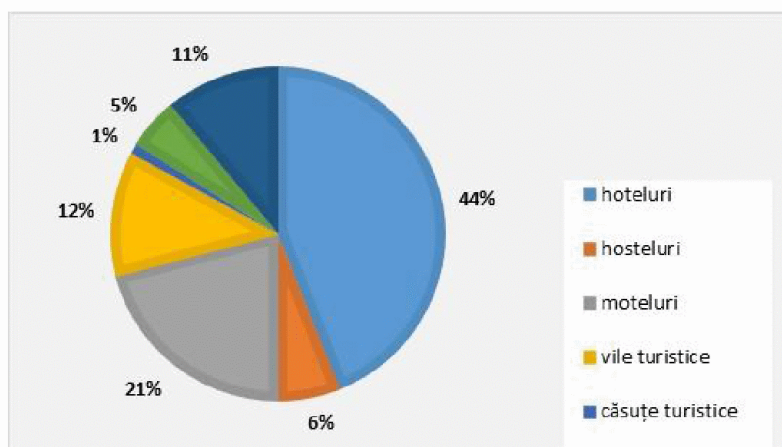
multe decât în anul 2015. Totuși, județul Satu Mare deține doar 6% din capacitatea de cazare de la nivelul regiunii Nord-Vest, ocupând ultimul loc între cele 6 județe componente.

În plus, în ultimii cinci ani, în 4 din celelalte 5 județe ale regiunii, baza de cazare a crescut față de 2015, cu procente cuprinse între 51% (Maramureș) și 150% (Bihor). Singurul județ cu o creștere mai mică decât a județului Satu Mare a fost Sălaj cu o creștere de doar 10% în ultimii cinci ani. În privința evoluției structurilor de cazare în ultimii 10 ani, se observă însă că județul Satu Mare a avut o creștere relativ constantă, spre deosebire de celelalte 5 județe, care au înregistrat creșteri spectaculoase: Bistrița-Năsăud 307%, Bihor 157% și Sălaj 157%.

Figura 12.1. Variația numărului de structuri de primire turistică în județul Satu Mare și restul județelor din Regiunea Nord-Vest. Sursa datelor: INS - Baza de date Tempo Online.

Din totalul locurilor de cazare din județ, 44% se regăseau în hoteluri, 21% în moteluri, 17% în vile și pensiuni turistice și 11% în pensiunile agroturistice, hosteluri 6%, în timp ce căsuțele turistice abia ating 1% din totalul unităților de cazare existente în anul 2020 (figura 12.3).

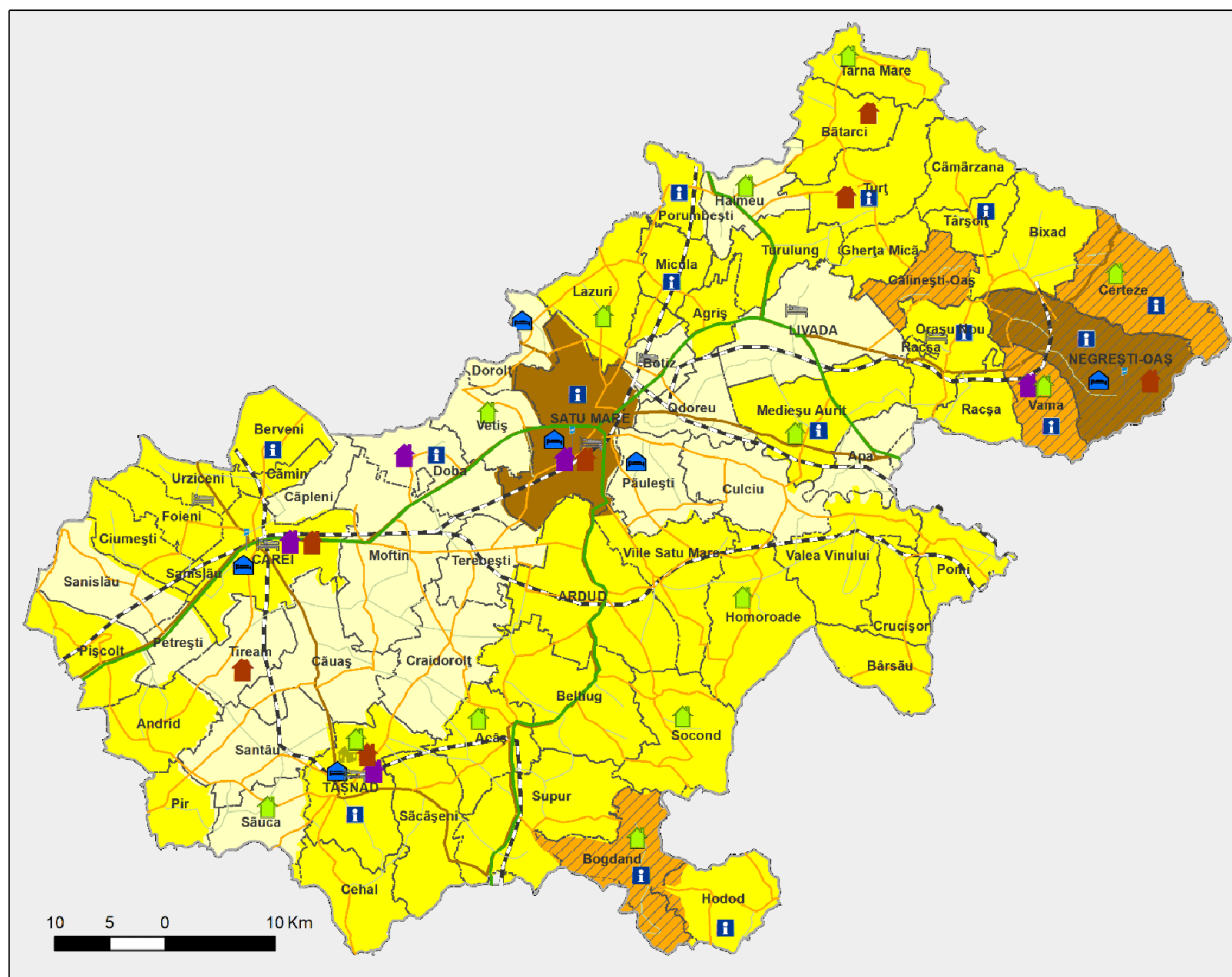

Figura 12.3. Capacitatea de cazare pe tipuri de structuri de primire turistică în județul Satu Mare.

Sursa datelor: INS - Baza de date Tempo Online.

Față de anul 2015, cele mai mari creșteri ale capacității de cazare au înregistrat hostelurile (344%) și pensiunile agroturistice (228%). Pensiunile turistice au fost singurele care au înregistrat o scădere a capacității de cazare în această perioadă înregistrând în anul 2020 cu 6% mai puține locuri decât în anul 2015. În ultimii cinci ani hotelurile, motelurile și căsuțele turistice au înregistrat creșteri mai mici de 25%.

Distribuția teritorială a unităților de cazare și evidențierea potențialului turistic local se regăsește în figura următoare.

Legenda

Unități de cazare

- centru de informare turistică
- căsuțe turistice
- hostel
- hotel
- motel
- pensiuni agroturistice
- pensiuni turistice
- vile turistice

Concentrarea în teritoriu a resurselor turistice

- foarte mare
- mare
- mediu
- scăzut
- concentrare mare de resurse turistice
cu infrastructură specific turistică redusă

Infrastructura de transport

- DE
- DN
- DJ
- DC
- Căi ferate
- Limită UAT
- Limita județului

Figura 12.4. Unități de cazare pe tipuri de structuri de primire turistică și concentrarea în teritoriu a resurselor turistice la nivel de UAT în județul Satu Mare.

La nivelul UAT-urilor din județ, cea mai mare capacitate de cazare se înregistrează în mediul urban (80% din total), cu precădere în municipiul Satu Mare (985 de locuri) și orașul Tășnad (605 locuri). Totodată, cele mai multe hoteluri, hosteluri și moteluri se regăsesc în mediul urban. Astfel, 90% dintre hoteluri sunt în orașele din județ și doar în comunele Dorolț și Păulești există câte un hotel. Hosteluri se regăsesc doar în 3 așezări urbane (Satu Mare, Negrești-Oaș și Tășnad). Moteluri funcționează în proporție de 79% tot în mediul urban. În mediul rural, acestea se regăsesc în comunele Botiz, Orașu Nou și Urziceni.

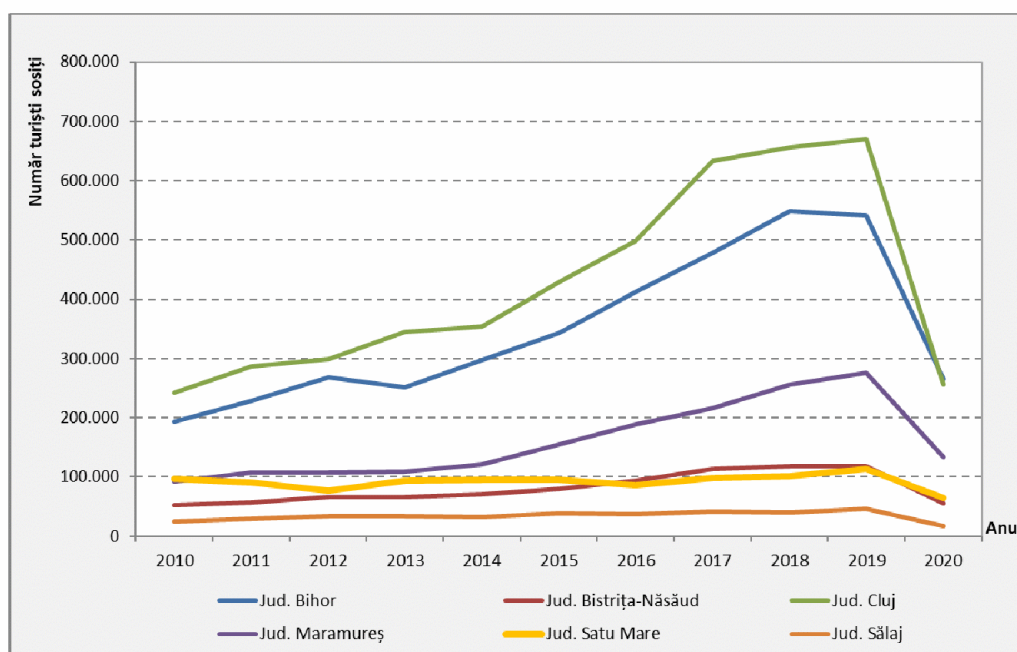
Din totalul vilelor și pensiunilor turistice din județ, 90% se află tot în mediul urban, doar comunele Doba și Vama având fiecare câte o vilă turistică în anul 2020. După cum se poate observa, cele mai multe unități de cazare sunt amplasate de-a lungul principalelor căi de comunicații și, mai ales, în așezările urbane Satu Mare, Tășnad și Carei. Acest lucru indică faptul că segmentul – țintă de clientelă pe care îl vizează este turismul de tranzit sau cel de afaceri (de ex. delegații ale unor persoane venite din alte zone).

Infrastructura specific turistică și tehnică necesită investiții în special în UAT-urile care au o concentrare mare a resurselor turistice naturale și antropice, dar care se confruntă cu lipsa unei infrastructuri specific turistică. Cel mai mare areal care se confruntă cu astfel de probleme este în zona montană de nord-est formată din 4 UAT-uri: Negrești-Oaș, Certeze, Vama și Călinești-Oaș. Dintre cele 4 unități administrative, Călinești-Oaș nu are nicio unitate de cazare funcțională.

Cele mai multe UAT-uri prezintă o concentrare medie în teritoriu a resurselor turistice naturale și antropice.

12.4. Circulația turistică

Conform datelor statistice existente, în anul 2020 la nivelul județului Satu Mare s-au raportat 64.350 de turiști cazați, dintre care 61.673 români (95,8% din total) și 2.677 străini (4,2%). Numărul acestora a scăzut față de anul 2015 cu 24% în cazul românilor și 81% în cazul străinilor. Această scădere accentuată se poate justifica și prin restricțiile de circulație impuse în anul 2020 care au afectat sectorul turistic în toată lumea cu efecte în special asupra numărului de turiști străini sosiți. Pentru a avea o imagine reală a cererii turistice și a numărului de turiști sosiți în județul Satu Mare ne vom raporta la anul de referință 2019 care nu a fost afectat de pandemia de COVID-19. Astfel, evoluția numărului de turiști sosiți atât în regiunea de Nord-Vest, cât și în județul Satu Mare urmează un trend ascendent, urmată de scăderea bruscă din anul 2020, care este însă caracterizat de o situație aparte ce se reflectă nu doar la nivel național, ci și internațional. Astfel, datele statistice indică o creștere cu 21% a numărului total de turiști din 2019 față de 2015 și de numai 18% față de anul 2010 (figura 12.5).

Figura 12.5. Variația numărului de turiști sosiți în județul Satu Mare și în județe din regiunea Nord-Vest. Sursa datelor: INS - Baza de date Tempo Online.

În anul 2020, județul Satu Mare avea o pondere de doar 3,2% din totalul turiștilor din regiunea Nord-Vest (penultimul loc din cele 6 județe, după Salaj) și o pondere a turiștilor străinilor de doar 6% din totalul înregistrat la nivelul regiunii de dezvoltare.

Distribuția teritorială a numărului de turiști sosiți în județul Satu Mare, care este eprezentată în figura 12.6, indică faptul că în anul 2020, mediul urban a atras 74% din numărul total de turiști sosiți: Satu Mare – 26.716, Carei – 5.366, Livada – 709, Negrești-Oaș – 4.226 și Tășnad – 10.649. În zona rurală, UAT-urile cu reprezentativitate în acest domeniu au fost: Acâș, Bogdand, Botiz, Certeze, Dorolt, Homoroade, Lazuri, Medieșu Aurit, Odores, Orașu Nou, Păulești, Sauca, Tarna Mare, Urziceni, Vama, Vetis și Viile Satu Mare. Valoare maximă a numărului de turiști atrași se întâlnește în localitatea Vetis – 5.776. Peste 1000 de turiști s-au înregistrat în comunele Dorolt, Păulești și Vama, în timp ce valori mai mici de 100 turiști sunt specifice comunelor Bogdand, Lazuri, Urziceni și Viile Satu Mare.

Analiza teritorială relevă concentrarea turiștilor în jurul municipiului Satu Mare și pe axa Satu Mare – Negrești-Oaș. Toate localitățile deservite de DN 19, pe traseul de legătură între Satu Mare și Negrești-Oaș au înregistrat sosiri ale turiștilor.

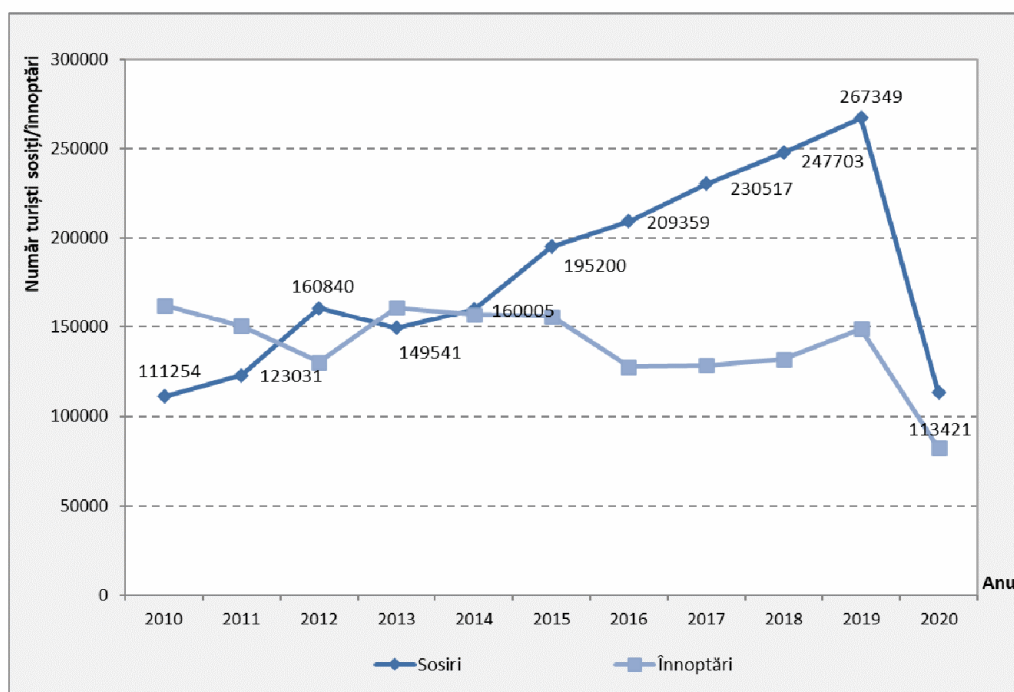
Numărul înoptărilor turiștilor românilor a fost de 76.449 în 2020, mai mic cu 40% față de anul 2015 și cu 47% față de 2010. Și numărul înoptărilor turiștilor străini a fost semnificativ redus (-80%) față de anul 2015. Se observă însă faptul că numărul înoptărilor cunoaște o tendință evolutivă foarte variată la nivelul județului Satu Mare, având creșteri și scăderi periodice în ultimul deceniu, pentru ambele categorii de turiști. În figura 12.7 este prezentată variația anuală a numărului de înoptări, pe categorii de turiști, în județul Satu Mare, în perioada 2010-2020.

Durata medie a sejurului turistic pentru români a scăzut de la 2,43 nopți în 2015 la doar 1,28 nopți în 2020, mult sub media regională (2,09 nopți), în schimb cel al turiștilor străini a crescut ușor în 2020 la 2,22 de la 2,13 nopți în 2015, fiind puțin peste media regională (2,03 nopți).

În figura 12.8 este evidențiată variația numărului de sosiri și înnoptări în județul Satu Mare în perioada 2010-2020.

Figura 12.8. Variația numărului de sosiri și înnoptări în județul Satu Mare în perioada 2010-2020.

Sursa datelor: INS - Baza de date Tempo Online.

Indicele de utilizare netă a capacității de cazare în funcțiune din județ a fost în anul 2020 de 12%, sub media regională de 17,3%, situând județul Satu Mare pe penultimul loc în regiunea de Nord-Vest. Față de anul 2015, indicele de utilizare netă a scăzut cu 9%, de la 21% la 12%, pe fondul scăderii capacității de cazare în funcțiune din județ cu 18% în perioada 2015-2020.

Pe baza datelor centralizate în tabelul de mai jos, se desprind câteva concluzii relevante privind circulația turistică din județul Satu Mare, care a suferit scăderi semnificative în anul 2020, ca în toate celelalte județe ale țării, din cauza pandemiei de Covid-19, după cum urmează:

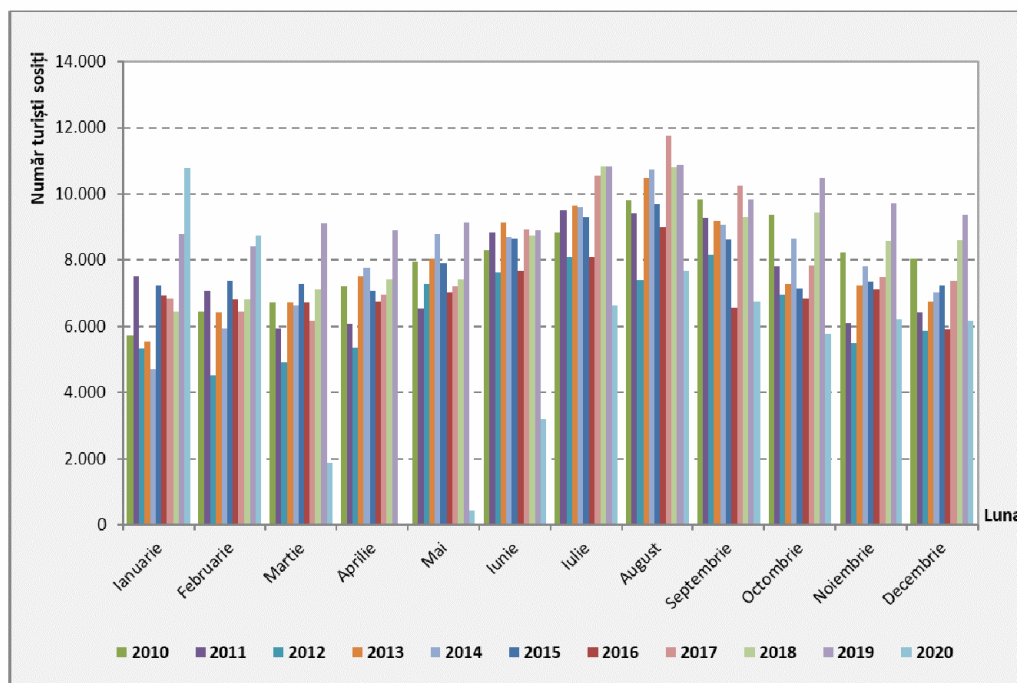
- cei mai mulți turiști s-au cazat în anul 2020 în municipiul Satu Mare (42% din total), urmat de orașul Tășnad (17%), Vetiș (9%) și municipiul Carei (8%), restul UAT-urilor cu unități de cazare înregistrând procente foarte mici;

Tabelul 12.3. *Principali indicatori ai activității turistice din județul Satu Mare în anul 2020, pe UAT și tipuri de unități de cazare. Sursa datelor: INS - Baza de date Tempo Online.*

Tipuri de structuri de primire turistică	UAT	Capacitatea de cazare turistică în funcțiune	Sosiri în structuri de primire turistică	Înnoptări în structuri de primire turistică	Durata medie a sejurului turistic	Indicele de utilizare a capacității de cazare turistică
		număr locuri/ zile	număr	număr	(zile/turist)	%
Hoteluri	Satu Mare	182.916	15.393	20.144	1,31	8,42
	Carei	17.028	1.290	1.531	1,19	7,58
	Negrești-Oaş	53.989	3.395	4.531	1,33	6,29
	Tășnad	32.368	4.635	8.668	1,87	14,32
	Dorolț	23.120	1.878	2.130	1,13	8,12
	Păulești	12.138	1.325	1.476	1,11	10,92
Hosteluri	Satu Mare	24.278	1.969	2.284	1,16	8,11
	Negrești-Oaş	2.290	358	378	1,06	15,52
Moteluri	Satu Mare	26.946	2.670	3.184	1,19	9,91
	Carei	21.078	2.849	5.045	1,77	13,52
	Livada	13.294	709	816	1,15	5,33
	Tășnad	47.107	4.107	5.421	1,32	8,72
	Botiz	15.480	747	891	1,19	4,83
	Orașu Nou	10.449	850	988	1,16	8,13
	Urziceni	11.271	986	1.116	1,13	8,75
Vile turistice	Satu Mare	31.298	4.929	5.970	1,21	15,75
	Carei	9.248	1.227	1.399	1,14	13,27
	Tășnad	2.896	499	574	1,15	17,23
	Vama	7.740	1.004	1.140	1,14	12,97
Pensiuni turistice	Satu Mare	11.335	1.755	2.062	1,17	15,48
	Negrești-Oaş	6.192	473	582	1,23	7,64
	Tășnad	11.982	1.408	1.567	1,11	11,75
Pensiuni agroturistice	Acâș	16.767	986	1.114	1,13	5,88
	Bogdand	248	24	24	1,0	9,68
	Botiz	910	189	219	1,16	20,77
	Certeze	600	154	190	1,23	25,67
	Homoroade	3.096	740	807	1,09	23,90
	Lazuri	248	18	24	1,33	7,26
	Medieșu Aurit	3.888	574	658	1,15	14,76
	Odoreu	2.430	296	324	1,09	12,18
	Săuca	3.822	556	660	1,19	14,55
	Tarna Mare	248	20	20	1,0	8,06
	Vama	2.430	525	571	1,09	21,60
	Vetiș	9.792	5.776	5.856	1,01	58,99
Viile Satu Mare	248	36	42	1,17	14,52	

- în ceea ce privește durata medie a sejurului turistic, aceasta nu ajunge în niciun UAT la 2 nopți/turist, cea mai lungă durată medie a sejurului înregistrându-se în municipiul Carei (1,77 nopți/turist), iar cea mai mică de – cu o medie de 1 noapte/turist, specifică turismului de tranzit, în comuna Tarna Mare, urmată de Vetiș cu 1,01 nopți/turist;
- cel mai ridicat indice de utilizare netă a capacității de cazare s-a înregistrat la unitățile de cazare din Vetiș (59%), Certeze (26%), Homoroade (24%) și Vama (22%) toate fiind în pensiuni agroturistice. La polul opus, locurile disponibile au ocupate în proporție de sub 10% în Negrești-Oaș, Dorolț, Livada, Botiz, Orașu Nou, Urziceni, Acăș, Bogdand, Lazuri, Tarna Mare.
- cei mai mulți turiști sosiți în județ au optat pentru cazarea la hotel (43% din total), moteluri (20%), pensiuni turistice (15%) și vile turistice (12%).

Sezonalitatea activității turistice pentru anii 2010-2020, indică un vârf de sosiri și înnopțări ale turiștilor în lunile de vară iulie-august, respectiv un minim în lunile ianuarie și februarie. Cu toate acestea, variațiile duratei sejurului turistic sunt minore de la un an la altul (figura 12.9, Sursa datelor: INS - Baza de date Tempo Online).

Figura 12.9. Sezonalitatea circulației turistice din județul Satu Mare în perioada 2010-2020.

13. CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ

13.1. Administrația publică locală

Administrația publică nu are un rol nemijlocit în procesul de dezvoltare economică, întrucât ea nu creează locuri de muncă în mod direct și nu desfășoară activități care să genereze profit. Cu toate acestea, îndeplinește un rol definitoriu – acela de a crea cadrul în care au loc schimburile între cetățeni, între firme sau între clienți și companii. Este, în acest sens, un facilitator și reglementator, iar comunitățile în care administrația a jucat un rol activ în definitivarea cadrului de dezvoltare și în care a stimulat dezvoltarea schimburilor economice și sociale între actori au prosperat mai mult decât cele în care administrația s-a limitat la rolul de martor al activităților sociale și la cel birocratic, reactiv.

În conformitate cu O.U.G. nr. 57/ 2019 Art. 170, alin. (1) Consiliul Județean Satu Mare este autoritatea administrației publice locale, constituită la nivelul județului Satu Mare, pentru coordonarea activității consiliilor comunale, orașenești și municipale din județul Satu Mare, în vederea realizării serviciilor publice de interes județean.

Potrivit Regulamentului de organizare și funcționare al Consiliului Județean Satu Mare, aprobat prin Hotărârea Consiliului Județean nr. 5/ 29.01.2021:

Raporturile dintre autoritățile administrației publice din comune, orașe, municipii și autoritățile administrației publice de la nivelul județului se bazează pe principiile autonomiei locale, legalității, cooperării, solidarității, egalității de tratament și responsabilității.

În relațiile dintre Consiliul Județean și președintele consiliului județean, precum și între autoritățile administrației publice din comune, orașe, municipii și autoritățile administrației publice de la nivel județean nu există raporturi de subordonare; în relațiile dintre acestea există raporturi de colaborare.

Consiliul Județean Satu Mare are 32 de consilieri județeni, a căror activitate se desfășoară în cadrul unor comisii de specialitate care vizează:

- activități economico-financiare;

- realizarea lucrărilor publice, construcții și modernizarea drumurilor de interes județean;
- muncă și protecție socială, sănătate și familie, protecția copilului;
- protecția mediului, turism și agricultură;
- învățământ, activități social – culturale, culte, sport și tineret;
- administrarea domeniului public și privat al județului, dezvoltare urbanistică, conservarea monumentelor istorice și de arhitectură, amenajarea teritoriului;
- juridic, disciplină, administrație publică, relații cu cetățenii, probleme ale minorităților;
- dezvoltare regională, cooperare internă și internațională, parteneriate interne și internaționale.

Activitatea executivă este susținută de aparatul de specialitate, care cuprinde 217 persoane, din care 3 demnitari, 153 funcționari publici, 61 personal contractual.

Potrivit Regulamentului de organizare și funcționare al aparatului de specialitate al Consiliului Județean Satu Mare, aprobat prin Hotărârea Consiliului Județean nr. 85/ 2019, aparatul de specialitate al Consiliului Județean este subordonat președintelui Consiliului Județean și este format din funcționari publici și personal contractual.

Aparatul de specialitate al Consiliului Județean are rolul de a sprijini funcționarea Consiliului Județean, având abilitatea legală de a fundamenta prin documente (rapoarte, studii, referate, opinii, informări etc.), sub aspect legal, tehnic, economic, de eficiență și/ sau eficacitate, procesul decizional în baza competențelor proprii, pe care le exercită elaborând proiecte de acte administrative și operațiuni tehnico-materiale.

Structura aparatului de specialitate al Consiliului Județean Satu Mare este formată din direcții, servicii și compartimente, după cum urmează:

1. Secretarul General al Județului
2. Serviciul Resurse Umane, Salarizare
3. Compartimentul de Audit Intern
4. Compartimentul Informatică
5. Compartimentul Autoritate Tutelară
6. Serviciul Public Județean Salvamont
7. Direcția Achiziții Publice:
  - 7.1. Compartimentul Achiziții Publice
  - 7.2. Compartimentul Contractare Servicii Sociale
8. Serviciul de Coordonare și Cooperare Instituțională:
  - 8.1. Compartimentul Asistență Medicală și Guvernanță Corporativă
  - 8.2. Compartimentul Proiecte cu Finanțare Nerambursabilă și Coordonare Instituțională

8.3. Biroul Relația cu Mass-Media, Protocol și Editarea Monitorului Oficial al Județului

9. Direcția Juridică:

9.1 Serviciul Juridic și Contencios

9.2. Compartimentul Relații cu Consilierii

9.3. Compartimentul Patrimoniu

10. Direcția Economică:

10.1. Serviciul Buget

10.2. Compartimentul Contabilitate

11. Direcția Administrație Publică Locală:

11.1. Compartimentul Informare, Relații Publice și Gestionarea Documentelor

11.2. Compartimentul Neutralizare Deșeuri de Origine Animală

11.3. Serviciul Administrativ:

11.3.1. Compartimentul PSI, Situații de Urgență

11.3.2. Compartimentul Întreținere, Reparații

11.3.3. Compartimentul Deservire Auto

12. Direcția Tehnică:

12.1. Serviciul Drumuri și Transporturi

12.1.1. Compartimentul Transporturi

12.1.2. Compartimentul Drumuri

12.2. Serviciul Managementul Regional al Deșeurilor Urbane și Lucrări Publice

13. Direcția Arhitect Șef:

13.1. Serviciul Urbanism și Disciplina în Construcții:

13.1.1. Compartimentul Amenajarea Teritoriului, Urbanism și Protecția

Mediului

13.1.2. Compartimentul Autorizări și Disciplina în Construcții

13.1.3. Compartimentul Avize, Legalitate

13.2. Compartimentul G.I.S.

14. Direcția de Dezvoltare Regională:

14.1. Serviciul Managementul Proiectelor

14.2. Serviciul Monitorizare;

14.2.1. Compartimentul Monitorizare

14.2.2. Unitatea pentru Monitorizarea Serviciilor de Utilități Publice

În subordinea/ sub autoritatea Consiliului Județean Satu Mare își desfășoară activitatea următoarele organisme prestatoare de servicii publice sau de utilitate publică de interes județean:

- Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului a Județului Satu Mare;

- Direcția Generală de Evidență a Persoanelor Satu Mare;
- Muzeul Județean Satu Mare;
- Biblioteca Județeană Satu Mare;
- Filarmonica de Stat “Dinu Lipatti” Satu Mare;
- Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Satu Mare;
- Școala de Arte Satu Mare;
- Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă – Școala Specială nr. 1 Satu Mare;
- Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Satu Mare;
- Serviciul Public de Administrare a Sistemului Integrat de Management al Deșeurilor din Județul Satu Mare;
- Societatea Palat Jud. S.R.L.;
- R.A. Aeroportul Satu Mare;
- Spitalul Județean de Urgență Satu Mare;
- Spitalul de Pneumofiziologie Satu Mare;
- Spitalul Orășenesc Negrești-Oaș.

13.2. Bugetul local/ resurse financiare

În ceea ce privește bugetul propriu de venituri și cheltuieli al Consiliului Județean Satu Mare conform datelor Direcției pentru Politici Fiscale și Bugetare Locale (DPFBL) din cadrul MLPDA, în anul 2020, Consiliul Județean Satu Mare și cele 65 de primării din județ au avut încasări totale la buget de 1.139 milioane lei. Dintre acestea, 19% au fost încasate la bugetul Consiliului Județean, 29% la cele ale municipiilor Satu Mare și Carei, 9% la cele ale orașelor Livada, Tășnad, Ardud și Negrești-Oaș, iar 43% la bugetele celor 59 de comune.

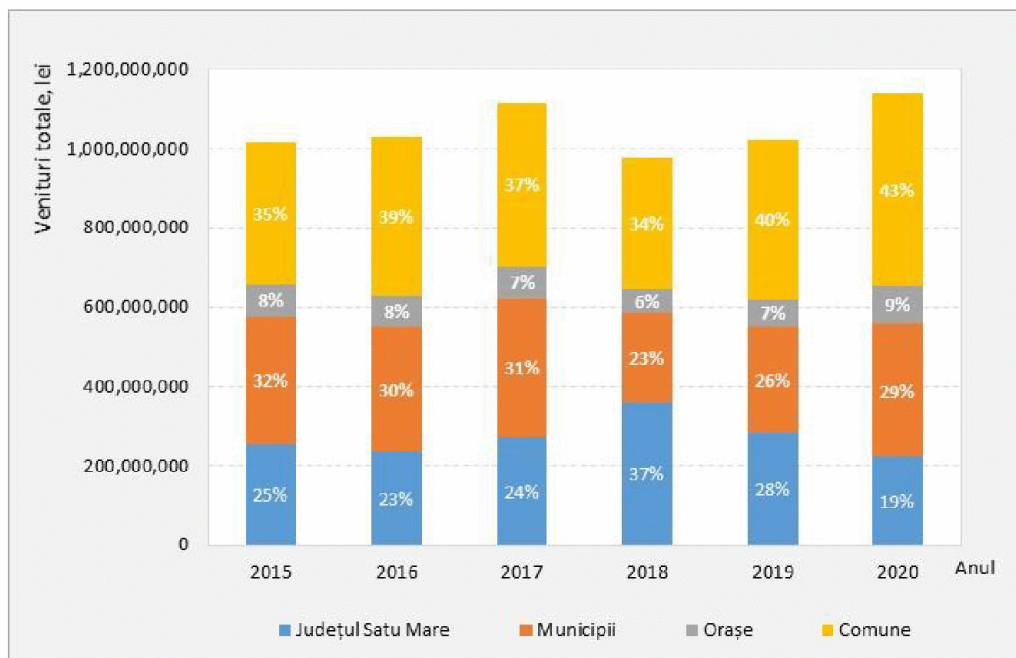
Comparativ cu anul 2015, încasările la bugetul județean și bugetele locale au avut evoluții diferite. Dacă bugetul Consiliului Județean a scăzut cu 12% în 2020 față de 2015, cele locale au cunoscut creșteri de aproximativ 20%, însă inegal distribuite între UAT-uri. Bugetele municipiilor au crescut cu 3%, cele ale orașelor cu 23%, iar în cazul comunelor creșterile au fost de 35%. Posibile explicații pentru aceste variații sunt, în principal legate de:

- finanțările generoase, mai ales prin programe guvernamentale (PNDL), pentru realizarea de proiecte de infrastructură locală, care au fost însă foarte limitate pentru centrele urbane, prin obiectivele acestora (reabilitarea / modernizarea drumurilor județene, comunale, a școlilor fără autorizație sanitară, introducerea alimentării cu apă și canalizare etc.).

- adoptarea de către Guvern, în anul 2018, ca sumele defalcate din TVA pentru plata profesorilor să nu mai tranziteze bugetele locale, ci să se facă direct de către autoritățile centrale. Deși aceste sume nu aduceau niciun beneficiu direct primăriilor (care încasau de la bugetul de stat și plăteau unităților de învățământ aceeași sumă), ponderea lor în bugetele locale era însemnată. Această măsură a afectat mai ales mediul urban, unde numărul de personal este mult mai ridicat decât în comune, prin existența unui număr mare de licee, școli și grădinițe. Fără impactul acestei decizii, s-ar fi înregistrat o creștere a bugetelor municipiilor mai mare.
- investițiile mari derulate în centrele urbane, precum cele din domeniul apei și apei uzate, respectiv a managementului deșeurilor, nu au fost reflectate în bugetele locale ale UAT-urilor, fiind implementate de către CJ, în parteneriat cu ADI-urile de profil și operatorul de apă regional. Cum aceste investiții s-au concentrat în zonele urbane, acest lucru a afectat mai ales bugetele acestora.

Variațiile anuale ale bugetelor local pe categorii de UAT-uri sunt evidențiate în figura următoare.

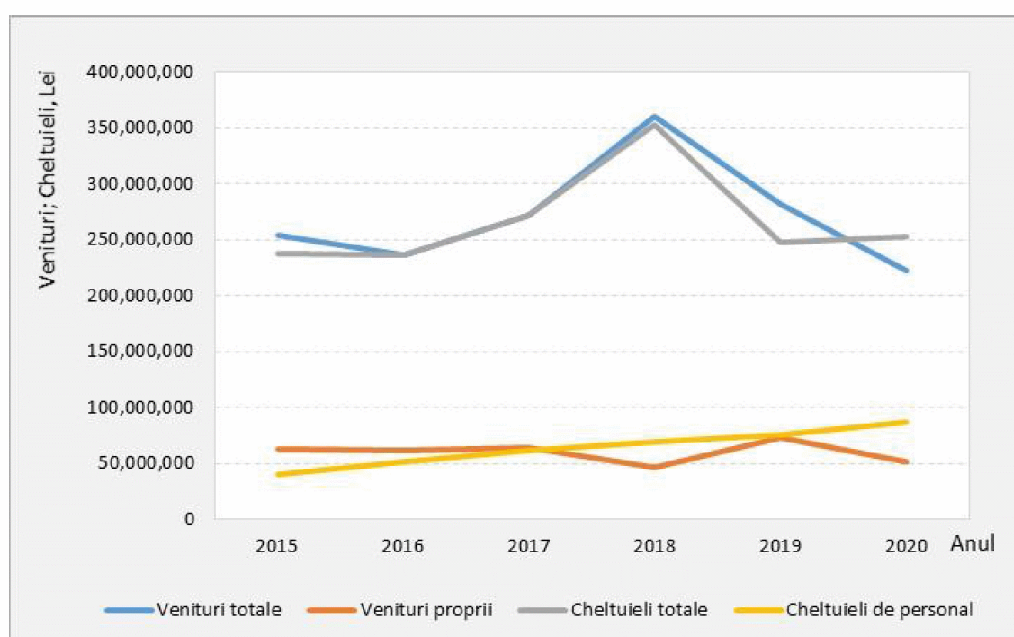

Figura 13.1. Dinamica veniturilor totale din cadrul bugetelor locale ale UAT-urilor din județul Satu Mare, în perioada 2015-2020. Sursa datelor: MLPDA, DFPBL.

Annual, Consiliul Județean dezbate și aprobă bugetul general al județului Satu Mare, bugetul fondurilor externe nerambursabile și bugetele instituțiilor publice și activităților finanțate integral sau parțial din venituri proprii. Aceste documente sunt emise în baza OUG 57/2019 Codul Administrativ, a Legii 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare. Aprobarea are loc și în urma analizei rapoartelor Direcției economice din cadrul aparatului de specialitate al Consiliului Județean Satu Mare,

a comunicării cotelor defalcate din impozitul pe venit (alocări directe), estimate în anul curent și a sumelor defalcate din taxa pe valoare adăugată din anul curent și estimările pe următorii trei ani și a hotărârii Consiliului Județean Satu Mare pentru aprobarea repartizării pe unități administrativ-teritoriale din județul Satu Mare a sumei corespunzătoare cotei procentuale din impozitul pe venit și a sumelor defalcate din taxa pe valoare adăugată pentru echilibrarea bugetelor locale pentru anul în curs și a avizelor favorabile a Comisiilor de Specialitate.

Din graficul prezentat mai jos se observă că valoarea maximă a bugetului local aferent Județului Satu Mare corespunde anului 2018. Un alt aspect relevant care reiese din grafic este dat de valoarea cheltuielilor de personal, care în anul 2020 este mai mare decât componenta veniturilor proprii.

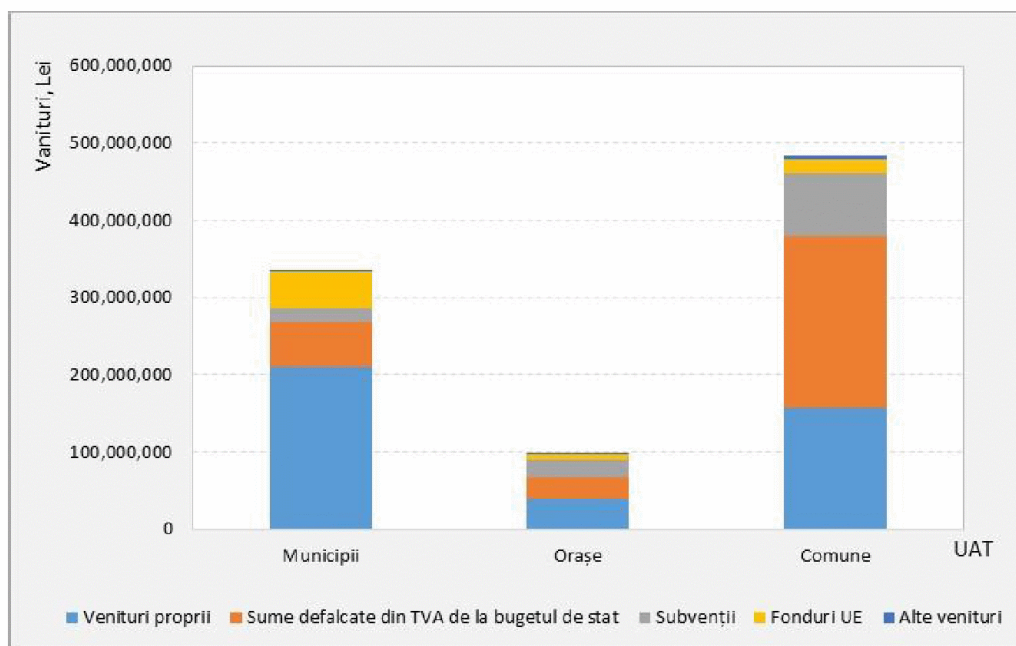

Figura 13.2. Dinamica încasărilor și cheltuielilor Consiliului Județean Satu Mare, în perioada 2015-2020. Sursa datelor: MLPDA, DFPBL.

În execuția veniturilor bugetului local al județului Satu Mare încasările cele mai mari sunt în principal din cotele și sumele defalcate din impozitul pe venit, din sumele defalcate din taxa pe valoare adăugată, din subvențiile de la bugetul de stat și din sumele încasate de la Uniunea Europeană, în contul plăților efectuate și refinanțărilor.

Pentru anul 2020, în ceea ce privește sursele de finanțare ale bugetelor UAT-urilor din județul Satu Mare, aproximativ 45% din totalul încasărilor provin din surse proprii (cote defalcate din impozitul pe venit, taxe pe proprietate, concesiuni, închirieri, amenzi etc.), în timp 46% sunt sume transferate de la bugetul de stat, fie sub forma cotelor defalcate din TVA (în principal pentru echilibrarea bugetelor locale), fie sub forma subvențiilor (pentru programe guvernamentale de investiții, de tipul PNDL). Diferența de maxim 9% este reprezentată de fondurile europene accesate direct de către autoritățile locale sau de alte surse de venit (de ex. încasarea taxelor de salubritate, vânzarea unor active etc.).

În cazul celorlalte categorii de UAT-uri, structura veniturilor totale este evidențiată în figura de mai jos.

Figura 13.3. Sursele de venit la bugetele UAT-urilor din județul Satu Mare, în anul 2020.

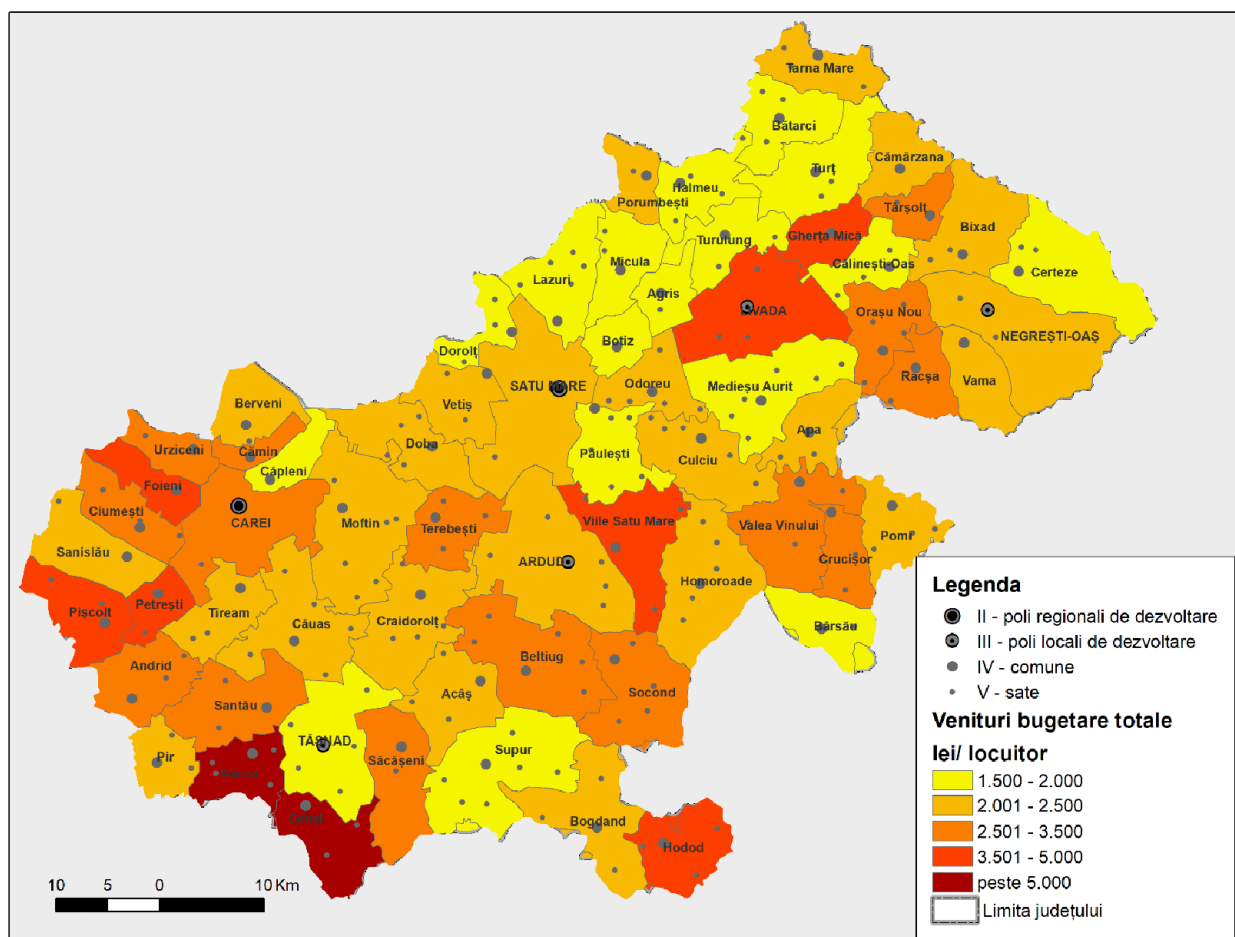
Sursa datelor: MLPDA, DFPBL.

Cheltuielile bugetului local exprimă eforturile financiare realizate pentru acoperirea cerințelor sociale, culturale, economice, a serviciilor de dezvoltare publică și a altor cerințe ale locuitorilor județului. În ultimii ani administrația județeană a acordat atenție deosebită îmbunătățirii serviciilor din domeniul sănătății, precum și dezvoltării, modernizării sistemului rutier județean, educației, culturii și protecției mediului.

Comparativ cu celelalte județe din Regiunea Nord-Vest, bugetele administrațiilor locale din Satu Mare au fost pe ultimul loc în anul 2020. Astfel, fiecare locuitor rezident al județului a beneficiat în medie de 2.934 lei. Toate acestea în contextul în care încasările la buget ale administrațiilor locale au fost de 1.389 lei/locuitor, penultimul loc în cadrul județelor din regiune. Așadar, procesul de redistribuire a resurselor bugetare de la nivel național a compensat nivelul redus al încasărilor din surse proprii ale primăriilor și Consiliului Județean. Acest lucru se explică prin reducerea semnificativă a alocărilor din programele guvernamentale de investiții, precum PNDL și prin criza generată de pandemia de COVID-19, care a determinat administrațiile locale să se bazeze cât mai mult pe resursele proprii, întrucât bugetele naționale se confruntă cu deficite foarte mari, tot mai greu de finanțat. Din această perspectivă, județul Satu Mare va fi destul de afectat de scăderea resurselor pentru investiții, cu precădere în mediul rural. Singura soluție sustenabilă pentru asigurarea acestora este apelarea la fondurile europene disponibile în actuala și viitoarea perioadă de programare, respectiv creșterea bazei de impozitare locale, mai ales în ceea ce privește cotele defalcate din impozitul pe venit și taxele pe proprietățile persoanelor juridice.

UAT-urile din județul Satu Mare care au înregistrat cele mai mari încasări bugetare medii per locuitor în anul 2020 au fost Cehal, Săuca, Gherța Mică, Foieni și Viile Satu Mare (peste 4.000 lei/locuitor). La polul opus s-au regăsit orașul Tășnad și o serie de comune – Agriș, Bârsău, Bătarci, Botiz, Căpleni, Certeze, Dorolț, Halmeu, Lazuri, Medieșu Aurit, Micula, Păulești, Supur, Turț și Turulung – cu încasări mai mici de 2.000 lei/locuitor.

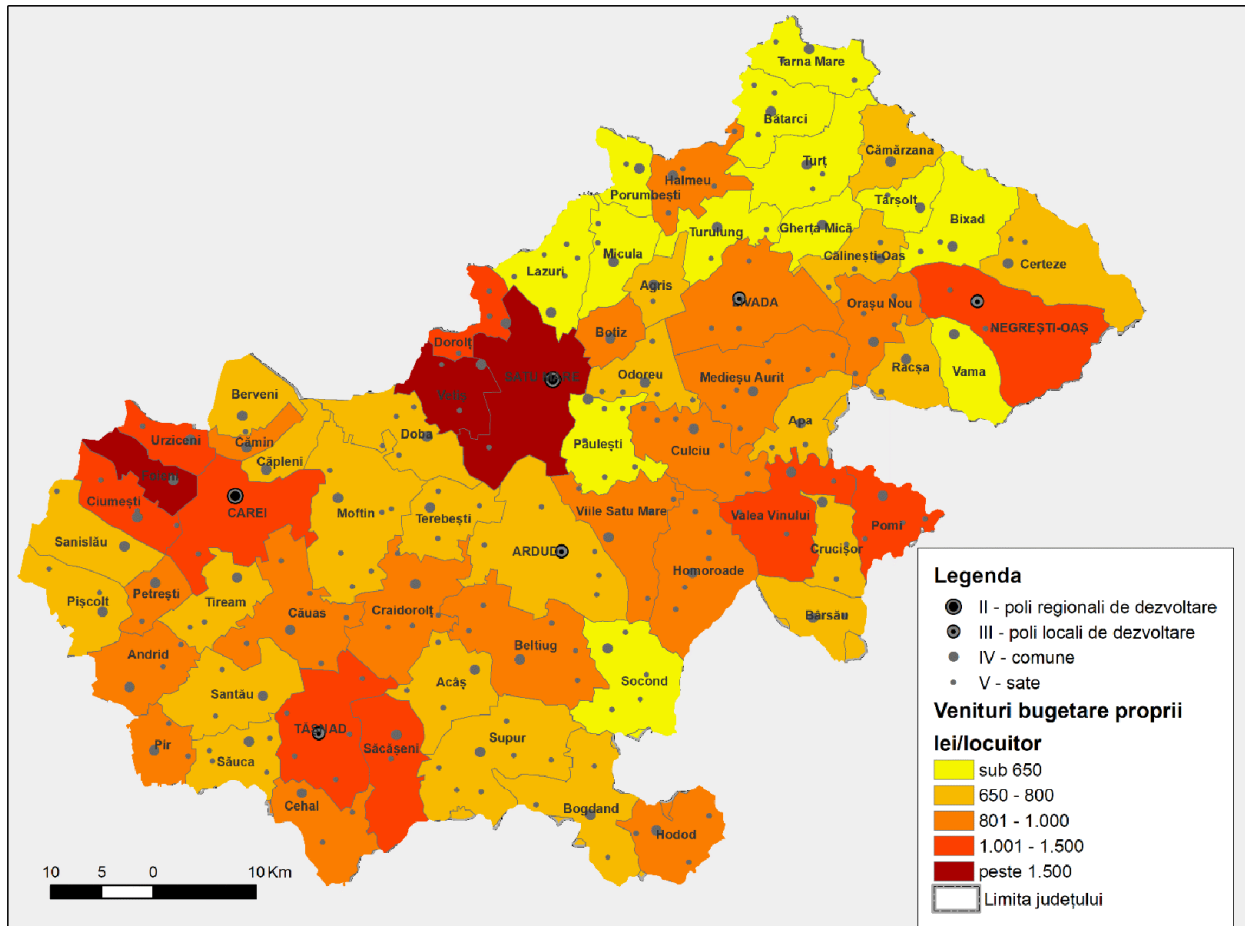
Situația privind venituri la nivel de locuitor în anul 2020 pentru fiecare UAT din județ, este evidențiată în figura următoare.

Figura 13.4. Veniturile bugetare totale/locuitor (lei) ale UAT-urilor din județul Satu Mare în anul 2020. Sursa datelor: MLPDA, DFPBL.

Într-o analiză realizată din perspectiva veniturilor din surse proprii per locuitor în anul 2020, situația la nivel de UAT se modifică puțin. Astfel, cel mai ridicate valori s-au înregistrat în municipiul Satu Mare și în comunele Foieni și Vetiș (peste 1.500 de lei/locuitor). Cele mai reduse venituri proprii medii (sub 600 lei/locuitor) s-au înregistrat în comunele Bătarci, Gherța Mică, Lazuri, Micula, Socond, Tarna Mare, Târșolt și Vama.

În figura 13.5 este prezentată situația privind veniturile proprii la nivel de locuitor în anul 2020 pentru fiecare UAT din județ.

Figura 13.5. Veniturile proprii/locuitor (lei) ale UAT-urilor din județul Satu Mare în anul 2020.

Sursa datelor: MLPDA, DFPBL.

În ceea ce privește structura cheltuielilor pe titluri, în anul 2020, 29% din bugetele UAT-urilor din județul Satu Mare au fost orientate către costurile cu personalul (în special cu angajații din aparatul propriu al primarului/președintelui), 22% pe cheltuielile cu bunuri și servicii (de ex. reparații și dotări, combustibili, utilități, mobilier etc. pentru activele și serviciile din administrarea primăriilor/CJ), 10% către cele de investiții (din fonduri proprii, guvernamentale sau europene) și 5% pe asistență socială (plăți către beneficiarii de diferite beneficii, costuri cu serviciile sociale furzinate de direcțiile/serviciile din subordinea CJ sau a primăriilor/consiliilor locale). Restul de 34% au revenit altor cheltuieli (transferuri către entități din subordine, restituiri de împrumuturi, dobânzi etc.).

Cheltuielile cu personalul au scăzut față de anul anterior cu aproape 2 procente, iar față de anul 2015 cu 7%.

O evoluție oscilantă au avut și cheltuielile de capital (cu investițiile), care au totalizat 22% din totalul cheltuielilor în anul 2020, dublu față de anul 2015, dar o pondere mai mică decât cea atinsă în anul 2018, de 24%. De remarcat aici este faptul că în intervalul 2015-2020 acestea au fost corelate cu fondurile europene și cu subvențiile guvernamentale atrase de autoritățile locale. Acest lucru confirmă faptul că cele mai multe dintre UAT (cu precădere cele rurale) sunt dependente de transferurile de la bugetul de stat pentru asigurarea

cheltuielilor curente. Se constată că aceste UAT-uri nu dispun sau dispun într-o foarte mică măsură de resurse proprii pentru realizarea de investiții noi.

Per ansamblu, în comparație cu media națională, UAT-urile din județul Satu Mare alocă un procent mai mare din buget pentru plata salariilor (29% față de 24%, în 2020) și un procent egal pentru investiții și bunuri și servicii (32%), în schimb alocă mai puțini bani, subvenții (1% față de 4%, pe fondul desființării sistemelor centralizate de termoficare), transferuri (5% față de 8%), asistență socială (5% față de 9%), respectiv dobânzi și operațiuni financiare (2% față de 3%, puține primării contracând credite pentru investiții din surse proprii).

În ceea ce privește structura cheltuielilor pe capitole, adică pe domenii gestionate de administrațiile locale, cele cu transporturile aveau cea mai ridicată pondere în 2020 (22% din total) în contextul în care mare parte din fondurile guvernamentale și europene au fost dirijate către asfaltări de drumuri județene, comunale, poduri, podețe etc. Acestea erau urmate de cele cu asigurările și asistența socială (20% din total), ca urmare a numărului mare de beneficii acordate populației cu venituri reduse, dar și a sistemului extins de centre și servicii sociale publice (de ex. rețeaua de asistenți maternali, personali, centrele sociale ale DGAPSC, ale primăriilor etc.). Pe locul trei s-au situat serviciile publice generale, cu o pondere de aproape 19%. În perioada 2015-2020, fondurile alocate asistenței sociale au crescut de 1,4 ori, iar cele destinate cheltuielilor de funcționare ale administrațiilor locale au crescut de 1,5 ori, în timp ce fondurile dedicate apărării, siguranței și ordinii publice sau sănătății au rămas sub 5% din totalul bugetelor anuale. Aceste evoluții sunt îngrijorătoare pentru dezvoltarea județului, mai ales în condițiile apariției unor evenimente neprevăzute, precum pandemia din anul 2020, care duc nu doar la suprasolicitarea serviciilor de urgență, sănătate și asistență socială, dar și la reducerea încasărilor la bugetele locale, în contextul unor ponderi foarte ridicate ale costurilor fixe (salarii, utilități, ajutoare sociale) din administrație.

În comparație cu media națională, autoritățile locale din județul Satu Mare au cheltuit, în 2020, mai mult cu asistența socială (20% față de 17%), cheltuieli de funcționare (19% față de 18%), servicii și dezvoltarea publică – alimentări cu apă, iluminat public etc. (11% față de 10%), respectiv alocă o pondere mai redusă pentru transporturi (22% față de 23%), cultura și recreerea (8% față de 9%), protecția mediului (6% față de 7%), dar alocă aceleași procente din cheltuieli pentru sănătate, apărarea și ordinea publică (2%).

13.3. Digitalizarea și informatizarea în administrația publică locală

Consiliul Județean Satu Mare are un site operațional - www.cjsm.ro, respectând principiile unei guvernări transparente, deschise și participative, în care sunt postate link-uri către domenii ce privesc structura consiliului județean, aparatul de specialitate, ambele legate de

documente ce privesc modul de organizare și funcționare, cadrul legislativ sau hotărâri ale consiliului județean.

Un domeniu consistent este accesibil cetățenilor sau altor factori interesați cuprinzând strategii sectoriale, documentația de amenajare a teritoriului județean, programe, proiecte, formulare ce privesc domeniul construcțiilor precum Certificat de urbanism și Cerere emiterie autorizație construire/desființare, modele de cereri și formulare.

Un alt domeniu de interes, necesar cunoașterii instituțiilor subordonate consiliului județean, a instituțiilor și a organizațiilor cu care consiliul județean este asociat incluzând și o hărtă interactivă.

La nivelul anului 2021, doar 14 primării din județul Satu Mare erau înrolate pe platforma Ghișeul.ro, care permite plata online a taxelor, impozitelor sau amenzilor datorate administrațiilor locale. Astfel, în mediul urban 5 din cele 6 orașe oferă această posibilitate, în timp ce în mediul rural doar nouă comune permit plata online (Botiz, Dorolț, Lazuri, Medieșu Aurit, Păulești, Săcășeni, Tarna Mare, Tiream și Vetis).

Tot la același moment (decembrie 2021), toate cele 6 orașe aveau site-uri web funcționale. De asemenea pe site-ul oficial al Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (www.dpfbld.mdrap.ro/SM.html - accesat în decembrie 2021) 11 comune au adrese ale paginilor neactualizate (Acâș, Agriș, Berveni, Cămin, Cehal, Micula, Pișcolț, Porumbesti, Săuca, Socond și Tarna Mare). Pe același site, 22 de comune nu figurau cu site (Andrid, Apa, Bârsău, Bătarci, Călinești-Oaș, Cămărzana, Certeze, Ciumești, Crucișor, Culciu, Hodod, Homoroade, Medieșu Aurit, Orașu Nou, Păulești, Pomi, Racșa, Supur, Târșolț, Tiream, Valea Vinului și Vetis), în realitate doar 3 comune nu au o pagină oficială a primăriei (Cămărzana, Certeze și Orașu Nou). Chiar și în cazul celor 60 de UAT-uri care aveau un site WEB funcțional în decembrie 2021, nu toate puneau la dispoziție informații actualizate sau pagini care să aibă conținut.

În ceea ce privește guvernarea electronică, în cadrul unei evaluări naționale, orașele din județul Satu Mare au obținut următoarele scoruri cuprinse între 29,52 și 60,12 (tabelul 13.1; baza de date nu conține date pentru orașul Ardud).

Tabelul 13.1. Evaluarea stadiului guvernării electronice în orașele din județul Satu Mare.

Sursa datelor: <https://fspac.ubbcluj.ro/>.

Denumire UAT	Conținut	Ergonomie	Participarea și implicarea cetățenilor	Securitatea și protecția datelor personale	Servicii online	Scor total
Satu Mare	12,52	13,04	8,00	1,50	22,06	60,12
Carei	12,93	6,52	6,67	12,00	11,76	49,88
Livada	5,17	10,43	5,33	12,00	0,00	32,94
Negrești-Oaș	9,48	10,43	10,67	15,00	4,41	50,00
Tășnad	1,72	9,13	6,67	12,00	0,00	29,52

Municipiul Satu Mare a obținut cel mai bun scor – 60,12, situându-se în prima jumătate a orașelor la nivel național. În privința serviciilor online oferite, două orașe – Livada și Tășnad au fost evaluate cu 0.

13.4. Structuri asociative

Un tip aparte de parteneriate formale sunt cele concretizate prin constituirea de Asociații de Dezvoltare Intercomunitară și Grupuri de Acțiune Locală, care au atât caracter strategic, urmărind abordarea unor probleme comune la nivel teritorial sau sectorial din comunitățile partenere, cât și caracter operațional, de elaborare și implementare de proiecte comune, finanțate preponderent din fonduri nerambursabile.

Lista asociațiilor de dezvoltare inter-comunitară și a grupuri de acțiune locală constituite la nivelul județului Satu Mare este prezentată în tabelul următor.

Tabelul 13.2 Asociațiilor de dezvoltare inter-comunitară din județul Satu Mare.

Nr. crt.	Denumire parteneriate	Număr membri	UAT-uri membre
Asociații de Dezvoltare Intercomunitară			
1	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Luna Șes	2	Orașul Negrești-Oaș și Consiliul Județan Satu Mare
2	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară pentru servicii în sectorul de apă și apă uzată din județul Satu Mare	52	Consiliul Județean Satu Mare, municipiul Satu Mare, municipiul Carei, orașele Ardud, Livada, Negrești-Oaș și Tășnad și comunele Bârsău, Bătarci, Beltiug, Berveni, Bogdand, Botiz, Cămărzana, Cămin, Căpleni, Căuaș, Cehal, Certeze, Ciumești, Craidorolț, Crucișor, Culciu, Doba, Dorolț, Foieni, Halmeu, Lazuri, Medieșu Aurit, Micula, Moftin, Odoreu, Orașu Nou, Păulești, Petrești, Porumbesti, Racșa, Săcășeni, Sanislău, Santău, Săuca, Socond, Supur, Tarna Mare, Târșolț, Terebești, Tiream, Turț, Turulung, Urziceni, Valea Vinului, Vetiș
3	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Județul Satu Mare	59	Consiliul Județean Satu Mare, municipiul Carei, orașele Ardud, Livada, Negrești-Oaș și Tășnad și comunele Acâș, Agriș, Andrid, Apa, Bătarci, Bârsău, Beltiug, Berveni, Bixad, Bogdand, Botiz, Călinești Oaș, Cămin, Căpleni, Căuaș, Certeze, Ciumești, Crucișor, Culciu, Doba, Dorolț, Foieni, Gherța Mică, Halmeu, Hodod, Homoroade, Lazuri, Medieșu Aurit, Micula, Moftin, Orașu Nou, Păulești, Pir, Pișcolț, Petrești, Pomi, Porumbesti, Sanislău, Santău, Săcășeni, Socond, Supur, Tarna Mare, Târșolț, Terebești, Tiream, Turț, Turulung, Urziceni, Valea Vinului, Vama, Vetiș, Viile Satu Mare
4	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Transilvania Nord	6	Cluj, Bihor, Bistrița – Năsăud, Maramureș, Satu Mare și Sălaj

5	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Someș Tur	11	Călinești Oaș, Turulung, Medieșu Aurit, Turț, Gherța Mică, Botiz, Agraș, Apa, Halmeu, Micula, Porumbești
6	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară a Comunelor Sătmărene ACSA	56	Acâș, Agraș, Andrid, Apa, Arduș, Bârsău, Bătarci, Belciug, Berveni, Bixad, Bogdand, Botiz, Călinești Oaș, Cămărzana, Cămin, Căpleni, Căuaș, Cehal, Certeze, Ciumești, Craidorolț, Doba, Dorolț, Foieni, Gherța Mică, Halmeu, Hodod, Lazuri, Livada, Medieșu Aurit, Micula, Moftin, Odoreu, Orașu Nou, Păulești, Petrești, Pir, Pișcolț, Porumbești, Racșa, Sanislău, Santău, Săuca, Socond, Tarna Mare, Târșolț, Terebești, Tiream, Turț, Turulung, Urziceni, Vama, Vetiș, Viile Satu Mare, Curtuișeni (Județul Bihor), Sălacea (Județul Bihor)
Grupuri de Acțiune Locală			
1	Asociația Grup de Acțiune Locală Microregiune Someș-Codru	8	Medieșu Aurit, Apa, Culciu, Valea Vinului, Crucisor, Homoroade, Bârsău, Consiliul Județean Satu Mare
2	Asociația Grup de Acțiune Locală Țara Oașului	15	Orașul Negrești-Oaș și comunele Bătarci, Bixad, Călinești Oaș, Cămărzana, Certeze, Gherța Mică, Orașu Nou, Racșa, Tarna Mare, Târșolț, Turț, Vama, Consiliul Județean Satu Mare, Liceul Tehnologic Anghel Saligny
3	Asociația Grup de Acțiune Locală Sud-Vest Satu Mare	21	Consiliul Județean Satu Mare, orașul Tășnad și comunele Andrid, Berveni, Cehal, Ciumești, Cămin, Căpleni, Căuaș, Doba, Foieni, Moftin, Petrești, Pir, Pișcolț, Sanislău, Santău, Săcășeni, Sălacea, Săuca, Tiream, Urziceni
4	Asociația de Dezvoltare Microregională a Comunităților din zona Sătmăruului	17	Consiliul Județean Satu Mare, orașele Arduș și Livada și comunele Agraș, Bicăz, Botiz, Dorolț, Halmeu, Lazuri, Micula, Orodeu, Păulești, Porumbești, Socond, Turulung, Vetiș, Viile Satu Mare

Microregiunea Someș – Codru se află în partea de centru-est a județului Satu Mare și se învecinează la nord cu Țara Oașului, la sud cu Munții Codrului, la est cu depresiunea Baia Mare iar la vest cu zonele limitrofe municipiului Satu Mare, acoperind o suprafață totală de 514 km². Din componența teritoriului fac parte următoarele comune: Medieșu Aurit, Apa, Culciu, Valea Vinului, Crucisor, Homoroade, Bârsău, având împreună un număr de 22.557 locuitori și o densitate de 43 de loc/ km².

Din punct de vedere geografic cea mai mare pondere o reprezintă Câmpia Someșului 55 % - 283 Km² cu altitudini între 100-120 m. Râul Someș străbate zona de la est la vest pe o distanță de 47 km, fiind principala arteră de apă care străbate microregiunea. În partea de sud a teritoriului se află Dealurile Codrului 25% - 129 km² unde altitudinile sunt între 160-180 m.

Microregiunea este ușor accesibilă datorită rețelei de drumuri, a drumului național DN1C, care face parte și din rețeaua de drumuri europene (E58) și a drumurilor județene DJ192, DJ193, DJ195. În ceea ce privește infrastructura de căi ferate, aceasta este străbătută de magistrala 400 CFR, Brașov – Baia Mare – Satu Mare. Accesibilitatea aeriană este asigurată prin aeroporturile internaționale din Satu Mare și Baia Mare care operează zilnic zboruri din și spre București.

Microregiunea Someș – Codru dispune de un potențial uriaș, insuficient valorificat; valorile locale, obiceiurile din zonă, mâncărurile și băuturile tradiționale, resursele naturale pot fi transformate în puncte forte care să contribuie la dezvoltarea turismului rural, a serviciilor și meșteșugurilor. Tinerii și oamenii locului trebuie să fie conștienți de acest potențial și să fie antrenați în activități care să îi motiveze și să le ofere șansa unui trai mai bun.

Asociația Grupul de Acțiune Locală Țara Oașului este un parteneriat public-privat constituit în baza Ordonanței 26/2000, având în componența lui 43 de membri din care:

- 15 parteneri autorități publice, reprezentând 34,88%;
- 18 parteneri din sectorul privat, reprezentând 41,87%;
- 10 parteneri reprezentanți ai societății civile, reprezentând 23,25%.

S-a urmărit constituirea unui parteneriat echilibrat și reprezentativ pentru microregiune, format din parteneri publici, privați și societate civilă. Ponderea partenerilor privați și ai societății civile reprezintă 65,12% din totalul partenerilor. Toți partenerii s-au implicat activ în procesul de elaborare a strategiei demonstrând un real interes pentru dezvoltarea microregiunii, pentru creșterea nivelului de trai al locuitorilor în microregiune.

În structura actuală, s-au alăturat Consiliul Județean Satu Mare și Liceul Tehnologic Anghel Saligny.

Microregiunea Țara Oașului este amplasată în partea de NE a județului Satu Mare, în zona transfrontalieră cu Ucraina, la aproximativ 50 de km de municipiul Satu Mare. Teritoriul prezintă o bună accesibilitate asigurată prin DJ 109 L, H și M (conectate la DN 1C și DN 19), este străbătut de calea ferată care leagă Satu Mare prin Orașu Nou, Vama de Bixad, iar transportul aerian este asigurat de cele două aeroporturi din Satu Mare, respectiv Baia Mare, amplasate la distanță de aproximativ 50 km fiecare. Microregiunea cuprinde Munții Oaș, începutul Munților Gutâi, Depresiunea Oașului și o porțiune din Câmpia Someșului. Relieful predominant este cel deluros și muntos de altitudine mică, ce nu depășesc 630-680 m, cu o medie de 250 m.

Grupul de Acțiune Locală Țara Oașului (GAL TO) acoperă o suprafață totală de 822,05 km² și o populație de 61.062 de locuitori. Cuprinde 13 UAT, din care 12 comune – Bătarci, Bixad, Călinești Oaș, Cămărzana, Certeze, Gherța Mică, Orașu Nou, Racșa, Tarna Mare, Târșolt, Turț, Vama și un oraș Negrești-Oaș. Ponderea populației urbane în totalul populației GAL TO este de 19,43%. Densitatea populației este de 74,28 loc/km².

Teritoriul vizat de *Grupul de Acțiune Locală Sud-Vest Satu Mare* este alcătuit din două microregiuni: Microregiunea Tășnad și Microregiunea Câmpia Careiului și a Ierului. Cuprinde 19 Unități Administrativ – Teritoriale, din care 18 comune (Andrid, Berveni, Cămin, Căpleni, Căuaș, Cehal, Ciumești, Foieni, Petrești, Pir, Pișcolt, Sanislău, Santău, Săcășeni, Sălacea, Săuca, Tiream, Urziceni) și orașul Tășnad. Suprafața totală a teritoriului Sud-Vest Satu Mare este 1099 km², având un număr de locuitori de 49.650, cu o densitate a populației de 45 locuitori/km². Parteneriatul constituit în scopul implementării Planului de Dezvoltare Locală este formată din 100 de entități, din care 22 din sectorul public și 78 din sectorul privat.

GAL-ul Comunităților din Zona Sătmărilor (GAL Zona Sătmărilor) este situată în partea centrală a județului Satu Mare. Județul Satu Mare este așezat în partea de Nord-Vest a României, pe cursul inferior al Someșului. Datorită situației geografice, județul are granițe comune cu două țări: la nord cu Ucraina, la vest cu Ungaria, iar granițele sale interioare sunt comune cu județele Bihor, Sălaj și Maramureș. Pe teritoriul GAL-ului există două puncte de trecere a frontierei: Petea-Csengersima (Ungaria) și Peleş (Ungaria). Teritoriul este bine delimitat și ușor de identificat: este vorba de localitățile ce se întind în imediata vecinătate a Municipiului Satu Mare, astfel: Arduș, Livada, Agraș, Botiz, Dorolț, Halmeu, Lazuri, Micula, Odoreu, Păulești, Porumbesti, Socond, Turulung, Vetis și Viile Satu Mare și o localitate din județul Maramureș, Bicz, toate acestea sunt localitățile componente ale GAL-ului. Localitățile sunt omogene: există granițe între ele, nu există goluri sau suprafețe neacoperite.

Distribuția teritorială a structurilor asociative descrise mai sus, este prezentată în figura următoare.

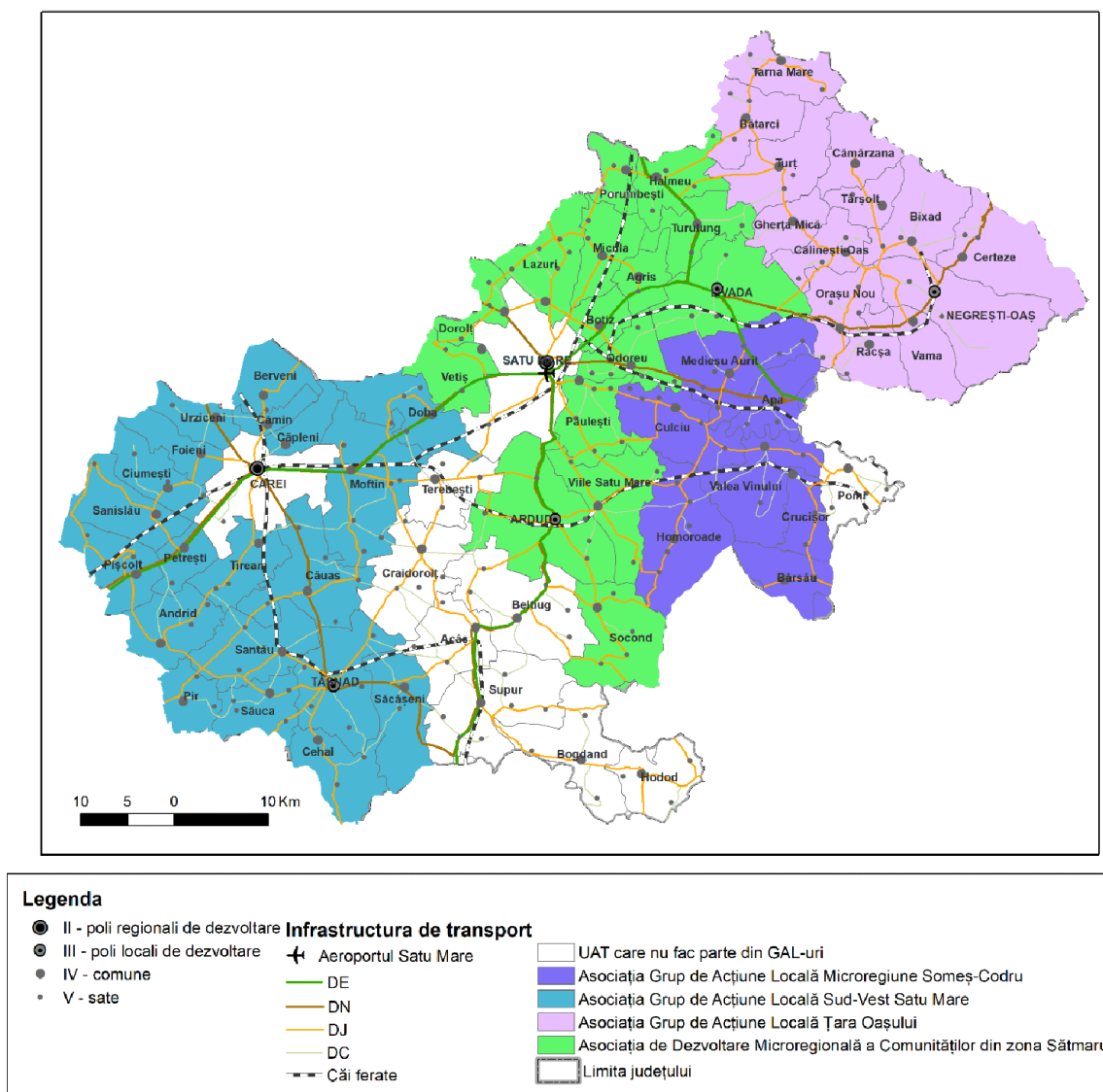

Figura 13.6. Grupurile de Acțiune Locală din județul Satu Mare.

Din totalul UAT-uri, 11 nu fac parte din structuri asociative. În această categorie se încadrează și municipiile Satu Mare și Carei. Dintre acestea comunele Porumbești și Pomi sunt izolate, în timp ce restul comunelor (Terebești, Craidorolț, Beltiug, Acâș, Supur, Bogdand și Hodod) sunt grupate, putând realiza pe viitor o asociație de tip GAL. Trebuie menționat faptul că aceste UAT-uri fac însă parte din Asociațiile de Dezvoltare Intercomunitară existente la nivelul județului Satu Mare.